

פרשת וישלח

- (א) וישלח יעקב מלאכים וגו'. רבי יהודה פתח, (ב) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, האי קרא אוקמוה א חברייא, דהא בשעתא דבר נש אתי לעלמא, מיד אזדמן בהדיה יצר הרע, דאיהו מקטרג ליה לבר נש תדיר, כד"א (ג) לפתח חטאת רובץ. מאי חטאת רובץ. דא יצר הרע.
- (ב) ודוד הכי נמי ב קרייה חטאת, ג דכתיב ה וחטאתי נגדי תמיד, בגין דאיהו עביד ליה לבר נש ד כל יומא, למחטי קמי ה מריה, ויצר הרע ו דא, לא ז אתעדי מבר נש, מיומא דאתיליד ה בר נש ט לעלמין. ויצר . הטוב יא אתי י. לבר נש, יג מיומא דאתי לאתדכאה.
- (ג) יד ואימתי אתי בר נש לאתדכאה, (א) כד איהו בר תליסר שנין, טו כדנין אזדוג בר נש בתרווייהו, חד מימינא, וחד משמאלא, יצר טוב לימינא, טז ויצר רע לשמאלא. ואלין אינון תרין מלאכין ממש, ממנן, ואינון משתכחין תדיר בהדיה דבר נש.
- (ד) אתי בי"ג לאתדכאה, ההוא יצר הרע יז אתכפיא קמיה, ושליט ימינא על שמאלא, ותרווייהו יח מזדוגין, לנטרא יט ליה לבי"ג, בכל ארחוי - דהוא עביד. הה"ד (ב) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

מסורת הוהר

דרך אמת

- (א) שמות צח. קרי: קיג: (ב) קו: (א) (בראשית ל"ב ד') ח"א קסו. (ב) (תהלים צ"א י"א) לעיל בהקדמת הוהר דף קס"ט ציון ב' ח"ג רצח. (ג) (בראשית ד' ז') ח"א קעט. בהשמטות רנה. ח"ב ריט: רלו: רסו: רעא: ת"ז? תקי"י דף כה. תקי ס"ט דף קיח: ז"ח בראשית י"ט. (ד) (תהלים ג"א ה') לעיל גח דף קי.

חלופי גרסאות: א ל"ג חברייא. ב קראו. ג ל"ג מן דכתיב עד בגין. ד ל"ג כל יומא. ה מאריה; מוסיף מריה [תדיר] דכתיב וחטאתי נגדי תמיד. ו ל"ג דא. ז אעדי. ח ל"ג בר נש; מוסיף עד דאתי ול"ג מן בר נש עד דאתי לאתדכאה. ט ולעלמין (אה"ל). י טוב. יא לא אעדי מבר נש ול"ג אתי לבי"ג. יב עם בי"ג (אה"ל). יג ביומא. יד ל"ג מן ואימתי עד כה. טו בכן. טז יצר. יז כפיא; אתכפיא. יח מזדוגי. יט ל"ג ליה. כ דאיהו.

וישלח יעקב מלאכים

הסולם

מאמר

- (א) וישלח יעקב מלאכים וגו': ר' יהודה פתח, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך וגו'. מקרא זה בארוהו החברים. כי בשעה שהאדם בא לעולם, מיד היצר הרע בא עמו, שהוא מקטרג עליו תמיד. כמו שאמר הכתוב, לפתח חטאת רובץ. מהו חטאת רובץ. הוא היצר הרע. לפתח, פירושו לפתח בית הרחם, כלומר, תכף עם הולדו של האדם.
- (ב) ודוד הכי נמי וכו': ודוד קרא גם כן את היצר הרע בשם חטאת. שכתוב וחטאתי נגדי תמיד. והוא משום שבכל יום (דפ"י דף קס"ה ע"ב)
- עושה את האדם להחטיא לפני רבונו. ויצה"ר זה, אינו סר מן האדם מיום הולדו עד עולם. והיצר הטוב בא אל האדם, מיום שבא להטרה. (ג) ואימתי אתי וכו': ומתי האדם בא להטרה. הוא, בשעה שהוא בן י"ג שנה, אז מתחבר האדם בשניהם, אחד בימין ואחד בשמאל, היצר הטוב בימין והיצר הרע בשמאל. ואלו הם שני מלאכים ממונים ממש, והם נמצאים עם האדם תמיד.
- (ד) אתי בר נש וכו': בא האדם להטרה, נכנע היצר הרע לפניו, והימין שולט על

(ה) רבי אלעזר, א מוקים ב ליה ג להאי קרא ביעקב, דקביה אומין בהדיה מלאכין משריין ממנן, בגין דהא איהו אתי שלים, בשבטין עלאין, כלהו שלמין כדקא יאות, כמה ד דאתמר א ויעקב הלך לדרכו ה ויפגעו בו מלאכי אלקים, ואתמר. והכא כיון דאשתזיב ו מניה ז דלבן, ח והא אתפרש מניה כדין אודווגת עמיה שכינתא, א ואתו ט משריין קדישין לסחרא ליה, וכדין * ב ויאמר יעקב כאשר ראם וגו'. ומאינון מלאכין שדר . ליה לעשו, הה"ד וישלח יעקב מלאכים, מלאכים יא ממש הוּוּ ודאי.

(ו) יב פתח רבי יצחק ואמר, כתיב ג חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם, יא הא אוקמוה. אבל באתר חד כתיב, כי מלאכיו יצוה לך, יד מלאכיו סגיאיין, והכא חד, דכתיב חונה מלאך ה' טו סביב ליראיו ויחלצם. אלא כי מלאכיו יצוה לך, אלין שאר מלאכין. יז מלאך ה' יח סביב, דא שכינתא, כד"א ה וירא מלאך ה' אליו בלבת אש יט מתוך הסנה. ובג"כ, חונה מלאך ה' סביב ליראיו, לאקפא ליה בכל סטריין, בגין לשזבא ליה. וכד שכינתא שריא בגויה דבינ, כמה משריין קדישין, כלהו אודמנו לתמן.

(ז) ת"ח, כד דוד מלכא אשתזיב מאכיש מלך גת, כדין אמר האי, בגין דשכינתא סחרא ליה, ואשתזיב מנייהו, מאכיש ומעמיה, כל אינון כ דאתקיפו

דרך אמת

(א) זבאו מחנות קדושים לטבב אותו. (בראשית ל"ב ג) ח"ג נה : רכד. רכה : ג) (תהלים ל"ד ח) לעיל בהקדמת הוהר דף ק"ב ציון ח'. ד) (שמות ג' ב) וירא ק"ט ציון ד'.

חלופי גרסאות : א מוקי להני קראי. ב ל"ג ליה. ג להני. ד מוסיף דאתמר דכתיב ; דאת אמר (אה"ל). ה ל"ג מן ויפגעו עד והכא. ו ל"ג מניה. ז מלבן ואתפרש מניה. ח ל"ג והא. ט משריין. יא ל"ג ממש. יב ר' יצחק אמר. יג והא. יד זמנין. טו ל"ג סביב ליראיו ויחלצם ; ה' וגו'. טז ל"ג יצוה לך ; וגו'. יז ומלאך. יח ל"ג סביב. יט ל"ג מתוך הסנה ; וגו'. כ דאקיפו.

מאמר

הסולם

וישלח יעקב מלאכים

ויחלצם, כבר בארוהו, אבל במקום אחד כתוב, כי מלאכיו יצוה לך, דהיינו הרבה מלאכים, וכאן רק אחד, שכתוב חונה מלאך וגו'. ומשיב אלא הכתוב, כי מלאכיו יצוה לך, היינו מלאכים כרגיל, והכתוב מלאך ה' סביב היינו השכינה, כמו שאתה אומר, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, שפירושו השכינה, אף מלאך שבכאן פירושו השכינה. וע"כ חונה מלאך ה' סביב ליראיו, לסובב אותם מכל הצדדים, כדי להצילם. וכשהשכינה שורה בתוך האדם, כל הצבאות הקדושים מזדמנים שמה.

(ז) ת"ח כד דוד וכו' : בוא וראה, בשעה שדוד המלך ניצל מאכיש מלך גת, או אמר זה, היינו הכתוב חונה מלאך ה' וגו', משום שהשכינה הקיפה אותו וניצל מאכיש ומעמו ומכל אלו שהתקיפו אותו. מה כתוב ויתהולל בידם, ושואל, למה ויתהולל, וישתגע היה

על השמאל, ושניהם, היצר הטוב והיצר הרע, מתחברים לשמור את האדם בכל דרכיו שהוא הולך. וזהו שכתוב, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

(ה) רבי אלעזר מוקים וכו' : ר"א מעמיד את המקרא הזה ביעקב, שהקב"ה הזמין עמו מלאכים מחנות ממונים, משום שהיה בא שלם עם השבטים העליונים, שהיו כולם שלמים כראוי, כמו שנאמר, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים, והוא נתבאר, וכאן אחר שניצל מלבן, ונפרד ממנו, נתחברה עמו השכינה, ומחנות מלאכים קדושים באו לסבב אותו, ואז ויאמר יעקב כאשר ראם וגו', ומאלו המלאכים שלח לעשו, וזהו שכתוב, וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש בודאי היו. (ו) פתח ר' יצחק וכו' : פתח ר"י ואמר, כתוב, חונה מלאך ה' סביב ליראיו (דסו"י דף קס"ה ע"ב * דף קס"ו ע"א)

ב. מה כתיב, א ויתהולל בידם, אמאי ויתהולל, וישתגע מבעי ליה, כד"א
 ב כי הבאתם את זה להשתגע עלי.
 ח אלא אהדר על ההוא מלה דאמר דוד בקדמיתא, דכתיב ג כי קנאתי
 בהוללים ב וגו'. א"ל קב"ה, חייך, עדיין את ג אצטריך להאי, כיון דעאל לבי
 אכיש, ואתקיפו ביה, מה כתיב ויתהולל בידם, ד כאינון הוללים ה דקני
 ו בקדמיתא, וכדין אתיא שכינתא, ושריא סחרניה דדוד.
 ט ואי תימא שכינתא לא שריא אלא ז באחסנתיה, דאיהי ארעא קדישא.
 ודאי לא שריא, בגין ח לינקא ט מנה, אבל לאגנא י שריא. יא והכא כד אתא
 יעקב מבי לבן, כלהו משריין קדישיין ב סחרן ליה, ולא אשתאר בלחודוי.
 יג א"ר חזקיה, אי יד הכי, טו אמאי כתיב, ה ויותר יעקב לבדו טו וגו'.
 אמר רבי יהודה, בגין דאעיל גרמיה לסכנה, והוה חמי ז לההיא סכנה בעינוי,
 ח אינון אתפרשו מניה, וכדין אמר ה קטנתי מכל החסדים ומכל האמת. אלן
 אינון משריין קדישיין, דאתפרשו מניה.
 יא רבי יצחק אמר, בגין יט לשבקא ליה עם ההוא ממנא דעשו, דברשותא

מסורת הזוהר

א (שמאל א' כ"א י"ד). ב (שם כ"א ט"ז). ג (תהלים ע"ג ג'). ד (בראשית ל"ב כ"ה) ח"א קסט. ח"ב
 קיא: ח"ג מה. ח"ז תקי ג"ו דף צא. ה (בראשית ל"ב י"א) לעיל וירא דף קיא ציון ג'.

חלופי גרסאות: א מוסיף וישנו את טעמו בעיניהם ויתהולל. ב מוסיף שלום וגו'. ג תצטריך. ד באינון.
 ה דיקני. ו מוסיף בהו בקדמיתא. ז באחסנתיה. ח דינקין. ט מינה. י שאני. יא וכד וליג
 והכא; ל"ג והכא; ל"ג מן והכא עד א"ר חזקיה (אה"ל) יב אתו בהדיה וליג מן סחרן עד א"ר חזקיה.
 יג א"ר חזקיה אי כלהו משריין קדישיין אתו בהדיה מה כתיב ויותר יעקב לבדו דהא אי שכינתא בהדיה אי
 אינון משריין קדישיין לא אשתאר בלחודוי אמאי ויותר יעקב לבדו; א"ר חזקיה אי (הכי) דכלהו משריין
 [קדישיין] אתו בהדיה (ושכינתא בהדיה) מה (אמאי) כתיב ויותר יעקב לבדו [דהא] אי שכינתא בהדיה או
 [אינון] משריין קדישיין לא אשתאר (איהו) בלחודוי אמאי (כתיב) ויותר יעקב לבדו. יד מוסיף הכי דכלהו
 כשריין קדישיין אתו בהדיה ושכינתא בהדיה. טו מה. טז ל"ג וגו'. יז להווא. יח ואינון. יט לאשבקא (אה"ל).

וישלה יעקב מלאכים

הסולם

מאמר

היה צריך לומר, כמש"א, כי הבאתם את זה
 להשתגע עלי
 ח אלא אהדר וכו': ומשיב, אלא שהכתוב
 סובב על הדבר שאמר דוד בתחילה,
 שכתוב, כי קנאתי בהוללים וגו', אמר לו
 הקב"ה, חייך. עדיין תהיה צריך לזה, כיון
 שבא לבית אכיש, והתקיפו אותה, מה כתוב,
 ויתהולל בידם, דהיינו, כאותם ההוללים שקנא
 אותם תחילה, שאמר כי קנאתי בהוללים, ואז
 באה השכינה ושרתה מסביב לדוד.
 ט ואי תימא שכינתא וכו': ואם תאמר, הרי
 השכינה אינה שורה אלא בנחלתה,
 שהיא ארץ הקדושה ולמה שרתה השכינה עליו
 בגת שהיא חוץ לארץ. ומשיב, ודאי הוא שאינה
 שורה בחוץ לארץ שיוכלו לינק שפע ממנה,
 אבל להציל היא שורה גם בחוץ לארץ. וכאן
 (דפו"י דף קס"ו ע"א)

כשבא יעקב מבית לבן, כל המחנות הקדושות
 סבבוהו, ולא נשאר לבדו.
 י א"ר חזקיה אי הכי וכו': אר"ה, אם כן,
 למה כתוב ויותר יעקב לבדו וגו'. ואיפה
 היו כל מחנות המלאכים, שאתה אומר שסבבוהו
 ובאו עמו. אמר רבי יהודה, משום שהביא את
 עצמו לסכנה, שנשאר יחידי בלילה, והיה רואה
 בעיניו את הסכנה, ולפי שלא באו לשמרו אלא
 מסכנה שאינה נראית לעין, לכן נפרדו ממנו,
 ואז מטרם שהכניס עצמו לסכנה, ואז אמר
 קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית
 עם עבדך, אשר אלו הם מחנות המלאכים
 הקדושים שסבבוהו, ועתה נפרדו ממנו. מטעם
 שהכניס עצמו לסכנה נראית לעין.
 יא רבי יצחק אמר וכו': לכן נפרדו ממנו
 המלאכים. כדי לעזב אותו לבדו עם
 אותו הממונה של עשו, שברשות העליון
 בא

א עלאה הוה אתי. ב ואלין ג אזלי למימר שירתא, דמטא ד זמנייהו לשבחא
 ה ליה לקב"ה בההיא שעתא, ולבתר אהדרו, הה"ד קטנתי מכל החסדים ומכל
 ו האמת אשר עשית את עבדך וגו', ועתה הייתי לשני מחנות, מחנה שכינתא
 וכל ז ביתיה, לשני מחנות, דהוה שלים מכל סטרין, מתרין חולקין, חוור וסומק.
 יב רבי אלעזר אמר, הא אתמר, ההוא ליליא ח שולטנותא ח דסטרא
 דעשו הוה בההיא שעתא, דהא כתיב א יהי מארת חסר, ובגין כך ויותר יעקב
 לבדו, דאשתאר יא יעקב דאיהו שמשא יב בלחודוי, דאתכסיא סיהרא מן שמשא,
 יג ואע"ג דנטירו יד דקב"ה לא אתעדי מניה מכל וכל, וע"ד טו לא יכול לו,
 דכתיב א וירא כי לא יכול לו.

יג אסתכל לימינא, וחמא לאברהם, אסתכל לשמאלא, וחמא ליצחק,
 אסתכל בגופא, וחמא דאתכליל מסטרא דא, טו ואתכליל יז מסטרא דא, יח כדין
 יט ויגע בכף כ ירכו, בחד עמודא דסמיך לגופא, דאיהו לבר כא מן גופא.
 יד ובג"כ ג חונה מלאך כב ה' סביב ליראיו ויחלצם, אקיף ליה בכל סטרוי,

דרך אמת

מסורת הזהר

א לעיל כ"א ב' ובפרדס בשער ירך יעקב. א (בראשית א' י"ד) לעיל בראשית א' דף צ"ה ציון
 ג. ב (בראשית ל"ב כ"ו) לעיל בראשית א' דף קל"ג ציון ג.
 ג. ג (ג' ג) לעיל דף ב' ציון ג.

חלופי גרסאות: א ל"ג עלאה. ב ואינון. ג מוסיף הו אזלי; אולו. ד זמניה (אה"ל). ה ל"ג ליה.
 ו האמת וגו'. ז מוסיף ביתיה [מתנה] חו הוה דכתיב (כתיב) מתנה אלקים זה.
 ח שלטנותא. ט סטרא; מוסיף דהוה סטרא. י ל"ג דאשתאר (אה"ל). יא ל"ג יעקב דאיהו שמשא. יב מוסיף
 אשתאר בלחודוי (אה"ל). יג וע"ד [ואע"כ] נטירו. יד דשכינתא. טו ל"ג מן לא עד כו. טז ל"ג ואתכליל.
 יז ומסטרא. יח וכדין. יט מוסיף וירא כי לא יכול לו ויגע. כ מוסיף ירכו אוקמוה על נוב ואביהו או בזמנא
 דאינון בני שמד ותו ויגע בכף ירכו. כא מגופא ול"ג מן. כב ה' וגו'.

מאמר

הסולם

וישלח יעקב מלאכים

בא אליו, ואלו המלאכים הלכו לומר שירה, שבאותה שעה הגיע זמנם לומר שירה לפני הקב"ה. פירוש מב' טעמים נפרדו ממנו המלאכים. א, כדי לעזבו עם המלאך לבדו ויאבק עמו. ב, שהגיע אז זמנם לומר שירה. ואחר כך חזרו אליו. ז"ש קטנתי מכל החסדים וגו' ועתה הייתי לשני מחנות. מחנה שכינה וכל ביתו היו מחנה אחת, כמ"ש מחנה אלקים זה. ולמה כתוב לשני מחנות, הוא להורות שהיה שלם מכל הבחינות מב' החלקים, שהם, לבן ואדום, שהם חסדים וחכמה, מימין ומשמאל, וע"כ אומר לב' מחנות.

יג אסתכל לימינא וכו': ומפרש למה לא יכול לו, נסתכל המלאך לימין של יעקב, וראה את אברהם, שהוא השלמות של קו ימין, נסתכל לשמאלו של יעקב, וראה את יצחק, שהוא השלמות מקו שמאל, נסתכל בגוף של יעקב, וראה שנכלל מצד זה של ימין, ונכלל מצד זה של שמאל, שהוא השלמות של הקו האמצעי, ואין אחיזה לס"א במקום השלמות אלא במקום החסרון, ע"כ לא יכול לו. אז ויגע בכף ירכו, שהוא עמוד אחד הסמוך לגוף, שהוא לחוץ מן הגוף, שיש שם בחינת חסרון, וע"כ נאחו בו המלאך, ותקע כף ירך יעקב. וכבר נתבאר זה, לעיל (ב"א דף קל"ג ד"ה ויגע) ע"ש.

יד ובג"כ חונה מלאך וכו': ובשביל זה אומר הכתוב, חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם, הקיף אותו מכל צדדיו, כדי להצילו משרו

יב רבי אלעזר וכו': רא"א, למדנו הלילה ההוא, היה שליטתו של צד עשו, דהיינו שמאל בלי ימין, באותה שעה, שכתוב, יהי מארת חסר ו' שהוא ליל רביעי, שלא יכול להאיר, מפאת היות מבלי חסדים, (כנ"ל ב"א דף ק"ז ד"ה לא אתיישב עש"ה) ומשום זה, ויותר יעקב לבדו, שיעקב, שהוא השמש דהיינו ז"א נשאר לבדו בלי הנוקבא, כי הלבנה, שהיא (דפ"י דף קס"ו ע"א)

בגין לשזבא ליה, וכד א שרא שכינתא ב בגויה, כמה חילין ג ומשריין אתו בהדיה, ומאינון מלאכין שדר לגביה דעשו.

(טו) א וישלח יעקב מלאכים, אמר רבי אבא, וכי אמאי אתער איהו לגביה דעשו, ד טוב ה הוה ליה. לאשתוקי מניה. אלא, אמר יעקב, ידענא, דעשו חייש ליה ליקרא דאבא, ו ולעלם לא ארגיז קמיה, והא ידענא, הואיל ז ואבא קיים לא מסתפינא מניה, ח אבל ט השתא דאבא קאים, יא בעינא יב לאתפיס יג עמיה, מיד וישלח יד יעקב מלאכים לפניו.

(טז) וישלח יעקב מלאכים, ר"ש פתח טו ואמר, ב טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר טו לחם, האי קרא, על יצר * הרע אתמר, בגין דאיהו יז מקטרגא יח תדיר לגבי יט בני נשא, ויצר הרע, איהו ארים לביה ורעותיה דבר נש כ בגאותא, ואזיל אבתריה, מסלסל כא שעריה וברישיה, עד דאיהו אתגאי עליה, ומשיך ליה לגיהנם.

(יז) אבל טוב נקלה, ההוא דלא אזיל אבתריה דיצר הרע, ולא אתגאי כלל. כב ומאיך רוחיה ולביה ורעותיה לגבי קב"ה, וכדין ההוא יצר הרע, נג מתהפך לעבד לו, דלא יכיל לשלטאה כד עלוי, וההוא בר נש שליט עלוי, כד"א ג ואתה תמשול בו.

(יח) ממתכבד : כמה דאמרן דאיהו אוקיר גרמיה, מסלסל בשעריה, אתגאי ברוחיה, ואיהו חסר לחם, חסר מהימנותא, כה כד"א ד לחם אלהיו כו וגו' ה לחם ה אלהיהם הם מקריבים וגו'.

מסורת הזהר

א) לעיל דף א ציון א. ב) (משלי י"ב ט') לעיל תולדות דף ע"ה ציון ב. ח"א קעד : ג) (בראשית ד' ד') לעיל בראשית א' דף ש"מ ציון ה. ד) (ויקרא כ"א י"ז—כ"ב) ח"ג קמו. ה) (שם כ"א ו'). חלופי גרסאות : א שריא. ב לגביה. ג ומשריין. ד ל"ג וטב (אה"ל). ה ל"ג הוה. ו ולעולם. ז דאבא. ח כלל ; ל"ג מן אבל עד לאתפיס. ט ובעוד ול"ג אבל השתא. י קיים. יא ל"ג בעינא. יב אחפיס ; ואתפיס. יג מוסיף עמיה למעבד נייחא דרוחא לאבא (אה"ל). יד יעקב וגו'. טו ל"ג ואמר. טז מוסיף לחם וגו'. יז מקטרג. יח ליה לבר נש [תדיר]. יט דבר נש (אה"ל). כ בגיאותא. כא בשעריה. כב ומשיך. כג אתהפך. כד עליה. כה ל"ג כד"א. כו ל"ג וגו'. כז אלסיהם וגו'.

וישלח יעקב מלאכים

הסולם

מאמר

שהוא מקטרג תמיד על בני אדם, והיצר הרע מגביה לבו ורצונו של אדם בגאוה, והאדם הולך אחריו מסלסל בשערו ובראשו, עד שיצד הרע מתגאה עליו ומושך אותו לגיהנם.

משרו של עשו, וכשהשכינה שרתה בתוכו, כמה צבאות ומחנות מלאכים באו עמו. ומאלו המלאכים שלח אל עשו.

(יז) אבל טוב נקלה : היינו מי שאינו הולך אחר היצר הרע, ואינו מתגאה כלל, ומשפיל רוחו ולבו ורצונו אל הקב"ה, ואז היצר הרע מתהפך להיות עבד לו, שאינו יכול לשלוט עליו, ולהיפך, אותו האדם שולט עליו, כמו שאתה אומר, ואתה תמשול בו.

טו) וישלח יעקב מלאכים : אמר רבי אבא, וכי למה נתעורר יעקב לשלוח מלאכים אל עשו, הלא מוטב היה לשתוק ממנו, ומחייב אלא אמר יעקב. יודע אני שעשו חרד על כבוד האב, ולא הרגינו לעולם, ויודע אני, הואיל ואבי חי אני מפחד ממנו. לכן עתה, כל עוד שאבי חי, אני רוצה להתרצות עמו, מיד הודרו, וישלח יעקב מלאכים לפניו.

(יח) ממתכבד : פירושו כמו שאמרנו, שהוא מכבד את עצמו, מסלסל בשערו, ומתגאה ברוחו, והוא חסר לחם, שפירושו, חסר אמונה

טז) וישלח יעקב מלאכים : ר"ש פתח ואמר, טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם. מקרא זה על היצר הרע נאמר, משום (דפו"י דף קס"ו ע"א * דף קס"ו ע"ב)

(ט) « דבר אחר, טוב ב נקלה, דא יעקב, דמאיך רוחיה לגביה דעשו, בגין
 נ דלכתר ליהוי עבד לו, וישלוט עלוי, ויתקיים ביה, א) יעבדוך ד עמים וישתחוו
 לך לאומים וגו', ועדיין לא ה הוה ו זמניה כלל, אלא בגין דסליק ז ליה ח יעקב,
 לבתר יומיא, ועל דא הוה מיד נקלה, ולכתר, ט ההוא דאיהו מתכבד, י יהא עבד
 לו, ההוא דאיהו חסר לחם, יהא עבדא, לההוא דיהבו ליה רוב דגן ותירוש.

(כ) ת"ח, על דא, בגין דידע יעקב, דאצטריך ליה השתא, אתהפך יא ליה
 נקלה. ויותר חכמה ועקימו עבד בדא, מכל מה דעבד לגבי דעשו, דאילו הוה
 ידע עשו חכמה דא, יקטיל ליה לגרמיה, ולא ייתי לדא, אבל כלא יב עבד
 י: בחכמתא, ועליה אמרה חנה, ב) ה' יד יחתו מריבוי וגו' טו ויתן עז למלכו וגו'.
 כא) ג) ויצו אותם טו לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך
 י: יעקב עם לכן גרתי ואחר עד עתה. מיד פתח יח יעקב, לאתהפכא ליה לעבדא,
 בגין דלא יסתכל יט עשו באינון ברכאן דברכיה אבוי, דהא יעקב סליק לון
 כ לבתר, כא כדקא אמרן.

(כב) אמר רבי יהודה, מאי כב חמא יעקב כג דשדר ליה לעשו, ואמר עם
 לכן גרתי, וכי מה עביד בשליחותיה כד דעשו, כה מלה דא. אלא לכן הארמי,
 קליה אזיל בעלמא, דלא הוה ב"נ דישתזיב מניה כו דהוא הוה חרש כז בחרשין,

מסורת הוהר

(א) (בראשית כ"ז כ"ט) תולדות דף ס"ג ציון ד'. ב) (שמואל א' ב' י"ז) ח"ג יט : ג) (בראשית ל"ב ה') ח"א קסו:
 חלופי גרסאות : א דא טוב נקלה ועבד לו טוב נקלה דא יעקב (אה"ל). ב מוסיף נקלה ועבד לו. ג דליהוי
 לבתר. ד עמים וגו'. ה אתקיים מגייהו כלל. ו מניה. ז לון (אה"ל). ח ליעקב. ט איהו
 דהוה. י יהיה. יא ל"ג ליה. יב מוסיף עבד יעקב (אה"ל). יג בחכמה. יד יחתו וגו'. טו ל"ג ויתן עז למלכו
 וגו'. טז לאמר וגו'. יז יעקב וגו'. יח ל"ג יעקב. יט ל"ג עשו. כ כדקא אמרן לבתר. כא כדקאמרן.
 כב מוסיף קא חמא. כג דשריה. כד לעשו. כה מוסיף דאמר מלה. כו דהוה ול"ג דהוא. כז בהברין : סחרשן.

וישלח יעקב מלאכים

הסולם

מאמר

עשה בזה, מכל מה שעשה מעולם נגד עשו,
 ואלו הרגיש עשו בחכמה זו היה הורג את
 עצמו שלא יבא לזה. אבל יעקב עשה את הכל
 בחכמה. ועליו אמרה חנה, ה' יחתו מריבוי
 וגו', ויתן עז למלכו.

מאמר עם לכן גרתי

כא) ויצו אותם וגו' עבדך יעקב וגו' : מיד
 פתח יעקב, להתהפך לפניו לעבד. כדי
 שעשו לא יסתכל בברכות שברכו אביו. כי
 יעקב הניח אותם לאחרית הימים, כמו שאמרנו.
 כב) אמר ר' יהודה וכו' : אר"י, מה ראה
 יעקב ששלח אל עשו ואמר עם לכן
 גרתי, וכי פעל דבר זה בשליחותו של עשו
 ומשיב, אלא לכן הארמי, קול הלך בעולם,
 שעוד לא היה אדם שינצל מידי, כי הוא
 היה מכשף שבמכשפים וגדול הקוסמים, ואביו
 של בעור היה, ובעור היה אביו של בלעם,
 שכתוב

אמונה, כמש"א לחם אלקיו הוא מקריב וגו',
 לחם אלקיהם הם מקריבים וגו', שלחם פירושו
 השכינה, אף כאן חסר לחם פירושו חסר
 אמונה, שהיא השכינה.

(ט) דבר אחר טוב נקלה : זה יעקב, שהשפיל
 את רוחו לפני עשו, כדי שלאחר כך
 יהיה עשו עבד לו, וישלוט עליו, ויתקיים בו
 יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים וגו'. ועתה
 עוד לא היה זמנו כלל שיעקב ישלוט עליו,
 ומשום שיעקב הניח אותו אל אחרית הימים
 על כן היה עתה נקלה. ולאחר כך, באחרית
 הימים, אותו שהיה מתכבד, יהיה או עבד לו,
 אותו שיהיה או חסר לחם, דהיינו עשו, יהיה
 עבד לאותו שנתנו לו, רוב דגן ותירוש,
 דהיינו יעקב.

כ) ת"ח על דא בגין וכו' : בוא וראה, על כך,
 משום שידע יעקב, שהוא צריך לו
 עתה, הפך לפניו לנקלה, ויותר חכמה וערמה
 (דפו"י דף קס"ו ע"ב)

ורב בקוסמין, ואבוי דבעור הוה, ובעור אבוי דבלעם, דכתיב א א בלעם בן בעור הקוסם, ולבן חכם בחרשין וקוסמין יתיר מכלהו, ועם כל דא לא יכיל ביעקב. ובעא לאובדא ליעקב, בכמה ב זינין, הה"ד ב ארמי אובד אבי. כג אמר רבי אבא, ג כולי עלמא הווי ידעי, דלבן הוה רב ד חכימין וחרשין וקוסמין, ומאן דבעי לאובדא בחרשוי, לא אשתזיב מניה, וכל מה דידיע בלעם, מניה הוה. וכתיב ה ביה בבלעם ג כי ידעתי את אשר תברך ו מבורך ואשר תאר יואר. ז וכולי עלמא ה הווי מסתפי מלבן ומחרשוי, ומלה קדמאה דשדר יעקב לעשו, אמר עם לבן גרתי. ואי ט תימא דזעיר הוה. ירח או שתא. לאו הכי, אלא ואחר עד עתה, עשרין שנין אתאחרית עמיה. כד ואי תימא דלא סליק בידי כלום, ה ויהי לי שור וחמור, אינון תרין גזרי דינין, דכד מתחברן תרווייהו כחדא, לא מתחברן אלא לאבאשא עלמא, ובג"כ כתיב ה לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. כה צאן ועבד ושפחה: אלין יא אינון יב כתרי יג תתאי דקטל קב"ה במצרים, וי בכור בהמה, וז בכור השבי, ח בכור השפחה, הה"ד צאן ועבד ושפחה. מיד מסתפי יד הוה עשו, ונפק לקדמותיה, ודחילו הוה ליה טו מיעקב, כמה דהוה ליה ליעקב מעשו.

מסורת הזהר

א (יהושע י"ג כ"ב) ח"ב כא: ח"ג קצג: רז: ב (דברים כ"ו ה') ח"א קסד: קסו. ח"ב סד: ב (במדבר כ"ב ו') ח"ג קצט. ד (בראשית ל"ב ו') ח"א קסז: ח"ב ה. מא: סד: הקדמת ת"ז יג. ת"ז תקי יי בהשמטות דף קמו: ה (דברים כ"ב י') ח"א קעב: ח"ב ו. סה. ח"ג פו: רז. ת"ז תקי כ"א דף סג: בהשמטות תקי יי דף קמו: ו (שמות י"א ה') ח"ב לו: ח"ג עב. רנא: ז (שמות י"ב ל') ח"ב לו: ח"ג עב: ח (שמות י"א ה') ח"ב לו: ח"ג עב:

חלופי גרסאות: א ל"ג בלעם. ב זמנין; זינין. ג כליה. ד חרשין וליג חכימין. ה ל"ג ביה. ו מבורך וגוי. ז וכליה. ח ל"ג הח; הוה. ט ל"ג תימא. י דקא. יא ל"ג אינון. יב כתריין. יג תתאין. יד ל"ג הוה עשו. טו מוסיף עשו [לעשו] מיעקב.

עם לבן גרתי

הסולם

מאמר

או שנה. לא כן. אלא. ואחר עד עתה. עשרים שנה התאחרתי עמו. כד ואי תימא דלא סליק וכו': ואם תאמר שלא עלה מזה בידי כלום, אמר לו, ויהי לי שור וחמור. אלו הם שני גזרי דינים, דהיינו מזיקים, שבשעה ששניהם מתחברים יחד, אינם מתחברים אלא להרע לעולם, כלומר, שאין דרכם להזיק, וזולת כשהם מתחברים. ומשום זה כתוב, לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. כי גורם במעשיו, שאלו שני המזיקים, שור וחמור, יתחברו יחד, ויזיקו לעולם. כה צאן ועבד ושפחה, אלו הם הכתרים התחתונים של הקליפות, שהרג הקב"ה במצרים, הנקראים בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה, וזהו שכתוב, צאן ועבד ושפחה. מיד היה מתירא עשו, ויצא לקראתו, והיה מתירא

שכתוב בלעם בן בעור הקוסם. ולבן היה חכם בכשפים וקסמים יותר מזה. ועם כל זה לא יכול ליעקב, והוא רצה לאבד את יעקב בכמה דרכים, כמו שכתוב, ארמי אובד אבי. וע"כ שלח לו ואמד, עם לבן גרתי, להודיעו את כחו.

כג אמר רבי אבא וכו': כל העולם היו יודעים, שלבן היה גדול החכמים והמכשפים והקוסמים, ומי שלבן רצה לאבד בכשפיו לא ניצל ממנו, וכל מה שידע בלעם מלבן היה, ובבלעם כתוב, כי ידעתי את אשר תברך מבורך וגוי וכל שכן לבן. וכל העולם היו יראים מלבן ומכשפיו. ולפיכך, מלה ראשונה ששלח יעקב לעשו, אמר, עם לבן גרתי, ואם תאמר שזמן מועט היה, חודש (דפו"י דף קס"ו ע"ב)

(כו) לב"נ דהוה אזיל בארחא, א עד דהוה אזיל, שמע ב על חד לסטים דהוה ג כמן בארחא, פגע ביה ב"נ אחרא. א"ל ממאן אנת, א"ל מפלוני לגיון אנא, א"ל סטי לך מגבאי, דכל מאן דקריב בהדאי, חד ד חויא אנא מייתי, וקטיל ליה. אזל ההוא ב"נ לההוא לגיון, ה א"ל חד ב"נ אתי, וכל מאן די קריב בהדיה, נשכיה ז חד חויא, דהוא מייתי * ומיית.

(כז) שמע ההוא לגיון א ודחיל. אמר, ס יאות דאזיל לקבליה, ואתפייס בהדיה. עד דחמא ליה ההוא ב"נ, אמר ווי, דהשתא . יקטליניה ההוא לגיון, שארי סגיד וכרע לקבליה, יא אמר ההוא לגיון, אלמלא הוה ליה בידיה יב חויא לקטלא, לא סגיד ג כולי האי לקבלי, שארי יד לגיונאה לאתגאה, אמר הואיל וכל כך כרע לקבלי, לא אקטליניה.

(כח) כך טו אמר יעקב, עם לבן גרתי י ואחר עד עתה, עשרין שנין אתאחרית עמיה, ואנא מייתי יח חויא, לקטלא בני נשא. שמע עשו, אמר ווי, מאן יקום קמיה, דהשתא יט יקטליניה יעקב בפומיה, כ שארי נפיק לקדמותיה, לאתפייסא עמיה.

(כט) כיון דחמא ליה, מה כתיב א ויירא כא יעקב מאד ויצר לו, כיון דקריב בהדיה, שארי כב כרע וסגיד לקבליה, הדא הוא דכתיב, ב וישתחו כג ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. אמר עשו, אלמלא כל כך הוה עמיה, לא כד סגיד לקבלי, שארי לאתגאה.

מסורת הזהר

דרך אמת

א (בראשית ל"ב ח') לעיל בראשית א' דף קסו ציון ג'. ב (בראשית ל"ג ג') וירא דף כ"א ציון א'.

א שר הצבא.

חלופי גרסאות: א ל"ג מן עד עד פגע. ב קל. ג כמין (אה"ל). ד חויא. ה וא"ל. ו דיקרב ול"ג די. ז ל"ג חד. ח חויא. ט אות. י יקטילנני. יא א"ל. יב חויא. יג כלל. יד לגיונא. טו וכך ול"ג וכל. טז יעקב אמר. יז ל"ג מן ואחר עד עתה; וגו'. יח חויא. יט יקטילנני. כ שרי. כא יעקב וגו'. כב סגיד וכרע. כג ארצה וגו'. כד מוסיף הוה סגיד.

עם לבן גרתי

הסולם

מאמר

לפני התחיל השר להתגאות. אמר, כיון שהוא כרע לפני כל כך, לא אהרגנו.

מתירא מיעקב, כמו שיעקב היה מתירא מעשו.

(כח) כך אמר וכו': כך אמר יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה, עשרים שנה נתמהמהתי עמו, ואני מביא נחש להרוג בני אדם. שמע עשו אמר ווי, מי יקום לפניו, כי עתה יהרגני יעקב בפיו. כי חשב, מכיון שניצח את לבן וקנו של בלעם, כחו ודאי גדול ככחו של בלעם, שנאמר עליו, אשר תברך מבורך ואשר תאר יואר, ויכול להרוג בפיו. התחיל לצאת לקראתו להתרצות עמו.

(כו) לב"נ דהוה וכו': בדומה לאדם שהיה הולך בדרך, ובעוד שהיה הולך, שמע על שודד אחד שהיה אורב בדרך. פגע בו אדם אחד, אמר לו משל מי אתה, אמר לו מגדוד צבא פלוני אני. אמר לו נטה ממני, כי כל הקרב אלי, נחש אחד אני מביא והורגו. הלך אותו האדם לשר הגדוד, ואמר לו, אדם אחד בא, וכל מי שקרב אליו, מביא עליו נחש אחד, שנושך אותי ומת.

(כט) כיון דחמא ליה וכו': כיון שראה אותו מה כתוב, ויירא יעקב מאד ויצר לו, כיון שקרב אליו, התחיל לכרוע ולהשתחוות לפניו, וזהו שכתוב, וישתחו ארצה שבע פעמים וגו', אמר עשו, אם היה לו כל כך כח, היה משתחוה לפני, התחיל להתגאות.

(כז) שמע ההוא וכו': שמע שד הגדוד, ופחד, אמר, מוטב לילך לקראתו ולהתרצות עמו. כיון שראה אותו האדם ההוא, פחד, אמר, ווי לי, השר יהרגני עתה. התחיל להשתחוות ולכרוע לפניו. אמר השר ההוא, אלמלי היה נחש בידו להרוג, לא היה כל כך משתחוה (דפו"י דף קס"ו ע"ב *) דף קס"ו ע"א)

(ל) ת"ח, מה כתיב בבלעם, א ויבא אלהים אל בלעם לילה. בלבן כתיב, ב ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום א הלילה ויאמר לו השמר לך פן ב תדבר עם יעקב מטוב וגו'. פן תדבר, פן תעשה ג ליעקב רעה מבעי ליה. אלא, לבן לא רדף אבתריה דיעקב, בחילא דגוברין, לאגחא ד ביה קרבא, דהא חילא דיעקב ובנוי, רב מניה, אלא למקטליה ה בפומיה, ולשיצאה כלא, הדא הוא דכתיב, ארמי אובד אבי, ובגין כך, פן ו תדבר, ולא כתיב פן תעשה. וכתיב יש לאל ז ידי לעשות, ח מנין הוה ידע, ט דיכלתא הוה בידיה. אלא, כמה דאתמר, אלהי אביכם אמר אלי וגו'.

(לא) ודא הוא סהדותא, דפקיד קודשא בריך הוא לאסהדא, דכתיב ווענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובד אבי וגו'. יא וענית : כד"א ה לא תענה ברעך. ה ענה באחיו.

(לב) כתיב ביה בבלעם, ו ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, דהכי הוא ארחה, דאיהו הוה מנחש. בלבן כתיב, ו נחשתי, דאשגח בחרשוי ובקסמוי, יב בעסקא דיעקב, וכד בעא לאובדא ליעקב, בנחשא ובחרשא דיליה בעא לאובדיה, ולא שבקיה קודשא בריך הוא.

(לג) והיינו דאמר בלעם בר בריה, ח כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, מאן י. יכיל להון, דהא סבאי בעא לאובדא יד לאבוהון, בנחשים

מסורת הזהר

(א) (במדבר כ"ב ט') וירא דף ק"ב ציון א'. ב) (בראשית ל"א כ"ד) לעיל וירא דף ק"ב ציון ג'. ג) לעיל דף ד ציון ב'. ד) (שמות כ') ח"ב ג. ז. צג : ח"ג יב. זד : ת"ז תק' ג"ט דף צג. ה) (דברים י"ט). ו) (במדבר כ"ד א') לעיל חיי שרה דף כה. ז) (בראשית ל' כ"ז) לעיל תולדות דף ל"ז ציון י"א. ח) (במדבר כ"ג כ"ג) ח"ג ק"ב : רו. ריא. שה. ת"ז תק' ע' דף קד :

חלופי גרסאות : א הלילה וגו' פן. ב תדבר וגו'. ג ל"ג ליעקב רעה. ד קרבא ביה. ה בפומיה. ו מוסיף תדבר עם יעקב. ז ידי וגו'. ח מאן. ט דיכולתא. י אלקיך וגו'. יא ל"ג וענית. יב בעסקי. יג ייכול. יד ית אבא דלהון.

עם לבן גרתי

ואמרת וגו' ארמי אובד אבי. וענית פירושו כמש"א לא תענה ברעך. וכן ענה באחיו.

(לב) כתיב ביה בבלעם וכו' : כתוב בבלעם, ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים,

כי כן הוא דרכו. כי היה מנחש. וכן בלבן כתוב, נחשתי, שהסתכל בכשפיו ובקסמיו,

כדי לדעת את עסקיו של יעקב. וכשרצה להאביד את יעקב, בנחשים וכשפים שלו רצה

להאבידו, ולא עזב אותו הקב"ה, כי אמר לו פן תדבר וגו' כנ"ל.

(לג) והיינו דאמר בלעם וכו' : והיינו שאמר בלעם בן בנו של לבן כי לא נחש

ביעקב וגו' שאמר, מי יכול להם, כי זקני רצה להאביד את אביהם בנחשים ובקסמים

שלו ולא עלה בידו, שהקב"ה לא הרשהו לקלל, וזהו שכתוב כי לא נחש ביעקב ולא

קסם בישראל.

ובכלהו

מאמר

(ל) ת"ח מה כתיב וכו' : בוא וראה מה כתוב בבלעם, ויבא אלקים אל בלעם לילה.

בלבן כתיב, ויבא אלקים אל לבן הארמי בחלום הלילה, הרי שלבן היה גדול כמו בלעם.

כמיש לעיל, ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב וגו'. שואל, כתוב, פן תדבר, פן תעשה ליעקב רעה, היה צריך לומר, ומשיב,

אלא לבן לא רדף אחר יעקב בכח אנשים לעשות עמו מלחמה, כי כחם של יעקב ובניו

היה גדול מהם, אלא רדף אחריו להרוג אותו בפיו ולכלות הכל, זהו שכתוב, ארמי אובד

אבי, ומשום זה כתוב פן תדבר, ולא כתוב פן תעשה. וכתוב יש לאל ידי לעשות, מאין

ידע שהיכולת בידו, אלא כמ"ש, אלקי אביכם וגו'.

(לא) ודא הוא סהדותא וכו' : וזו היא העדות שצוה הקב"ה להעיד, שכתוב וענית

(דפו"י דף קס"ז ע"א)

ובקסמים דיליה, ולא א סליקא ב בידוי, דלא שבקיה ג ללטיא, הה"ד כי לא נחש ד ביעקב ולא קסם בישראל.

לד) ובכלהו עשרה זיני חרשין וקוסמין, ה (א) דקוזטפי דכתרין תתאין, עבד לבן לקבליה דיעקב, ולא יכיל, הה"ד א) ותחלף את משכרתי עשרת מונים, דכלהו עבד לבן לקבליה, ולא סליקו בידוי לאבאשא ליה, דכתיב ב) והחליף את משכרתי עשרת מונים, ולא נתנו אלהים להרע עמדי. ז מאי מונים. כתרגום זינין, וכתיב א) לשעירים אשר הם זונים אחריהם. ח מונים: ט מינים כמשמעו. י ועשרה זינין אינון, דחרשין וקוסמין יא) בכתרין תתאין, וכלהו עבד לקבליה. לה) עשרה זינין אינון: דכתיב, ה) קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים, הא עשרה אינון.

לו) אמר רבי יוסי, נחש וקסם, תרי זיני אינון, ובדרגא חד יב סלקין, וכד אתא בלעם, בקסם עבד יג לקבליהון דישראל, והיינו דכתיב ה) וקסמים בידם. ולקבליה דיעקב יד אתא לבן בנחש, האי והאי לא סליקו בידיהו, הדא הוא דכתיב, ו) כי לא נחש יט ביעקב יט ולא קסם בישראל. כי לא נחש ביעקב, בקדמיתא, יז ביומוי דלבן. ולא קסם בישראל, יח לבתר, יט ביומוי דבלעם.

לז) אמר בלעם לבלק, תא חזי, מאן יכיל כ להון, כא דכל קסמין וחרשין דבכתרין דילן, ב) מקיזפא דמלכותא כג דלעילא,

דרך אמת

מסורת הוהר

א) זהירות המדרגות תחתונות שיש בקליפות חיצונות והוא מלשון קסטיפא דשמטא שפי' זיהרת ניצוץ השמש. ב) מזהירות ניצוץ מלכות של מעלה מתעטרים ישראל ולכן אין שום כישוף ודבר חיצוני יכול לשלוט בהם.

חלופי גרסאות: א סליקו, ב בידיה, ג ללטייה. ד ביעקב וגוי, ה וקוזטפי; וקוזטפי; דקסטופי (אה"ל). ז משכרתי וגוי ולא, ז מהו. ח מינים מגים כתיב כמשמעו (אה"ל). ט מנים. י דעשרה. יא וכתרין. יב סלקין. יג לקבלהון. יד לבן אתא. טו ביעקב וגוי ול"ג מן ולא עד בקדמיתא. טז ל"ג ולא קסם בישראל. יז ביומי. יח ל"ג לבתר. יט ביומי. כ לון. כא בכל. כב חרשין וקסמין. כג מוסיף דלעילא ותתא: מעילא ותתא; מעילא ותתא ורוא בהו אתקשר דכתיב.

מאמר

עם לבן גרתי

ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים, הרי עשרה. ונראה שקסמים חושב לשני מינים להיותו לשון רבים. לו) אמר ר' יוסי וכו': אר"י נחש וקסם שני מינים הם, ובמדרגה אחת עולים, וכשבא בלעם כנגד ישראל עשה בקסם, וזה שכתוב וקסמים בידם. וכנגד יעקב בא לבן בנחש, והן זה והן זה לא עלה בידיהם, וז"ש, כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. כי לא נחש ביעקב, היינו מתחילה בימי לבן, ולא קסם בישראל, היינו לאחר כך בימי בלעם.

לד) ובכלהו עשרה וכו': ובכל עשרת מיני כשפים וקסמים מהארת הכתרים התחתונים, עשה לבן כנגד יעקב, ולא יכול לו, זהו שכתוב, ותחלף את משכרתי עשרת מונים וגוי' כי כולם עשה לבן לנגדו, ולא עלה בידו להרע לו, שכתוב ותחליף את משכרתי עשרת מונים ולא נתנו אלקים להרע עמדי. ושואל, מה הם מונים, ומשיב, כתרגומי מינים. וכתוב לשעירים אשר הם זונים אחריהם. מונים הם מינים כמשמעו, ועשרה מינים הם של כשפים וקסמים בכתרים התחתונים דקליפות, וכולם עשה לבן לנגדו.

לה) עשרה זינין אינון וכו': עשרה מינים הם, שכתוב, קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, והכשפים

(דפו"י דף קס"ו ע"א)

מתעטרין ב והוא ג אתקשר בהו, ד דכתיב א) יי אלהיו עמו ותרועת מלך בו. לח) א"ר יהודה, ח"ז דהוה ידע בלעם בקדושה דלעילא * כלל, דהא קב"ה, לא אתרעי בעם ולישן אחרא, דישתמש ביקריה, אלא בנוי קדישין, ה ואמר ב) והתקדשתם והייתם קדושים, מאן ו דאינון קדישין, ישתמשון בקדושה, ישראל אינון קדישין, דכתיב ג) כי עם קדוש אתה. אתה קדוש, ולא עם אחרא.

לט) מאן דאינון מסאבין, מסאבו אזדמן ז לון לאסתאבא, עליה כתיב ח) טמא הוא בדד ישב מחוץ ט למחנה מושבו, ומסאבא למסאבא קרי יא דכתיב ה) וטמא טמא יקרא, מאן דאיהו טמא, לטמא יקרא, כלא אזיל בתר זיניה.

מ) אמר רבי יצחק, יאות הוא ליעקב, יב דהוה קדישא, לומר דאסתאב בלבן ובחרשוי, או שבחא יג הוא דיליה. אמר ליה רבי יוסי, אע"ג דקאמר ר' יהודה, אנא מסייע לך, יד דהא טו כתיב ו) אנכי עשו בכורך, וכי יאות הוא לצדיקא כיעקב למחלף שמיה בשמא טז דמסאבא, אלא אנכי פסקא טעמא, יאמר אנכי: יז מאן דאנא. אבל עשו בכורך, יח והא אוקמוה.

מא) אוף הכא, יז ויהי לי שור יט וחמור, לומר, לא תשוי לבך ורעותך

מסורת הזהר

א) (במדבר כ"ג כ"א) ח"ג קיב: רל: רמו: רנ"ז תקי נ"ה דף פח: ב) (ויקרא י"א מ"ד) ח"א רה. ח"ב יא: קכה: רכה: ח"ג כד: לא. מא: מב. מט: פא. פו: קצ: רמו. רעג: ג) (דברים י"ד ב') ח"א קסג: רמב. ח"ב ה: קכא. קכה. ח"ג מא: קי. ריד: רצו: ד) (ויקרא י"ג מ"ו) לעיל נח דף מ"א ציון א'. ה) (ויקרא י"ג מ"ה) לעיל חיי שרה דף כ"ג ציון ב'. ו) (בראשית כ"ג י"ט) ח"ב פה. ז) לעיל דף ו' ציון ד'. חלופי גרסאות: א מתחברין. ב דהא; והוא. ג אתקשרא; אתקשרת. ד מוסיף דכתיב כי. ה וכתבי; דכתיב. ו אינון. ז להו. ח ל"ג טמא הוא. ט למחנה וגוי. יא מסאבא. יב הה"ד. יג ל"ג דהוה. יד דיליה הוא. יז ל"ג דהא. טו דכתיב. טז מסאבא. יז מן. יח ואוקמוה ול"ג והא. יט מוסיף וחמור וגוי (אה"ל).

עם לבן גרתי

הטמא שכתוב. וטמא טמא יקרא. שפירושו. מי שהוא טמא קורא לטמא, כל דבר הולך אל מינו.

מ) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, לדברי ר' יהודה שאומר כל דבר הולך אל מינו,

וכי נאה ליעקב, שהיה קדוש, שיאמר, שנטמא בלבן ובכשפיו, אפשר, שלשבח יחשב לו זה, כי אמר עם לבן גרתי. אמר לו רבי יוסי, אף על פי שאמר ר' יהודה כלא אזיל בתר זיניה, אני מתרץ לך הכתוב, שהרי כתוב, אנכי עשו בכורך, ויש לשאול, וכי נאה הוא לצדיק כיעקב שיחליף שמו בשם של טמא. אלא התירוץ הוא, באנכי טעם מפסיק, כי תחת אנכי כתוב פשטא, ותחת עשו בכורך כתוב זקף קטון, שנגונם מפריד את המלה אנכי, מן עשו בכורך, ופירושו, שאמר, אנכי, מי שאני, אבל עשו בכורך, וכן בארוהו.

מא) אוף הכי וכו': אף כאן שכתוב, ויהי לי שור וחמור, היינו לאמור לו: אל

תשים

מאמר

והכשפים שבכתרים שלנו, מהארט המלכות של מעלה מתעטרים. והוא, דהיינו ז"א, נתקשר בהם, בישראל, שכתוב, ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו. וע"כ לא נוכל להם בכשפים שלנו. לח) א"ר יהודה ח"ו וכו': אר"י, חס ושלום, שבלעם היה יודע משהו בקדושה שלמעלה, וחולק על הנ"ל שאמר שבלעם היה יודע שכשפיו נמשכים ממלכות דקדושה וכו'. כי הקב"ה לא רצה בשום עם ולשון שישתמשו בכבודו אלא הבנים הקדושים שלו בלבדם. דהיינו ישראל שנקראים בניס לה', ואמר והתקדשתם והייתם קדושים, שפירושו, שאותם שהם קדושים ישתמשו בקדושה, ורק ישראל הם קדושים, שכתוב, כי עם קדוש אתה, אתה קדוש, ולא עם אחר.

לט) מאן דאינון מכאבין וכו': אותם שהם טמאים, טומאה נועדה להם להטמא, עליהם כתוב, טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו, דהיינו מחוץ לקדושה, והטמא קורא אל (דפו"י דף קס"ז ע"א *) קס"ז ע"ב)

א להיהא ברכתא, דברוך לי אבא, דאתקיים בי, ב הוא בריך לי, א) הוה גביר לאחיק וישתחוו לך בני אמך, בגין כך ב) עבדך יעקב ג) לאדני לעשו. הוא בריך לי ברוב דגן ותירוש, הא לא אתקיים בי, דלא אוצרנא לון, אלא ויהי לי שור והמור ג צאן ועבד, רעי ד ענא בחקלא. הוא בריך לי ד) מטל השמים ה ומשמני הארץ. הא לא אתקיים בי, ו) בגין דהא ה) עם לבן גרתי, כגיורא, דלא הוה ז לי ביתא חדא, כל שכן משמני הארץ. וכל דא, בגין דלא יסתכל ביה ביעקב, על אינון ברכאן. ויקטרג ח עמיה.

מב) רבי אבא אמר, ט) כתיב ביה ביעקב, י) איש תם יושב אהלים גבר שלים, בגין דאיהו יתיב יא) בתרין משכנין עלאין, ואשלים להאי גיסא, ולהאי גיסא, ואיהו לא אמר דאסתאב בחרשוי, אבל על מה יב) דקאמר רבי יהודה, בגין דלבווי שלים, על טיבו וקשוט דעביד ליה קב"ה, דכל יג) עלמא ידעי יד) עובדוי דלבן מאן אינון, ומאן יכיל טו) לאשתזבא טז) מקטרוגא דיליה, יז) דבעי לאובדא לי, וקב"ה שזבני מניה. וכלא הוה, בגין דלא יסתכל ביה עשו, דאתקיימו ביה אינון ברכאן, כ) ולא ינטר ליה דבבו, ועל דא כתיב, ז) כי ישרים דרכי יי) וגו', וכתיב ח) תמים תהיה עם יי) אלהיך.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) ולא יהיה לו נזכר שגאה מחמת הבכורה והברכה. א) (בראשית כ"ז כ"ט). ב) (שם ל"ב ה'). ג) (שם). ד) (שם כ"ז כ"ח) לעיל הקדמת הזהר דף קצ"ו ציון א. ה) לעיל דף ר' ציון ג'. ו) (שם כ"ה כ"ז) לעיל תולדות דף ל"ד ציון ב'. ז) (הושע י"ד י') ח"א קעה: קעו. ח) ח"ב צה. קב: רמה: ח"ג עז: קמד. קנא: קפב. רכט: רצ. רצב. ח) (דברים י"ח י"ג) ח"ג קסג. קסו. רל. הקדמת תקוני הזהר ד:

חלופי גרסאות: א דברכתא ההיא. ב הא. ג ל"ג צאן ועבד. ד ענא. ה ל"ג ומשמני הארץ. ו ל"ג בגין. ז ליה. ח ליה. ט מוסיף מה כתיב. י ל"ג יושב אהלים. יא לתרין. יב דאמר. יג עלמין. יד עבדוי (אה"ל). טו מוסיף לאשתזבא מניה כל עשרין שנין הויתי [זהוה] עמיה. טז ומקטרוגא (אה"ל). יז ובעי; ובעא מוסיף לי ואנא יתיבנא ועבדנא [ועבידנא אה"ל] עמיה עשרין (תמנין, ד"ז) שנין.

מאמר

הסולם

עם לבן גרתי

ומה שמביא ראייה מן אנכי עשו בכורך, הוא להוכיח לו, כי הכל הולך אחד הכונה, ואינו נחשב לו לעבירה, שקרא עצמו בשם של טמא, אף כאן, לא נתכוון אלא לבזיון. ואינו נחשב לו לעבירה, מה שגראה מהדברים שהיה מתפאר מחיבורו עם איש טמא. כמו שהקשה ר' יצחק.

מב) רבי אבא אמר וכו'; ר"א, כתוב בו ביעקב, איש תם יושב אהלים, ונקרא איש תם, משום שהוא יושב בשני משכנות עליונים שהם בינה ומלכות, שה"ס אהל רחוק ואהל לאה, והוא משלים לצד זה ולצד זה, דהיינו שמכריע בין הקוין ימין ושמאל ומשלימם. הוא לא יאמר שנטמא בכשפיו של לבן, היינו במה שאמר עם לבן גרתי, אבל על מה שאמר דבי יהודה, שכל מין הולך אחר מינו, כמו שהקשה ר' יצחק, התירוץ הוא, ע"כ אמר

תשים לבך ורצונך לברכה ההיא שברכני אבי, לחשוב שנתקיימה בי, הוא ברך אותי, הוה גביר לאחיק וישתחוו לך בני אמך, משום זה אומר לך, עבדך יעקב לאדני לעשו. הוא ברך אותי, ברוב דגן ותירוש, הרי לא נתקיים בי, כי לא אצרתי אותם, אלא ויהי לי שור והמור צאן ועבד, רועה צאן בשדה. הוא ברך אותי מטל השמים ומשמני הארץ, הרי לא נתקיים בי, רק עם לבן גרתי, כגו, שלא היה לי שום בית, כל שכן משמני הארץ, שלא נתקיימה בי, שלא היתה לי שום ארץ, רק עם לבן גרתי, וכל זה אמר, שלא יסתכל ביעקב לקנאותו, על הברכות, ויקטרג עליו. פירושו, שעל כן אמר לו עם לבן גרתי, ולא מטעם שנשתבחה בזה לפני עשו כמו שהקשה רבי יצחק, ואדרבה, שהוכירו לגנאי, כדי להוכיח לו שהיה גד, בלי ארץ ובלי בית. (דמרי דף קס"ו ע"ב)

(ג) וישבו המלאכים אל א יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו. כיון דאמר ב באנו אל אחיך, לא ידענא דאיהו עשו. וכי אחין אחרנין הוו ג ליעקב. אלא באנו אל אחיך, ואי תימא, ד דהדר בתשובה, ואזיל בארחה ה מתקנא, לאו הכי, אלא עשו ו הרשע ז כדמעיקרא. ח וגם הולך לקראתך, ואי תימא ט דאיהו בלחודוי אזיל, יא לאו, אלא ארבע מאות איש עמו.

(ד) וכל כך יב למה יג אמרו יד ליה, בגין דקב"ה אתרעי תדיר ב בצלותהון דצדיקיא, ומתעטר בצלותהון, טו כדאמרין דההוא מלאכא דממנא על צלותהון טז דישראל, יז סנדלפון שמיה, נטיל כל אינון צלותין ועביד יח מנייהו עטרה יט לחי העולמים כ ואוקמוה, וכל שכן כא צלותהון דצדיקיא, דקב"ה אתרעי בהו, כב ואתעבדן עטרה, כג לאתעטרא באינון כד צלותין לקב"ה. ואי תימא, כה משריין קדישין הוו אתיין עמיה, אמאי כו דחיל. אלא צדיקיא כז לא סמכין על נח זכותיהו, אלא על כט צלותהון ל ובעותהון לגבי לא מאריהון. (מה) לב ות"ח, דאמר ר"ש, צלותא דסגיאין. סליק קמי קב"ה, לג ומתעטר לד בההוא צלותא, בגין דסלקא בגווינן סגיאין, ואתכלילת מכמה סטרין, ובגין

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב ד). ב צלותא : לעיל בראשית א' דף קס"ה ציון ב'. חלופי גרסאות : א יעקב וגו'. ב ל"ג באנו. ג מוסיף ליה ליעקב. ד דאהדר. ה קשוט. ו רשע. ז כדמעקרא ; כמעקרא. ח ל"ג וגם הולך לקראתך. ט ל"ג דאיהו. י אזיל בלחודוי. יא ל"ג לאו אלא. יב מוסיף למה אלא אינון. יג ל"ג אמרו ליה. יד מוסיף ליה הכי (אה"ל). טו כדקא אמרן. טז דצדיקיא. יז ל"ג סנדלפון שמיה. יח מנהון. יט לחיי. כ ל"ג ומן ואוקמוה עד ות"ח. כא צלותהון ; צלותיהון (ר"א) כב ואתעבדו ; ואתעבדו. כג ואתעטרא. כד צלותהון. כה מוסיף כיון דאינון בשריין. כו מוסיף הוה דחיל. כז אין. כח דא. כט בצלותהון ול"ג על. ל ובעותיהון. לא מריהון. לב ת"ח. לג ואתעטר. לד בההיא.

צלותהון דצדיקיא

הסולם

מאמר

(מ) וכל כך למה וכו' : ולמה אמרו לו כל זאת, משום שהקב"ה רוצה תמיד בתפלת הצדיקים ומתעטר בתפלתם. וכמו שאמרנו, שאותו המלאך הממונה על תפלת ישראל סנדלפון שמו, הוא לוקח כל התפלות ועושה מהן עטרה לחי העולמים. ובארוה. ומכל שכן תפלותיהם של צדיקים, שהקב"ה רוצה בהן, ונעשות עטרה, שיתעטר הקב"ה באלו התפלות. ואם תאמר, הלא מחנות המלאכים הקדושים היו באים עמו, ולמה נתיירא. אלא, הצדיקים אינם סומכים על זכותם, אלא על תפלות ובקשות אל רבונם.

אמר עם לבן גרתי, להראות שלבו שלם בהודאה על החסד והאמת שעשה לו הקב"ה. שכל העולם היו יודעים מעשיו של לבן מה הם, ומי יכול להנצל מקטרוגו, שרצה לאבדני, והקב"ה הצילני מידו. ולכונה זו אמר, עם לבן גרתי, עוד, הכל היה כדי שלא יקנא בו עשו על הברכות, שלא יחשב שנתקיימו בו, ולא יהיה נוטר לו שנאה, דהיינו כמו שתירץ רבי יוסי, ועל זה כתוב, כי ישרים דרכי ה' וגו', וכתוב, תמים תהיה עם ה' אלקיך.

מאמר צלותהון דצדיקיא

(ג) וישבו המלאכים וגו' : שואל, כיון שאמר באנו אל אחיך, עוד אין אנו יודעים שהוא עשו, וכי היו אחים אחרים ליעקב, ומשיב, אלא באנו אל אחיך, פירושו ואם תאמר שחזר בתשובה, והולך בדרך מתיקן, לא כן. אלא עשו הרשע כמקודם לכן. וגם הולך לקראתך, ואם תאמר, שהולך בלבדו, לא, אלא ארבע מאות איש עמו.

(דפו"י דף קס"ו ע"ב)

(מה) ות"ח דאמר ר"ש וכו' : ובוא וראה, שאמר ר"ש, תפלה של רבים, עולה לפני הקב"ה. והקב"ה מתעטר באותה התפלה. משום שהיא עולה בכמה אפנים, כי אחד שואל חסדים, והשני גבורות, והשלישי רחמים, ונכללת מכמה צדדים, דהיינו מצד ימין, ומצד שמאל

דאתכלילת מכמה גוונים, אתעבידת עטרה, ומנחא על רישא דצדיק חי * העולמים, וצלותא דיחיד, לאו איהי כלילא, ולא איהי אלא בגוון חד, ועל דא, צלותא דיחיד לאו איהו ב מתתקנא ג לאתקבלא ד כצלותא ה דסגיאין. ו ות"ת, יעקב כליל הוה, ועל דא צלותיה תאיב ז לה ח קב"ה. מה כתיב א ויירא יעקב מאד ויצר לו.

מו) רבי יהודה פתח ט ואמר, ב) אשרי אדם מפתח י תמיד ומקשה לבו יפול ברעה. * זכאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהו, ויהב לון אורייתא דקשוט. בגין למזכי בה יא לחיי יב עלמא, יג דכל מאן יד דאשתדל באורייתא, קב"ה משיך עליה חיינ עלאין, ואעיל ליה, לחיי עלמא דאתי, דכתיב ד) כי הוא הייך ואורך ימיך. וכתוב ה) ובדבר הזה תאריכו טו ימים, חיינ בהאי עלמא, טו וחיינ יז בעלמא דאתי.

מז) רבי אלעזר אמר, כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה, לאו מיתתיה על ידא יח דיצר הרע, יט בגין כ דאתתקיף באילנא דחיי, ולא כא ארפי מניה, ובגין כך, צדיקא דמשתדלי באורייתא, לא כב מסתאבי גופא כג דלהון, כד דלא י"ה שרא כו עליהו רוח מסאבא.

מסורת הזהר

א) לעיל דף ח' ציון א. ב) (משלי כ"ח י"ד) לעיל הקדמת הזהר דף ק"ה ציון ב. ג) (דברים ל' כ') לעיל לך דף ק"כ ציון ב. ד) (דברים ל"ב מ"ז) לעיל בראשית ב' דף ס"ה ציון א.
 חלופי גרסאות: א עלמין. ב מתקנא; אלא מתקנא בצלותא דסגיאין. ג לקבלא. ד בצלותא; מוסיף אלא בצלותא. ה דרביס. ו ת"ת. ז ליה. ח לקב"ה; להקב"ה. ט ל"ג ואמר. י תמיד וגוי. יא לחי. יב עלמין. יג וכל. יד דישתדל. טו מוסיף ימים וגוי. טז ל"ג וחייך. יז ובעלמא. יח יצר. יט ל"ג בגין; מוסיף בגין דהוא [דאיהו] נחש והוא [ואיהו] מלאכא דמיתא אלא מיתתהון בנשיקה דכתיב ישקני מנשיקות פיהו כלומר על פי [מפי] ה' [מוסיף כמה דכתיב במשה ואהרן על פי ה'] והיא הנשיקה דהיא [דהוא] דביקותא דנפשא בעיקרא [בעקרא] והיא [והוא] דאשתדל באורייתא. כ אתתקיף; מוסיף בגין דאתתקיף; דאתקיף (ד"א). כא אכפי; אחרפי. כב מסאבי. כג מוסיף דלהון אלא הוא [דכתיב] דכי [מוסיף] דלא שדא עליהו רוח מסאבא [אה"ל] כגון אליהו דאשכחהו [דאשכחהו] רבנן ושאלו ליה ולא-כהן הוא מר [ולאו מר כהן הוא] אמר לון [ליה] צדיקא לא מסאבי במיתתהון כמה דתנינן ביום שמת רבי בטלה כהונה כלומר דאתעסקו [דאעסקו] ביה. (אה"ל כתב חוספת ולא גרס ליה הרמ"ק) ובדפריי כתב שהוא גליון. כד ולא (אה"ל). כה שארי. כו עליה.

צלותהון דצדיקא

הסולם

מאמר

כמו תפלת הרבים. וע"כ כתוב, ויירא יעקב מאד ויצר לה, כי הקב"ה סבב לו את זה כדי שיתפלל, מטעם שחשק בתפלתו.
 מו) רבי יהודה וכו': ר"י פתח ואמר, אשרי אדם מפתח תמיד ומקשה לבו יפול ברעה. אשריהם ישראל, שהקב"ה רצה בהם, ונתן להם תורת אמת, כדי לזכות בה לחיי עולם. כי כל מי שעוסק בתורה, הקב"ה מושך עליו חיים עליונים, ומביאו לחיי העולם הבא, שכתוב, כי הוא חייך ואורך ימיך. וכתוב ובדבר הזה תאריכו ימים, כי היא חיים בעולם הזה, חיים בעולם הבא.
 מז) רבי אלעזר אמר וכו': דא"א, כל מי שעוסק בתורה לשמה, אין מיתתו על יד

שמאל ומאמצע, כי חסדים נמשכים מצד ימין, וגבורות מצד שמאל, ורחמים מהצד האמצעי. ומשום שנכללת מכמה אופנים, וצדדים, נעשית עטרה ומונחת על ראש צדיק חי העולמים, דהיינו יסוד, המשפיע כל הישועות אל הנוקבא, וממנה לכל הצבור, אבל תפלת יחיד אינה כלולה מכל הצדדים, והיא אינה אלא באפן אחד, או שמבקש חסדים או גבורות או רחמים, ועל כן תפלת יחיד אינה מתוקנת להתקבל כמו תפלת הרבים. כי אינה נכללת בכל ג' הקוים, כמו תפלת הרבים, ובוא וראה, יעקב היה כלול, מכל ג' הקוים, בהיותו מרכבה לקו האמצעי הכולל שניהם, ולפיכך חשק הקב"ה בתפלתו, בהיותה בכל השלמות, מכל ג' הקוים, (דפריי דף קס"ו ע"ב *) דף קס"ח ע"א)

מח) יעקב אילנא דחיי הוה, אמאי דחיל, א דהא לא ב יכול לשלטאה עלוי. ועוד, דהא כתיב א) והנה אנכי עמך וגו', אמאי ג הוה דחיל. ד ותו דהא כתיב ב) ויפגעו בו מלאכי אלהים, אי משריין קדישין הו עמיה, אמאי ה הוה דחיל. מט) אלא, ו כלא ז יאות הוה. ויעקב לא הוה בעי למסמך על ח ניסא דקב"ה, בגין דחשיב דלאו איהו כדאי, דקב"ה יעביד ליה ט ניסא, מאי טעמא, בגין דלא פלח לאבוי ולאמיה כדקא יאות, ולא אשתדל באורייתא, יא ונטל תרי אחיות, ואף על גב דכלא אתמר, ועם כל דא, בעי ליה לב"נ יב למדחל תדיר, ולצלאה קמי קב"ה בצלותא, דכתיב אשרי אדם מפחד יג תמיד. והא אוקמוה.

ג) תא חזי, יד צלותא דאבהן טו קיימו טז עלמא, וכל בני עלמא, עלייהו קיימי וסמכין, לעלם ולעלמי עלמין לא אתנשי זכותא דאבהן, בגין דזכותא דאבהן, איהו קיומא דעילא ותתא, וקיומא דיעקב, איהו קיומא שלים. יתר מכלהו, ובגין כך, בשעתא דעאקו לבנוי דיעקב, קב"ה אחמי קמיה דיוקנא דיעקב, וחייס על עלמא, כד"א ג) וזכרתי את בריתי יעקוב. יז יעקוב"ב יח בוא"ו, אמאי יט בוא"ו, בגין דאיהו דיוקנא דיעקב ממש. נא) תא חזי, כל מאן דחמי ליה ליעקב, כמאן דאסתכל באספקלריאה

מסורת הוהר

א) (בראשית כ"ח ט"ו). ב) (בראשית ל"ב ב') לעיל וירא דף קנ"ב ציון ג'. ג) (ויקרא כ"ו מ"ב) לעיל וירא דף ח' ציון א'.

חלופי גרסאות: א מוסיף דהא יצה"ר (אה"ל). ב יכיל. ג ל"ג הוה. ד תו. ה ל"ג הוה. ו ל"ג כלא (אה"ל) ז באות. זז נסא. ט נסא. י מוסיף פלח ליה. יא ונטיל. יב ל"ג למדחל (ד"א) יג מוסיף תמיד ולמדחל תדיר קמיה קב"ה. יד צלותן. טו קיומא דעלמא (אה"ל). טז דעלמא. יז ל"ג יעקוב. יח בוי"ו. יט בו.

הסולם

מאמר

צלוחתהון דצדיקייא

יד יצר הרע, שהוא מלאך המות כנ"ל משום שנאחו בעץ החיים ולא הרפה ממנו. ומשום זה, צדיקים העוסקים בתורה אין גופם טמא, לאחר מיתתם, כי אין רוח הטומאה שורה עליהם.

מח) יעקב אילנא דחיי וכו': שויגל יעקב שהיה עץ החיים, למה פחד, מפני עשו, הרי הס"א, אינו יכול לשלוט עליו. ועוד, הרי כתוב, שהקב"ה אמר לו, והנה אנכי עמך, למה היה מתירא. ועוד, הרי כתוב ויפגעו בו מלאכי אלקים, אם מחנות המלאכים הקדושים היו עמו למה פחד.

מט) אלא כלא יאות וכו': ומשיב, אלא הכל אמת הוא, שלא היה צריך לפחוד, אלא יעקב לא היה רוצה לסמוך על הגם של הקב"ה, שחשב, שאינו כדאי, שהקב"ה יעשה לו נס, מהו הטעם, הוא משום שלא עבד את אביו ואמו כראוי, ולא עסק בתורה, דהיינו בכ"ב השנים שהיה עם לבו, ולקח שתי אחיות, (דפ"י דף קס"ח ע"א)

ואע"פ שהכל נתישב, שיעקב לא חטא כלל בזה, עם כל זה, צריך האדם לפחד תמיד, ולבקש בתפלה לפני הקב"ה, שכתוב, אשרי אדם מפחד תמיד, וכבר בארוהו.

ג) תא חזי צלותא וכו': בוא וראה, תפלת האבות קיימה את העולם, וכל באי העולם, עליהם מתקיימים וסומכים על זכותם, לעולם ולעולמי למים לא נשכחת זכות אבות, משום שזכות אבות היא קיום של מעלה ושל מטה, וקיומם של יעקב, שלם יותר מכולם, ומשום זה כשבאה עת צרה לבניו של יעקב, הקב"ה רואה את צורתו של יעקב לפניו, ומרחם על העולם, כמש"א, וזכרתי את בריתי יעקוב, שכתוב יעקוב עם ז', ולמה כתוב עם ז' משום שהז' היא צורתו של יעקב ממש. פירוש, כי יעקב הוא מרכבה לז"א שה"ס הו' של השם הוי"ה, וע"כ צורתו של יעקב היא ז'.

נא) תא חזי כל מאן וכו': בוא וראה, כל מי שראה את יעקב, הוא ומי שהסתכל באספקלריאה

דנהרא, והא אתמר. א) דשופריה דיעקב, כשופריה דאדם א קדמאה. אמר רבי ייסא, אנא שמענא, דכל מאן דאסתכל בחלמיה, וחמא ליה ליעקב, א) מקסטר בקוספוי, ב חיינ אתוספן ליה.

גב) ר"ש אמר, הא אתמר. דדוד מלכא, עד לא הוה, לא הוה ליה ג חיים כלל, בר דאדם קדמאה, יהב ליה שבעין שנין מדיליה, וכך הוה קיומיה דדוד מלכא, שבעין שנין הוו. וקיומא דאדם קדמאה, אלף ד שנין חסר ה שבעין. אשתכחו בהני אלף ו שנין קדמאי, אדם הראשון, ודוד מלכא.

גג) פתח ואמר ב) חיים שאל ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד. ז חיים שאל ממך, דא דוד מלכא, ח דהא ט כד ברא קב"ה . גנתא דעדן, יא אטיל ביה נשמתא דדוד מלכא, ואסתכל יב ביה, וחמי דלית ליה יג חיים מדיליה כלום, וקיימא קמיה כל יומא, כיון דברא אדם הראשון, אמר הא ודאי קיומיה, ג ומאדם קדמאה, יד הוו שבעין שנין, דאתקיים דוד מלכא בעלמא.

גד) תו, אבהן טו שבקו ליה טז מחייהון, כל חד וחד, אברהם שבק ליה, וכן יעקב, יז ויוסף. יח יצחק לא שבק ליה כלום, בגין דדוד מלכא. יח מסטריה קא אתא.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) מקושט במלבושיו וקוספא הוא מלבוש. א) שופריה דיעקב — דאדם קדמאה : לעיל תולדות דף ג"ו ציון ר. ב) (תהלים כ"א ה') ח"ב רלה. ח"ג רצו : ג) מאדם קדמאה — שבעין שנין : לעיל לך דף קי"ז ציון ב'. חלופי גרסאות : א מוסיף קדמאה הוה. ב מוסיף ר"ל חיון. ג חיון. ד ל"ג שנין. ה מוסיף שבעין שנין. ו שני. ז ל"ג חיים שאל ממך. ח ל"ג דהא. ט דכד. י ג"ע.יא אעיל. יב בה. יג חיון. יד הוא. טו שביקי. טז מחייון. יז וכן יוסף. יח מסטרוי.

מאמר

הסולם

צלחתהון דצדיקיא

באספקלריאה דנהרא, שהיא ז"א. ולמדנו, שיפיו של יעקב הוא כפיפו של אדם הראשון. אמר ר' ייסא אני שמעתי, שכל מי שהסתכל בחלמו וראה את יעקב מעוטף בלבושיו, חיים נתוספו לו. גב) ר"ש אמר וכו' : רש"א, למדנו, שדוד המלך מטרם שבא לעולם, לא היו לו חיים כלל, מלבד שאדם הראשון נתן לו משלו ע' שנים. וכך היו חיוו של דוד המלך ע' שנים. וחיוו של אדם הראשון, היו אלף שנים חסר ע'. ונמצאים אדם הראשון ודוד, באלף השנים הראשונות של בריאת העולם. גג) פתח ואמר וכו' : פתח ואמר, חיים שאל ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד. חיים שאל ממך, זהו דוד המלך. כי כשברא הקב"ה את גן העדן, והטיל בו הנשמה של דוד המלך, הסתכל בה וראה שאין לה חיים משלה כלום, וכך עמדה לפניו כל היום. כיון שברא את אדם הראשון, אמר, זהו ודאי חיוו (דפרי דף קס"ח ע"א)

של דוד, ומאדם הראשון היו אלו ע' שנים שדוד המלך חי בעולם.

גד) תו, אבהן וכו' : עוד פירושו. האבות הניחו לו מחייהם כל אחד ואחד. אברהם הניח לו כלום, משום שדוד המלך בא מצדו, פירושו. כי דוד המלך ה"ס הנוקבא מצד שמאל, שאז היא חושך ולא אור כמ"ש להלן, וע"כ לא היו לו חיים, כי אין חיים אלא מצד ימין, שה"ס ו"א הנקרא עץ החיים. וגם יצחק היה מצד שמאל, אלא שנכלל באברהם בסו"ה, אברהם הוליד את יצחק, וכן בכח העקדה, וע"כ היו לו חיים. וכל זה רק לעצמו, אבל ליתן חיים לדוד, לא היה יכול, מטעם שעקרו מקו שמאל היה, ולא היו לו חיים מצד עצמו אלא מכת התכללות. וז"ש, בגין דדוד מלכא מסטריה קא אתא, כלומר שגם יצחק מקו שמאל כמו דוד, וע"כ לא היה יכול ליתן לו חיים משלו, ודאי

נה) ודאי אברהם שבק ליה חמש שנים, דהוה ליה לאתקיימא מאה ותמנין שנים, ב ואתקיים מאה ושבעין וחמש שנים, ג חסרין חמש. יעקב הוה ליה לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם, ולא אתקיים, * אלא מאה וארבעין ושבע שנים, ד חסרים ה תמניא ועשרין. אשתכחו דאברהם ויעקב שבקו ליה מחייהון תלתין ותלת שנים. יוסף ז דאתקיים מאה ועשר שנים, ח הוה ליה לאתקיימא, מאה וארבעין ושבע ט שנים, כיומי דיעקב, וחסר מנהון תלתין ושבע י שנים. הא שבעין שנים, דשבקו ליה לדוד מלכא, לאתקיימא בהון, ובהו אתקיים דוד, בכל אינון שנים דשבקו יא ליה אבהון.

נו) ואי תימא, יב יצחק אמאי לא שבק יג ליה כלום יד כהני. בגין דאיהו חשך, ודוד מסטרא דחשך קא אתא, ומאן דאיהו בחשך, לית ליה נהורא כלל, ולית ליה חיים, ובג"כ לא הוו טו לדוד חיים כלל. אבל אלן טז דהוה להון נהורא, נהירו ליה לדוד מלכא, ומנייהו אצטריך יז לאנהרא, ולמהוי ליה חיים, דהא מסטרא דחשך לית ליה חיים כלל, ועל דא יח לא אתא יצחק יט בחושבנא.

נז) ואי תימא, יוסף אמאי כ יתיר מכלהו. אלא ודאי יוסף בלחודוי, ככלהו. כא בגין דאקרי צדיק, ודא הוא כב דאנהיר לסיהרא, כג יתיר מכלהו. ובג"כ, האי שבק ליה לדוד מלכא יתיר מכלהו חיינ, דכתיב (א) ויתן אותם אלהים ברקיע כד השמים להאיר על הארץ.

מסורת הזהר

(א) (בראשית א' י"ז) לעיל בראשית א' דף ק"ד ציון ב'.

חלופי גרסאות: א ל"ג ודאי. ב ולא אתקיים בר (אה"ל). ג ל"ג חסרין חמש. ד חסרין. ה עשרין ותמניא. ו ל"ג ליה. ז אתקיים. ח והוה. ט ל"ג שנים. י ל"ג שנים. יא ל"ג ליה. יב אמאי יצחק. יג ל"ג ליה. יד ל"ג כהני (אה"ל). טו מוסיף ליה לדוד. טז דהוה. יז לאתנהרא. יח יצחק לא אתא. יט בחושבנא. כ ל"ג יתיר מכלהו. כא מוסיף ד"א בגין. כב דנהיר; דאנהר. כג יתיר (אה"ל). כד השמים וגו'.

מאמר	הסולם	צלוחתון דצדיקייא
נה) ודאי אברהם וכו': ודאי שאברהם הניח לו חמש שנים, כי היה לו לחיות מאה ושמונים שנה, כמו יצחק, והוא חי רק מאה ושבעים וחמש שנים, וה' שנים חסרות. יעקב היה לו לחיות בעולם כימי אברהם, שהם קע"ה שנים, ולא חי אלא קמ"ז שנים, חסרות לו כ"ח שנים. נמצא שאברהם ויעקב הניחו לו מחייהם ל"ג שנים. יוסף, חי מאה ועשר שנים, היה לו לחיות קמ"ז שנה, כימי יעקב, חסרות ל"ז שנים, ועם ל"ג של אברהם ויעקב, הם שבעים שנה, שהניחו לדוד המלך להתקיים בהם. דוד חי בכל אלו השנים שהניחו לו האבות.	בא. כלומר שגם הוא מצד שמאל, ומי שהוא בחשך, אין לו אור כלל, ואין לו חיים, ועל כן, לא היו חיים לדוד כלל. אבל אלו, דהיינו אברהם יעקב ויוסף, שהיה להם אור, כי מצד ימין הם, האירו לדוד המלך ומהם הוא צריך להאיר ושיהיה לו חיים, כלומר שמוכרח להתכלל בימין, כי מצד החשך דהיינו משמאל, אין שם חיים כלל, וע"כ, לא בא יצחק בחשבון. נז) ואי תימא יוסף וכו': ואם תאמר, יוסף למה הניח לו חיים יותר מכולם, דהיינו ל"ז שנים והם לא הניחו לו אלא ל"ג שנים. ומשיב, אלא ודאי יוסף בלבדו שקול ככולם, משום שנקרא צדיק, דהיינו יסוד, הכולל את כל הספירות, והוה שמאיר ללבנה, שהיא הנוקבא, יותר מכולם, ומשום זה, הוא הניח לדוד המלך חיים יותר מכולם. שכתוב ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ.	צלותהון דצדיקייא
נו) ואי תימא יצחק וכו': ואם תאמר, יצחק למה לא הניח לו כלום מחייו כמו אברהם יעקב ויוסף. ומשיב, משום שיצחק היה חשך דהיינו מקו שמאל שמטרים התכללותו עם הימין הוא חשך כנ"ל, ודוד מצד החשך (דמוי קס"ח ע"א *) דף קס"ח ע"ב)		מירוש

נח) ת"ח, א יעקב, צלותיה אגין ליה מעשו, בגין דבעא לסלקא זכותיה, לבנוי אבתריה, ולא לאפקא ליה השתא ב לגביה דעשו. ועל דא, צלי צלותיה לקביה, ולא אסתמיך על זכותיה, ג לשיזבא ליה בגיניה.

נט) א ויאמר אם יבא ד עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. ת"ח, מה כתיב ב) ויחץ את ה העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות. אמאי לשני מחנות. בגין דאמר, אם יבא ו עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה.

ס) תא חזי, שכנינתא לא ז עדיאת מאהל לאה, ומאהל רחל, אמר יעקב, ידענא דהא נטירו לון לאלין ח מן קביה. מה עבד, ג) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, ס אמר, א) אם יא יקטיל עשו, יב לאלין יג יקטיל, אבל אליו, לא מסתפינא מנייהו, בגין דשכינתא עמהו, ועל דא והיה המחנה הנשאר לפליטה. כיון ד דעביד האי, אתקין צלותיה עלייהו, טו מה טז כתיב, ד) ויאמר יעקב אלהי אבי יז אברהם ואלהי אבי יצחק יי האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך.

סא) רבי יוסי פתח יח ואמר, ה) תפלה לעני כי יט יעטוף ולפני יי ישפוך שיחו. האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אלא דוד מלכא אמר דא, כד אסתכל וחמא במלי דמסכנא, ואסתכל ביה, כ כד הוה אזיל וערק מקמי חמוי, אמר דא

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ב ט). ב) לעיל בראשית א' דף קס"ו ציון ג'. ג) (בראשית ל"ג ב). לעיל בראשית א' דף קס"ו ציון ד'. ד) (בראשית ל"ב י') ח"א קסט. ח"ג ק. ה) לעיל בראשית א' דף קס"ו ציון ג'. חלופי גרסאות: א צלותיה דיעקב. ב לגבי ג לשזבא. ד עשו וגוי. ה העם וגוי. ו עשו וגוי. ז עדאת; אעדיאת. ח מקביה ול"ג מן. ט מוסיף אמאי אמר. י אי יא עשו קטיל. יב מוסיף ליה [לי אה"ל] ולאליו. יג יקטול (אה"ל). יד דעבד. טו ל"ג מה. טז דכתיב. יז אברהם וגוי. יח ל"ג ואמר. יט יעטוף וגוי. כ כי.

צלותהון דצדיקייא

הסולם

מאמר

הרקיע הוא בחינת יסוד צדיק. דהיינו יוסף, והארץ ה"ס הנוקבא. דהיינו דוד המלך, הרי שהמאיר אל הנוקבא הוא היסוד שה"ס יוסף, וע"כ נתן לו חיים יותר מכולם.

נח) ת"ח יעקב וכו': בוא וראה, יעקב, תפלתו הגינה עליו מפני עשו, ולא זכותו, משום שרצה להניח את זכותו לבניו אחריו, ולא להוציאו לצורך עצמו עתה מפני עשו. וע"כ התפלל תפלתו אל הקביה, ולא סמך עצמו על זכותו שינצל בשבילה.

נט) ויאמר אם יבא עשו וגוי: בוא וראה, מה כתוב. ויחץ וגוי לשני מחנות. שואל

למה חצה אותם לשני מחנות. ומשיב, משום שאמר אם יבא עשו וגוי והיה המחנה הנשאר לפליטה, שיש להקשות, וכי לא יכול להיות שעשו יכה את שני המחנות, ומה היא הודאות שיהיה מחנה נשאר לפליטה.

ס) ת"ח שכנינתא לא וכו': ואומר, בוא (דפו"י דף קס"ח ע"ב)

תפלה לעני, דא א הוא צלותא, ב דבעי מסכנא נ קמי קב"ה, ד ודא צלותא, דאקדימת לכל ה צלותהון ו דעלמא.
 (סב) כתיב הכא תפלה לעני, וכתיב התם א תפלה למשה ז איש האלחים, מה בין האי להאי. אלא, דא תפלה של יד, ודא תפלה של ראש, ולית לאפרשא בין ה האי תפלה לעני, ובין תפלה ט למשה, ותרוייהו שקילין כחד.
 (סג) ועל דא צלותא דעני, אקדימת קמי קב"ה, מכל צלותין דעלמא, בגין דכתיב, ב כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגו'. יב ת"ח, תפלה לעני, דא תפלה של יד, דעני אתדבק במסכנותיה, כמאן דלית ליה מגרמיה כלום.
 (סד) דבר אחר, תפלה: דא משה. לעני: דא דוד. כי יעטוף: כד אתכסיא יג סיהרא, ואתכסי שמשא יד מינה. ולפני ה' ישפוך שיחו: בגין לאתחברא בהדי שמשא.
 (סה) ת"ח, צלותא דכל בני נשא, טו צלותא. וצלותא דמסכנא, טז איהי צלותא דקיימא יז קמיה יח דקב"ה, יט ותבר תרעין כ ופתחין, כא ועאלת לאתקבלא קמיה, הה"ד ג והיה כי יצעק אלי כב ושמעתי כי חנון אני וכתיב שמוע אשמע צעקתו. ולפני ה' ישפוך שיחו, כמאן דמתרעם על דינוי דקב"ה.

מסורת הזוהר

(א) (תהלים צ"א) ח"ב קלו: ח"ג קצה. ת"ז תקי י"ט לח: ב) (תהלים כ"ב כ"ה) ח"ג ט. רכג. רנט. ג) (שמות כ"ב כ"ו) ח"ב פו:

הלופי גרסאות: א היא. ב מוסיף דאיהי צלותא דבעי; דעני. ג קום. ד ודאי. ה צלותין. ו מוסיף דעלמא וצלותא דאיהי צלותא (אה"ל). ז ל"ג איש האלקים. ח ל"ג האי. ט מוסיף למשה איש האלקים. י אקדים; יא אקדימו. יב בגין כך כתיב. יג ות"ח. יד מוסיף סיהרא משמשא. יז מנה (אה"ל). טו ל"ג צלותא. טז איהו (אה"ל). יז קמי. יח קב"ה. יט ותברת. כ מוסיף ופתחין רקיעין (אה"ל). כא ועלת. כב ושמעתי וגו'.

צלותהון דדקייא

העני הרבוק בעניו, כמי שאין לו מעצמו מאומה.

(סד) דבר אחר תפלה וכו': פירוש אחר. תפלה, רומז על משה שהוא ז"א. לעני, על דוד, שהוא הנוקבא. כי יעטוף, היינו בשעה שמתכסית הלבנה. שהיא הנוקבא, שהשמש שהוא ז"א, נעלם ממנה. ולפני חוי"ח, שהוא ז"א, ישפוך שיחו, כדי להתחבר עם השמש, שהוא ז"א.

(סה) ת"ח צלותא דכל וכו': בוא וראה, תפלת כל אדם היא תפלה, אבל תפלת העני, היא תפלה העומדת לפני הקב"ה, שהיא שוברת שערים ופתחים, ונכנסת להתקבל לפניו. והו שכתוב, והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, וכתוב, שמוע אשמע צעקתו. ולפני ה' שיחו, היינו כמי שמתרעם על דינו של הקב"ה.

אמר

הסולם

מאמר

תפלה שהעני מתפלל לפני הקב"ה, וזו היא תפלה, המקדימה להתקבל לפני כל תפלות העולם.

(סב) כתיב חכא תפלה וכו': כתוב כאן תפלה לעני, וכתוב שם תפלה למשה איש האלקים, ושואל, מה בין זו לזו. ומשיב, אלא זוהתפלה לעני, היא תפלה של יד, שה"ס הנוקבא, כי הנוקבא נקראת עני משום שאין לה מעצמה כלום והכל צריכה לקבל מז"א. וזו, התפלה למשה, היא תפלה של ראש, שהוא ז"א. ואין להפריד בין תפלה לעני ובין תפלה למשה, דהיינו בין הנוקבא לז"א. כי צריכים להיות תמיד בווגו. ושניהם שקולים כאחד.

(סג) ועל דא צלותא וכו': ועל כן תפלת העני מקדימה להתקבל לפני הקב"ה מכל תפלות העולם, משום שכתוב. כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגו'. ובוא וראה, תפלה לעני היא תפלה של יד. דהיינו הנוקבא, שהיא תפלת (דפו"י דף קס"ח ע"ב)

טו) אמר רבי אלעזר, א צלותהון דצדיקייא חדותא ב לכיי * לאתעטרא קמיה קב"ה, בג"כ, חביבא ג הוא יתיר ז קמיה קב"ה, ובג"כ קב"ה תאיב לצלותהון דצדיקייא בשעתא דאצטריך לון, בגין דידעי לרצויי למריהון.

טז) מה כתיב ביה ביעקב, א אלהי אבי אברהם ואלהי אבי ה יצחק ה' האומר אלי שוב ו וגו', ז אעטר ח ואקשר ט קשורא בקשורא חד, כדקא חזי. אלהי אבי אברהם, לימינא. ואלהי אבי יצחק, לשמאלא. יא האומר אלי, הכא תלי מלה, לאתעטרא יב לאתריה בינייהו. שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך.

טח) קטנתי מכל יג החסדים, יד אמאי טו הוה אצטריך האי עם האי. אלא, אמר יעקב, את אבטחת לי לאוטבא עמי, ואנא ידענא, דכל עובדך טז כלהו על תנאי, הא אנא לית בי זכותא, דהא ז קטנתי מכל החסדים ומכל יז האמת אשר עשית את עבדך, וכל מה דעבדת לי עד יח יומא, לאו בגין זכותאי הוה, אלא בגינך הוא דעבדת יט לי, וההוא טיבו וקשוט בגינך הוה. דהא כד כ עברנא בקדמיתא, דהוינא אזיל מקמי דעשו, יחידאי עברנא ליה כא לההוא נהרא, כב ואנת עבדית עמי טיבו וקשוט, והא אנא השתא, מעבר ליה בתרי כג משיריין, אינון תרין כד משיריין דפליג.

טט) עד הכא סדורא דשבחא כה דמריה, מכאן ולהלאה כו בעא מה

מסורת הזהר

א) לעיל דף י"ח ציון ד'. ב) לעיל וירא דף ק"א ציון ג'.
 חלופי גרסאות: א בצלותהון (אה"ל). ב דכיי (אה"ל). ג ל"ג הוא; היא (אה"ל). ד קמי ה יצחק וגו'. ו ל"ג וגו'; מוסיף וגו' דהכי תלי מלה לאתעטרא לאתריה בינייהו. ז אתעטר. ח ואתקטר; יאקטר; ואכתר (אה"ל). ט קטורא. י מוסיף חזי ליה; לי (אה"ל). יא מוסיף ה' האומר יב באתריה. יג מוסיף החסדים ומכל האמת וגו'. יד מה; מאי (אה"ל). טו ל"ג הוה. טז אינון. יז האמת וגו'. יח מוסיף יומא דין. יט ליה. כ מוסיף ית ירדנא [ירדנא אה"ל]. כא ל"ג לההוא נהרא (אה"ל). כב ואת. כג משריין. כד משריין. כה דמאריה. כו בעי.

הסולם

צלותהון דצדיקייא

מאמר

טו) אמר ר' אלעזר וכו'; אר"א תפלת הצדיקים, היא שמחה לכנסת ישראל, שהיא הנזקבא, להתעטר. עם התפלה, לפני הקב"ה. ומשום זה, היא אהובה יותר על הקב"ה מתפלת העני, ומשום זה, הקב"ה משתוקק לתפלת הצדיקים בשעה שצריכים להתפלל. משום שיודעים איך לרצות את רבונו.

טז) מה כתיב ביה וכו'; מה כתוב בו ביעקב, בתפלתו, אלקי אבי אברהם ואלקי וגו', העטיר, וקשר קשר בהתקשרות אחת בראוי, שאמר אלקי אבי אברהם, שהוא לימין, ואלקי אבי יצחק, שהוא לשמאל, האומר אלי, דהיינו לו עצמו שהוא קו אמצעי המכריע, כאן, בקו האמצעי, תלוי הדבר, לעטר את מקומו ביניהם, בין אברהם ויצחק שהם ימין ושמאל, וע"כ אמר לו, ע"כ לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך.

טח) קטנתי מכל החסדים: שואל, מה היה צריך ליעקב לומר זאת, דהיינו קטנתי וגו' עם זה שהזכיר מקודם לכן, שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך ומשיב, אלא אמר יעקב, אתה הבטחת להיטיב עמי, ואני יודע שכל מעשיך הם על תנאי, אם יעשו רצונך, ואני אין בי שום זכות, כי קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. ועל כן אינך צריך לקיים לי הבטחתך וכל מה שעשית לי עד היום, לא היה משום זכויותי, אלא בשביל טובך. הוא שעשית לי, וכל אותו החסד והאמת היה בשביל טובך. כי כאשר עברתי את הירדן בתחילה, בעת שהייתי בורח מפני עשו, יחידי עברתי את הנהר שהוא, ואתה עשית עמי חסד ואמת, והרי עתה אני עובר את הנהר עם שתי מחנות. דהיינו אלו שתי המחנות שחצה.

טט) עד הכא סדורא וכו': עד כאן אמר סדר שבחו של רבונו, מכאן ולהלאה בקש

דאצטריך ליה. לאחזאה לכל בני עלמא, דאצטריך א ליה לבר נש, לסדרא שבחא
 ב דמאריה בקדמיתא, ולבתר ג יבעי בעותיה, דהכי עבד יעקב, בקדמיתא סדר
 שבחא דמריה, ולבתר דסדר שבחא, אמר בעותיה דאצטריך ליה.
 (ע) הה"ד א הצילני נא מיד אחי מיד ד עשו ה כי ירא אנכי אותו פן יבא
 והכני אם על בנים. מכאן, ו מאן דצלי צלותיה, ז דבעי לפרשא מלוי כדקא
 יאות. הצילני נא, ואי תימא, דהא ה שזבת לי מלבן. מיד אחי. ואי תימא,
 קריבין אוחרנין סתם, אחין אקרון. מיד עשו. מ"ט בגין לפרשא מלה כדקא
 יאות. ואי תימא, אנא אמאי אצטריך, כי ירא אנכי ט אותו. פן יבא והכני. בגין
 לאשתמודעא מלה לעילא, ולפרשא לה כדקא יאות, ולא יסתים מלה.
 (עא) ב ואתה אמרת היטב איטיב עמך וגו'. ואתה אמרת י היטב איטיב,
 מאי ואתה. כד"א, ג ואתה מחיה את כלם, אוף הכא ואתה אמרת.
 (עב) תא חזי, דוד מלכא אמר, ה יהיו לרצון אמרי יב פי: אלין מלין
 דאתפרשן. והגיון לבי: אלין מלין דסתימן, דלא יכיל בר נש לפרשא לון
 בפומיה, דא הוא הגיון, דאיהו בלבא, דלא יכיל לאתפרשא.
 (עג) ועל דא אצטריך מלה, לאתפרשא בפומא, ומלה דתליא בלבא, וכלא
 רזא איהו, חד לקבל דרגא תתאה, וחד לקבל דרגא עלאה. מלה דאתפרשא,
 לקבל דרגא יג תתאה, דאצטריך לאתפרשא. ההוא דתליא בלבא, איהו לקבל
 דרגא פנימאה יתיר, וכלא כחזא איהו. ועל דא אמר יהיו יד לרצון אמרי פי
 והגיון לבי לפניך וגו'.

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב י"ב). (ב) (שם י"ג). (ג) (נחמיה ט'). (ד) (תהלים י"ט).

חלופי גרסאות: א ל"ג ליה. ב דמריה. ג ליבעי. ד עשו וגו'. ה ל"ג מן כי עד מכאן. ו ל"ג מאן.
 ז דבעא. ח שזבת. ט אותו וגו'. י ל"ג פן יבא והכני. יא ל"ג היטב איטיב. יב פי וגו'.
 יג ל"ג תתאה. יד לרצון וגו'.

צלותהון דצדיקיא

הסולם

מאמר

הארין עוד, ואמר. אם תאמר, למה אני צריך
 להצלה. פי ירא אנכי אותו פן יבא והכני
 וגו', וכל זה כדי להסביר הדבר למעלה, ולפרש
 אותו כראוי. ולא לסתום הדבר.
 (עא) ואתה אמרת היטב איטיב וגו': ושואל
 מהו ואתה. וחשיב, כמו שאתה אומר
 ואתה מחיה את כולם, שפירושו, הנוקבא
 הנקראת אתה. אף כאן ואתה אמרת, הוא
 שם הנוקבא.
 (עב) תא חזי דוד וכו': בוא וראה, דוד המלך
 אמר, יהיו לרצון אמרי פי, אלו הם
 דברים שהם מפורשים, והגיון לבי, אלו הם
 דברים שהם סתומים, שאין אדם יכול לפרש
 אותם בפיו. זה הוא חגיון שהוא בלב. שאינו
 יכול לפרשו.
 (עג) ועל דא אצטריך וכו': ועל כן צריך
 להיות דבר שהוא מפורש בפה דהיינו,
 אמרי

מה שצריך לו. להוריות לכל בני העולם, שאדם
 צריך לסדר שבחו של רבונו בתחילה, ואחר
 כך יתפלל תפלתו. כי כן עשה יעקב. בתחילה
 סדר שבחו של רבונו, ואחר שסדר השבחה.
 אמר תפלתו שצריך.
 (ע) הה"ד א הצילני נא מיד וכו': וזה הוא
 שכתוב הצילני נא מיד אחי וגו'. דהיינו
 שלאחר שסידר השבח התפלל תפלתו. מכאן
 נשמע, שמי שמתפלל תפלתו צריך לפרש
 דבריו כראוי. שאמר. הצילני נא, שלכאורה
 היה זה די כי אינו צריך יותר מהצלה, עס
 כל זה אמר להקב"ה: ואם תאמר, שכבר
 הצלת אותי מלבן. לכן פירש מיד אחי. ואם
 תאמר, שגם קרובים אחרים סתם, נקראים
 אחים. ע"ד שאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה
 ועבדתני חנם. לכן פירש מיד עשו. מה הטעם,
 משום שצריכים לפרש הדבר כראוי. וע"כ
 (דפו"י דף קס"ט ע"א)

עד) כגוונא דא אמר יעקב, בקדמיתא פריש מלה כדקא יאות, ולבתר סתים מלה, דאיהי תליא בהגיונא דלבא, דלא אצטריך לפרשא, דכתיב א) ושמתו את זרעך כחול א) הים אשר לא יספר מרוב. הכא איהו מלה, דתליא בלבא, דלא אצטריך לפרשא. וכן אצטריך ב) כדקאמרן, בגין ג) ליחדא יחודא שלים, כדקא יאות. זכאין אינון צדיקיא, דיזעי לסדרא שבחא ד) דמאריהון כדקא יאות. ולמבעי בעותהון, ה) ובגין כך כתיב, ב) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך ז) אתפאר.

עה) ויותר יעקב לבדו וגו'. רבי חייא פתח ז) ואמר ג) לא תאנה אליך ח) רעה ונגע לא יקרב באהלך, תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא, עבד בכל יומא יומא * עבידתיה דאתחזי ליה, והא אוקמוה. ט) ואתמר, ביומא רביעאה עבד נהורין, וכדין אתברי סיהרא חסר, נהורא דאזעירת גרמה, ובגין דאיהי מארת חסר יא ואז, יב) אתיהיב דוכתא, לשלטאה כל רוחין ושדין, כ) ועלעולין ומזיקין וכל יג) רוחי יד) מסאבי.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) (בראשית ל"ב). ב) (ישעיהו מ"ט). ג) (תהלים צ"א).

א) רוח סערה.

חלופי ג'סאות: א) הים וגו'. ב) כדאמרן. ג) לייחדא. ד) דמריהון. ה) בגין. ו) מוסיף אתפאר כתיב [גם * את השני] גם את השלישי וגו' שלש פעמים גם רמז לשלש גאולות על ידי שלשה צדיקים משה מרדכי משיח שעתיד לבאלנו בקרוב. ז) ל"ג ואמר. ח) רעה וגו'. ט) מוסיף ואתמר ואי תימא. י) מוסיף נהורין ואתמר. יא) ו'. יב) אתיהיב. יג) רוחין. יד) דמסאבו.
* גליון ג"ם ר"ת גואל משה. גואל מרדכי. גואל משיח.

צלותהון דצדיקיא

הסולם

מאמר

דף כ"ב ד"ה במספר) ונמשכים מבינה ונקראים הגיון לבי. ובתחילה אמר יעקב. ואתה אמרת היטב איטיב עמך, וה"ס מוחין דמספר, וע"כ הקדים השם ואתה, שהוא עלמא דאתגליא, שממנה נמשכים המוחין דמספר, ואח"כ אמר אשר לא יספר מרוב, שהם המוחין בלי מספר הנמשכים מעלמא דאתכסיא, שהם חסדים מכוסים. ושניהם צריכים. (כמ"ש שם בהקדמת ספר הזהר דף כ"ג ד"ה ושמא ע"ש). זכאין אינון צדיקיא וכו': אשריהם הצדיקים שיודעים לסדר שבחיו של רבונם כראוי, ולהתפלל אחר כך תפלתם. ומשום זה כתוב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר

אמרי פי. ודבר שהוא תלוי בלב, ואינו מפורש בפה דהיינו הגיון לבי, כי הכל הוא סוד. אחד הוא כנגד המדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא, ואחד כנגד המדרגה העליונה שהיא בינה. דבר המפורש בפה, הוא כנגד המדרגה התחתונה, הצריכה להתפרש, שה"ס עלמא דאתגליא. דבר ההוא התלוי בלב, הוא כנגד מדרגה יותר פנימית, שהיא בינה, שהיא עלמא דאתכסיא, והכל הוא כאחד, כלומר ששניהם צריכים. וע"כ אמר, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'.

עד) כגוונא דא אמר יעקב וכו': כעין זה אמר יעקב, מתחילה פירש הדבר כראוי, ואחר זה סתם הדבר, להיותו תלוי בהגיון הלב שאינו צריך להתפרש, שכתוב, ושמתו את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב, כאן הוא דבר התלוי בלב, שאינו צריך להתפרש. וכן צריך להיות כמו שאמרנו ששניהם צריכים כדי ליחד יחוד השלם כראוי.

פירוש. שיש מוחין דמספר, והיינו המפורש בפה, שה"ס הארת החכמה המתגלה על ידי הנוקבא הנקראת פה. ויש מוחין בלי מספר, שה"ס חסדים מכוסים. (כנ"ל בהקדמת הזהר (דפו"י דף קס"ט ע"א *) דף קס"ט ע"ב)

מאמר ויותר יעקב לבדו

עה) ויותר יעקב לבדו וגו': רבי חייא פתח ואמר, לא תאנה אליך וגו', בוא וראה, כאשר ברא הקב"ה את העולם, עשה בכל יום ויום המלאכה הראויה לו, ובארוהו. ונאמר, שביום רביעי עשה את המאורות, ואז נבראה הלבנה חסרה, שהיא אור שמיעט את עצמה, ומשום שהיא מארת חסר ו', ניתן מקום לשליטה

(עו) כלהו א סלקין ב ושאטין בעלמא לאסטאה, ואתמנון בדוכתי דאתחריבו, ובחקלין תקיפין, ובמדברין חריבין. וכלהו מסטרי רוח מסאבא. והא אתמר, דהא רוח מסאבא דאתיא מנחש עקימאה, איהו רוח מסאבא ממש. ואיהו אתמנא בעלמא, לאסטאה ג בר נש לגביה, ועל דא יצר הרע שליט בעלמא.
 (עז) ואיהו אתמני לגבייהו דבני נשא, ואשתכח עמהון, ד ובעקימו
 (עח) ובתסקופין אתי לגבייהו, לאסטאה לון, מארחוי ה דקב"ה, כמה דאסטי לאדם קדמאה, וגרים מותא לכל עלמא, הכי נמי אסטי ו להו לבני נשא, וגרים לון לאסטאבא.

(עח) ומאן דאתי לאסטאבא, איהו משיך עליה ההוא רוח ז מסאבא, ואתדביק בהדיה, וכמה אינון דומינין לסאבא ליה, ט ומסאבין ליה, ואיהו מסאב . וסאבין ליה בהאי עלמא, יא ובההוא עלמא. והא אתמר.
 (עט) ובשעתא דאתי בר נש לאתדכאה, ההוא רוח מסאבא אתכפייא קמיה, ולא יכיל לשלטאה יב עלוי, וכדין כתיב, (א) לא תאנה אליך יג רעה ונגע לא יקרב באהלך. יד אמר ר' יוסי, לא תאנה אליך רעה, דא לילית, ונגע לא יקרב באהלך, אלין שאר מזיקין, והא אוקמוה ואתמר.
 (פ) רבי אלעזר אמר, הא אמרן, דלא יפוק בר נש יחידאה בליליא, וכל שכן, בזמנא דסיהרא אתבריאת, טו והוה חסרה, ואוקמוה. דהא כדין, רוחא

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) לעיל דף כ"ב ציין ג.

(א) ובעלילות רבות.

חלופי גרסאות : א שליטין ; ב שלטין (אה"ל). ב ושאטן. ג לון בני [לבני אה"ל] נשא. ד בעקימו. ה קב"ה. ו להון. ז מוסיף מסאבא ושריא בגוה [בגויה אה"ל]. ח ואתדבק. ט ל"ג ומסאבין ליה. י ומסאבין. יא ובעלמא [דאתי]. יב עליה. יג רעה וגר. יד כואמר. טו והות.

ויותר יעקב לבנו

הסולם

מאמר

לשליטה לכל הרוחות, והשדים ורוחות סערה, ומזיקים, וכל רוחות הטומאה. (וביאור הדברים, לעיל ב"א דף צ"ה ד"ה ויאמר).
 (עו) כלהו סלקין ושאטין וכזו : כולם עולים ומשוטטים בעולם להשטות בני אדם, ונתמנו במקומות שנחרבו מישוב, ובשדות קשים, שאינם ראויים לזריעה, ובמדבריות חריבים. וכולם מצד רוח הטומאה, ולמדנו, כי רוח הטומאה הבא מנחש עקלתון. שהוא לילית, הוא רוח הטומאה ממש. והוא נתמנה בעולם, להשטות אנשים אליו. וע"כ היצר הרע שולט בעולם.
 (עז) ואיהו אתמני לגבייהו וכזו : והוא נתמנה אצל בני אדם ונמצא עמהם, ובערמה ובעלילות הוא בא אליהם. להשטות אותם מדרכי הקב"ה. כמו שהשטה את אדם הראשון וגרם מות לכל העולם, כן הוא משטה בני אדם וגורם להם להטמא.
 (פ) ר' אלעזר אמר וכזו : רא"א הרי אמרו, שלא יצא אדם יחידי בלילה, ומכל שכן בזמן שהלבנה נבראה, והיא חסרה, שאינה מאירה במילואה, ובארוהה, כי אז רוח הטומאה שולט

(דפו"י דף קס"ט ע"ב)

מסאבא שלטא, ודא הוא א רוח רעה, מאן רעה, דא ב חויה בישא. ונגע, דא הוא
 א מאן דרכיב על ג חויה. רעה, ונגע, כחדא אינון.

פא) ואע"ג דתנינן, דנגע אלין נגעי בני אדם, דנפקו מאדם, דהא כל
 אינון שנין, דלא קריב אדם עם אתתיה, רוחי מסאבי הוו ז קא אתיין, ומתחממן
 מניה, ואולידן מניה, והני אקרון נגעי בני אדם.

פב) והא אתמר, דכד בר נש בחלמיה, ה ולא שליט בגופיה, וגופא
 אשתכך, רוח מסאבא אתייה ושריא עליה, ואית זמנין, דרוחי נוקבין מסאבין,
 אתיין וקרבן בהדיה, ומשכין ליה י בהדייהו, ומתחממן מניה, ואולידו לבתר
 רוחין ז ומזיקין, ולזמנין ה אתחזיין כחיוזו בני נשא, בר דלית לון שערי
 ברישא.

פג) ובכלא אית ליה לב"ג לאסתמרא מקמייהו, בגין דיהך בארחי
 דאורייתא, ולא יסתאב בהדייהו, דהא לית לך מאן דנאים בליליא בערסיה דלא
 טעים טעמא דמותא, ונפקת נשמתיה מניה, וכיון דאשתאר גופא בלא נשמתא
 קדישא. רוח מסאבא ט זמין ושריא י עליה ואסתאב, והא אוקימנא יא מלה,
 דלית ליה לבר נש, לאעברא ידוי על עינוי בצפרא, בגין דהא יב רוחא מסאבא
 שריא עליהו יג וכו', והא אתמר.

פד) תא חזי, דהא יעקב, אף על גב דאתרחים יד קמיה טו קב"ה, בגין
 דאשתאר בלחודוי, רוחא אחרא הוה זמין לאזדווגא בהדיה.

דרך אמת

א) הוא סמאל לעיל ליה ב. ב) ליד ב' וניד ע"ב.

חלופי גרסאות: א ל"ג רוח. ב חויה; חויה; חויה. ג חויה. ד קאחיין. ה דלא (אה"ל). ו בגווייהו.
 ז ל"ג ומזיקין; מוסיף ומזיקין נגעי בני אדם; כגוונא בני נשא; בגוויי [כגוויי אה"ל]
 דבני נשא. ח יתחזון. ט זמינא. י מוסיף עליה דגופא. יא ל"ג מלה. יב רוח. יג ל"ג וכו'. יד קמי. טו מריה.

הסולם

מאמר

ויותר יעקב לבנו

שולט, וזהו רוח רעה, ושואל, מי הוא רוח
 רעה, ומשיב, זה הוא הנחש הרע. ונגע, זה
 הוא מי שרוכב על הנחש, שהוא סמאל, רעה
 ונגע הם כאחד.

פא) ואע"ג דתנינן וכו': ואע"פ שלמדנו,
 שנגע הוא נגעי בני אדם שנולדו

מאדם, כי אלו השנים שלא קרב אדם אל

אשתו, רוחות הטומאה היו באות ונתחממו

ממנו והולידו ממנו, ואלו נקראים נגעי בני

אדם. פירוש. אע"פ שלמדנו, שנגעים הם שדים

שנולדו מאדם, מכל מקום אינו סותר את

דברינו, שנגע הוא ס"מ הרוכב על הנחש, כי

ב' בחינות הם.

פב) והא אתמר, דכד וכו': והרי למדנו,

כשהאדם בחלומו, ואינו שולט בגופו,

והגוף נדם, רוח הטומאה בא ושורה עליו, ויש

דפויי דף קסיט ע"ב)

פד) תא חזי דהא יעקב וכו': בוא וראה, כי

יעקב, אע"פ שהיה אהוב לפני הקב"ה,
 מכל

פה) * רבי שמעון אמר, תא חזי, מה כתיב ביה בההוא רשע דבלעם, וילך שפי, מהו שפי. יחידאי. כמה דאת אמר שפיפון עלי ארת, כהאי ב חויה דאזיל יחידאי, א) וכמין ג עלי ד ארחין ושבילין, הכי נמי בלעם, הוה אזיל יחידאי, מאי טעמא, בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא, דכל מאן דאזיל יחידאי בזמנין ה ידיעון, אפילו במתא, ו באתרין ידיעון, משיך עליה ו רוחא מסאבא.

פו) בג"כ, בכל זמנא, לא יהך בר נש יחידאי בארחא ה וכמתא, אלא באתר דבני נשא אזלין ו ותבין ומשתכחין תמן, ו ועל דא לא יהך בר נש יחידאי יא בליליא, הואיל ובני נשא לא משתכחי, והיינו טעמא, דלא תלין נבלתו יב על העץ, * דלא לקיימא יג גופא מיתא בלא רוחא, על ארעא בליליא. בגין כך ההוא רשע דבלעם, הוה אזיל יחידאי, כהאי יד נחש, כמה דאוקמוה.

פז) ויאבק איש טו עמו, מאי טו ויאבק. רבי שמעון אמר, יז מן יח אבק. יח אבק כ טפל לעפר, מה בין כא עפר לאבק. כב דא אבק דאשתאר מן נורא, ולא עבד איבין כג לעלמין. עפר: דכל איבין נפקי מניה, ואיהו כללא, כד בעילא ותתא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) והוא אורב על דרכים ונתיבות לנשוך בעקבי סוס. א) (במדר כ"ג). ב) (בראשית ל"ב) ג) בחלופי גרסאות (נחום א').

חלופי גרסאות: א אר"ש ב חויה. ג על ד אורחין. ה ידיעון. ו ובאתרין ידיעין בכל זמנא אתמשיך עליה רוחא מסאבא ואתוק בג"כ (אה"ל). ז רוח. ח במתא. ט ותייבין. י וכל דא אפילו ביממא כ"ש בליליא הואיל (אה"ל). יא בליליה; וע"ד אפילו ביממא כל שכן בלילה. יב ל"ג על העץ. יג מיתא גופא (אה"ל). יד חוייא. טו מוסיף עמו עד עלות השחר ויאבק. טז מוסיף ויאבק דאמר ריב"ל מלמד דסליקו [דסליק] אבק ברגליהון עד כורסי [כרסי] יקרא כתיב הכא בהאבכו עמו וכתוב. ג) [וענן] אבק רגליו וההוא מלאך [מלאכא] שרו של עשו היה [הוה] ואיהו סמאל בג"כ דינו הוא שיעלה אבק דרגליו [דרגליהם] עד כסא הכבוד שהוא מקום המשפט. ובדפו"י כתב שזה גליון. יז מאן (אה"ל). יח מוסיף אבק ועפר. יט ל"ג אבק טפל לעפר. ואה"ל כתב אד"ג. כ טפל. כא אבק לעפר. כב אלא. כג בעלמא; לעלמא; בעלמין. כד דלעילא (אה"ל).

ויותר יעקב לבדו

הסולם

מאמר

הטעם, שלא תלין נבלתו על העץ, כדי שלא להחזיק בארץ גוף מת בלי רוח, בלילה. משום זה, אותו רשע בלעם, היה הולך יחידי כנחש הזה. כמו שבאדרהו.

מכל מקום כיון שנשאד לבדו, רוח אחד היה נועד להתחבר עמו.

פה) רבי שמעון אמר וכו': דש"א בוא וראה מה כתוב בו באותו רשע בלעם, וילך שפי. מהו שפי. יחידי. הוא כמו שאתה אומר, שפיפון עלי אורת. דהיינו כאותו הנחש ההולך יחידי, ואורב על הדרכים והשבילים, כן בלעם היה הולך יחידי. מהו הטעם. הוא, כדי להמשיך על עצמו רוח הטומאה, שכל מי שהולך יחידי בזמנים ידועים, אפילו בעיד במקומות ידועים, הוא מושך על עצמו את רוח הטומאה.

מאמר ויאבק איש עמו: שזאל מהו ויאבק, רבי שמעון אמר, מן אבק בא אליו. כמ"ש לפנינו. אבק טפל אל עפר. ושזאל, מה בין עפר לאבק, ומשי"ב, אבק הוא, שנשאד מן האש, כלומר, מה שנשאד מדבר הנשרף באש נק' אבק, ואינו עושה פירות לעולם, עפר הוא, שכל הפירות יוצאים ממנו, והוא כלל הכל, הן למעלה והן למטה. פירוש, נוקבא דו"א נקדאת עפר, והיא כלל כל העולמות וכל מה שבבי"ע תולדותיה. ואבק הוא נוקבא של

פו) בנ"ב בכל זמנא וכו': משום זה בכל הזמנים לא ילך אדם יחידי בדרך, ובעיר, אלא במקום שבני אדם הולכים ושבים ונמצאים שם. ועל כן לא ילך אדם יחידי בלילה. משום שלא נמצאים אז בני אדם. והוא (דפו"י דף קס"ט ע"ב *) דף ק"ע ע"א)

פח) אמר רבי יהודה, אי הכי, א מאי א) מקים מעפר דל. א"ל כמשמעו, אבל ב בהאי גוונא, מקים מעפר דל, בגין דלית ליה מגרמיה כלום, ומההוא ג עפרא נפק דל, דלית ליה ד כלום, ומההוא עפר, כל איבין וכל טיבו דעלמא נפקי מניה, וביה אתעבידו כל ה עובדין דעלמא, ו כמה דכתיב בז הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר, ותנינן הכל היה מן העפר, ואפילו גלגל חמה. אבל אבק, לא עביד פירין ואיבין ה לעלמין, ובג"כ ויאבק ו איש, דאתיא בההוא אבק, ורכיב עליה, בגין לקטרגא ליה ליעקב.

פט) עד עלות השחר, דאתעבר שולטנותיה ואתחלף, וכך הוא לזמנא דאתי, בגין דגלותא השתא, כליליא יא דמיא, ואיהו ליליא, ושלטא ההוא אבק על ישראל, ואינון יב שכיבי יג לעפרא, עד דיסתלק נהורא, יד ויתנהר יממא, וכדין ישלטון ישראל, ולהון טו יתייב מלכותא, דאינון טז קדישי יז עליונין, כד"א ז ומלכותא ושלטנא ורבנותא די מלכות תחות כל שמיא יהיבת לעם קדישי עליונין מלכותיה מלכות יח עלם וכל שלטניא ליה יפלחון וישתמעון. צ) ויאמר יט שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. רבי יהודה פתח ואמר, ה) מי זאת הנשקפה כמו כ שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל מי זאת הנשקפה, אליו אינון ישראל, בזמנא דקביה יוקים לון, כא ויפיק מן גלותא, כדין יפתח לון

מסורת הזהר

א) (שמואל א' ב'). ב) (קהלת ג' ג'). ג) לעיל דף כ"ה ציון א'. תולדות דף פ"ד ח"ג רמג. ד) (דניאל ד' כ"ז). ה) לעיל תולדות דף ע"א ציון י'. ו) לעיל בראשית א' דף ר"ב ציון ג'.

חלופי גרסאות א מהו. ב להאי (אה"ל). ג עפר. ד מוסיף מגרמיו [מגרמיה אה"ל] כלום. ה עבידון (אה"ל). ו כד"א; ז כד"א. ח העפר וגו'. ט לעלמא. י ל"ג איש. יי ואתחלש. יא ל"ג דמיא. יב שכיבין. יג מוסיף לעפרא אחרא [אחרא]. יד ויתנהר. טו יתייב. טז קדישין. יז עלאין. יח עלם וגו'. יט שלחני וגו'. כ שחר וגו'. כא מוסיף ויפיק לון.

הסולם

ויאבק איש עמו

מאמר

דהיינו הנוקבא שלו, ורוכב עליו, כדי לקטרג על יעקב.

פט) עד עלות השחר וכו': שאז ממשלתו עברה וחלפה. וכך הוא לעתיד לבא. כי הגלות דומה עתה ללילה, והוא לילה, כלומר שהוא חשך, ואותו אבק שולט על ישראל, והם מושלכים לעפר. עד שיתעלה האור ויאיר היום, ואז ישלטו ישראל ותנתן להם המלכות, כי יהיו קדושי עליון, כמו שאתה אומר, ומלכותא ושלטנא ורבנותא וגו'.

מאמר שלחני כי עלה השחר

צ) ויאמר שלחני וגו' ברכתני: ר' יהודה פתח ואמר, מי זאת הנשקפה כמו שחר וגו'. מקרא זה בארוהו ולמדנו. אבל מי זאת הנשקפה אלו הם ישראל, בזמן שהקביה יקים אותם ויוציאם מן הגלות. אז יפתח להם פתח אור דק מדק וקטן מאד. ואחר כך יפתח להם

של סמאל, שהוא אל אחר, שאינו עושה פירות, וע"כ מכונה אבק.

פח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אם כן, אם עפר הוא חשוב כל כך, מה פירושו של, מקים מעפר דל. אמר לו כמשמעו, שהוא שפלות, אבל באופן זה, מקים מעפר דל, משום שהנוקבא, המכונה עפר, אין לה מעצמה ולא כלום, אלא שמקבלת הכל מז"א ומאותו העפר, שאין לו כלום, בזמן שאינה בזווג עם ז"א, יוצא הדל שאין לו כלום, ומאותו העפר, בזמן שהוא בזווג עם ז"א כל הפירות וכל הטוב שבעולם יוצאים ממנו, ובו נעשו כל המעשים שבעולם, כמו שכתוב, הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר, ולמדנו, הכל היה מן העפר, ואפילו גלגל חמה, אבל אבק אינו עושה פירות ואבים לעולם, ועל כן, ויאבק איש, דהיינו סמאל, שהוא בא באותו אבק, (דפרי דף ק"ע ע"א)

פתחא דנהורא, « דקיק זעיר, ולבתר פתחא אחרינא, דאיהו רב מיניה, עד דקביה ב יפתח לון תרעין עלאין, פתיחין לארבע ג רוחי עלמא. צא) וכן כל מה דעביד קביה לישראל, ולצדיקיא ז די בהו, ה הכי כלהו, ולא בזמנא חדא. ו לבני, דאתיהיב בחשוכא, ודיריה הוה בחשוכא תדיר, כד יבעון לאנהרא ליה, בעיין לאפתחא ליה נהורא ז זעירתא, כעינא דמחטא, ולבתר רב מניה, וכדין בכל זמנא, עד ה דינהרון ליה כל נהורא, כדקא יאות.

צב) כך אינון ישראל, כד"א א) מעט מעט אגרשנו מפניך ט עד אשר תפרה וגו'. וכן למאן . דאתי אסוותא, לאו איהו בשעתא חדא, אלא זעיר זעיר, עד דיתתקף. אבל לעשו, לאו הכי, אלא בזמנא חדא נהיר ליה, ואתאביד מניה זעיר זעיר, יי עד דיתתקפון ישראל, יב ושיצון ליה מכלא, מעלמא דין ומעלמא דאתי. ובגין דנהיר יג בשעתא חדא, הוה יד ליה טו שציאו מכלא. אבל ישראל, נהורא דלהון זעיר זעיר, עד טז דיתתקפון, וינהיר לון קביה לעלמין. צג) וכלא יז שאלי יח לון ואמרי, מי זאת הנשקפה כמו שחר, איהו א) קדרותא דצפרא, ודא איהו כ נהורא דקיק. כא ולבתר יפה כלבנה, בגין דסיהרא, נהורא דילה כב נהיר יתיר משחר. ולבתר ברה כחמה, כג בגין

מסורת הוזהר

דרך אמת

א) שחרית הבקר שהוא זמן שחרית שמתחיל להאיר (שמות כ"ג ל'). ב) בחלופי גרסאות (ישעיה מ"ב י"ג) ח"א קעג: קעד. ח"ב מז: קכב: ח"ג לח. ת"ז בהשמטות תק' ו' דף קמה. חיוט.

חלופי גרסאות: א מוסיף דהיא [דהוא] דקיק. ב פתח. ג סטרי דעלמא (אה"ל). ד דבהו. ה נהיר. ו מוסיף מתל לבני. ז זערתא. ח דינהרות. ט ל"ג עד אשר תפרה וגו'. י דאסי. יא מוסיף ולזמנא דאתי לאומות עעכו"ם [עע"ז] ב) ה' כגבור יצא וגו' (כאיש מלחמות יעיר קנאה) עד. יב מוסיף ושיצון וישבון. יג מוסיף לאו בשעתא. יד להו. טו שציאו. טז דאתתקפון. יז שאל. יח ל"ג לון. יט דאיהו נהורא ולי"ג מן קדרותא עד נהורא (אה"ל). כ נהור. כא לבתר. כב נהירא. כג ל"ג מן בגין עד ולבתר.

שלחני כי עלה השחר

הסולם

מאמר

וכן למי שבאה לו רפואה, אינה באה בשעה אחת, אלא שבאה מעט מעט עד שמתרפא. אבל לעשו אינו כן, אלא בבת אחת האיר לו, ונאבר ממנו מעט מעט עד שיתחזקו ישראל, ויכריתו אותו מכל העולם הוה ומהעולם הבא ומשום שהאיר לו בתחילה בפעם אחת, היה לו כליון מכל, אבל ישראל האור שלהם הולך ואור מעט מעט, עד שיתחזקו, ויאיר להם הקב"ה לעולם.

להס פתח אחר מעט גדול ממנו, עד שהקב"ה יפתח להם את השערים העליונים הפתוחים לארבע רוחות העולם. פירוש שלא תתגלה ישועתם בבת אחת. אלא בדומה אל שחר, שהולך ואור עד נכון היום. וע"כ נאמר אז עליהם, מי זאת הנשקפה כמו שחר וגו'. צא) וכן כל מה דעביד וכו': וכן כל מה שעושה הקב"ה לישראל ולצדיקים שבהם, הכל כן הוא, שמושיעם לאט לאט, ולא בפעם אחת. בדומה לאדם הנתון בחשך, ותמיד בחשך היה משכנו, שבעת שרוצים להאיר לו, צריכים לפתוח לו תחילה, אור קטן כפתחו של מחט, ואחר כך מעט גדול ממנו, וכן בכל פעם יתור, עד שמאירם לו כל האור כראוי. צב) כך אינון ישראל וכו': כך הם ישראל, כמש"א, מעט מעט אגרשנו מפניך וגו'.

צג) וכלא שאלי לון וכו': והכל שואלים עליהם, ואומרים, מי זאת הנשקפה כמו שחר, שחר, הוא שחרית הבוקר, דהיינו החשכה המתחזקת שמטרם אור הבוקר, וזה הוא אור הדק מדק הנזכר, ואחר כך, יפה כלבנה, כי הלבנה, אורה מרובה יותר משחר. ואחר

א דנהוריה, תקיף ונהיר יתיר מסיהרא. ולבתר איומה ב כנדגלות, תקיפא בנהורא ג תקיף, כדקא יאות.

צד) ת"ח, בעוד דאתחשך יממא, ואתכסיא נהורא, ד ואתי צפרא, יתנהר בקדמיתא ה זעיר זעיר, עד דיתרבי נהורא כדקא יאות, דהא כיון דקב"ה יתער לאנהרא לה לכנסת ישראל, ו יתנהיר בקדמיתא כמו שחר, דאיהי אוכמא, ולבתר יפה כלבנה, ולבתר ברה כחמה. ולבתר איומה כנדגלות, כמה דאתמר. צה) * ותא חזי, כיון דאסתליק ז צפרא, דהא לא כתיב כי בא השחר, אלא כי עלה, דהא בזמנא כי בא השחר, כדין אתתקף ההוא ממנא, ואכיש ליו, ליעקב, בגין ח דההוא ממנא אכיש ליעקב, למיהב תקיפו לאתתקפא לעשו.

צו) וכד סליק ההוא אוכמא ט דשחר, א אתא נהורא, ואתתקף יעקב, דהא כדין מטא זמניה לאתנהרא, מה כתיב, ויזרח לו יא השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו. א ויזרח לו השמש, דהא כדין זמנא לאתנהרא.

צז) והוא צולע על ירכו. כדין איהו רמו, יב דהא בעוד יג דישראל בגלותא, וסבלין יד כאבין וצערין, וכמה בישין, כד טו אתנהיר לון יממא, וייתי לון נייחא, כדין יסתכלון, ויכאבון בגרמייהו, מכמה בישין וצערין, דסבלו, ויתמהו עלייהו. בגין כך ויזרח לו השמש. טז דההוא זמנא דנייחא, וכדין והוא צולע על ירכו, אתכאב וצער גרמיה, על מה דעבר.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ב ל"ב) לעיל בראשית א' דף ק"ל ציון ד'.

חלופי גרסאות: א דנהורא. ב כנדגלות כמה דאתמר ול"ג מן תקיפא עד ת"ח. ג תקיפא. ד נהיר סיהרא ואתי זעיר זעיר עד דיתרבי ול"ג מן ואתי עד דיתרבי (אה"ל). ה מוסיף ואתי זעיר. ו יתנהר. ז מוסיף צפרא לאתנהרא (אה"ל). ח דההוא שעתא איהו אוכמא דשחרותא וההיא תקיפא לאתתקפא עשו יכך סליק (אה"ל). ט דשחרותא; מוסיף דשחרותא בהאי שעתא איהו אוכמא דשחרותא דההוא תקיפו לאתקפא עשו והא אתא נהורא (הרמ"ק). י מוסיף ואתחזי; והא. יא השמש וגו'. יב דבעוד. יג ישראל. יד צערין וכאבין. טו יתנהיר. טז דא הוא (אה"ל).

מאמר

הסולם

שלחני כי עלה השחר

ואחר כך ברה כחמה, אשר אודה חוק ומאיר יותר מלבנה. ואחר כך, איומה כנדגלות, שפירושה, חוקה באור חוק כדאוי. כנדגלות, ה"ס ד' דגלים הכוללים י"ב שבטים. שהם תכלית מילואה של הנוקבא.

צד) ת"ח בעוד וכו'; בוא ודאה, בעוד שחשך היום, והאור מכוסה, והבוקר בא להאיר, יאיר מתחילה מעט מעט עד שמתרבה האור כדאוי, כן כאשר הקב"ה יתעורר להאיר לכנסת ישראל, יאיר מתחילה כמו שחר, שהוא שחר, ואחר כך יפה כלבנה, ואח"כ ברה כחמה, ואח"כ איומה כנדגלות, כמו שאמרנו.

צו) וכד סליק וכו'; אבל כאשר אותה שחרית של השחר עולה או בא האור, ויעקב מתגבר, כי אז מגיע זמנו להאיר, מה כתוב, ויזרח לו השמש כאשר וגו'. ויזרח לו השמש, כי אז הומן להאיר.

צז) והוא צולע על ירכו; זה הוא רמו, כי בעוד שישראל הם בגלות וסובלים כאבים וצער וכמה רעות, כאשר יאיר להם היום

צח) ות"ח כיון וכו'; ובוא וראה, כתוב כיון (דפו"י דף ק"ע ע"א *) דף ק"ע ע"ב)

צח) ואיהו כד אסתלק קדרותא דשחרא, כדין אתתקף א ואתאחיד ב ביה, נ דכד אתחלש חיליה, דלית ליה ד שולטנותא אלא בליליא, ויעקב שלטנותיה ביממא. ועל דא אמר, ויאמר שלחני כי עלה השחר, דהא אנא ברשותך קאימנא, והא אתמר ואוקמוה.

צט) א א א על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, דאפילו בהנאה אסור, ואפילו ו ליהביה לכלבא. ואמאי אקרי גיד הנשה. כלומר, גיד דאיהו מנשה לבני נשא, ז מפולחנא ח דמאריהון, ותמן הוא יצר הרע רביע.

ק) וכיון דאתדבק עם יעקב, לא אשכח אתר דיכיל לאתגברא עליה דיעקב, בגין דכל שייפי גופא סיעי ליעקב, וכלהו הוו תקיפין, ולא הוו בהון חולשא, מה עבד, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, בזיניה, ביצר הרע דאיהו זיניה ואתריה, ומתמן אתי יצר הרע על בני נשא.

קא) ובגין כך אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמה דאמרו חברייא, בשייפין דבר נש, ט דרמיז לעילא, אי טב טב, ואי ביש ביש, ובגין כך, כל שייפא מתקיף שייפא, ודאי גיד הנשה מתקיף ליצר הרע, דהוא זיניה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו אינון מסטריה ומזיניה, אבל עמין

מסורת הזוהר

דרך אמת

א) המצוין הוא ממדרש הנעלם. (ע"י בחלופי גרסאות א) (בדאשית ל"ב ל"ג) ח"א קעא. ח"ב מא: ת"ז תקי י"ח דף לו: אות ה').

חלופי גרסאות: א ואחיד. ב בה. ג דקא. ד שולטנותיה; מוסיף שולטנותא דיליה. ה מכאן עד גיד הנשה אות ק"ד הוא בדפוי בסוגריים. ובד"ו כתב זה המאמר הוא ממדרש הנעלם. ואה"ל כתב כל זה מיותר ולא איתיה בכל הספרים הישנים ואינו מהזוהר. ו ל"ג ליהביה. ז לפולחנא. ח דמריהון. ט דרמיזו. י מוסיף שאר עמין.

הסולם

מאמר

גיד הנשה

ק) וכיון דאתדבק וכו': וכיון שהמלאך התאבק עם יעקב, לא מצא מקום בגופו שיוכל להתגבר על יעקב, כי כל אברי גופו עזרו ליעקב. כי כולם היו חזקים ולא היתה בהם חולשה, ואין הקליפה נאחזת אלא במקום חסרון וחולשה. מה עשה, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, במינו דהיינו ביצר הרע שהוא מינו, ושם מקומו של היצה"ר, ומשם בא היצר הרע אל בני אדם. פירוש, כיון שגיד הנשה הוא מקומו של היצר הרע, שהוא מינו של המלאך סמאל, ע"כ היה יפה כחו להאחו שם.

היום, ותהיה להם מנוחה, יסתכלו או ויכאב לבם, מכל אלו הרעות והצער שסבלו, ויתמהו עליהם, ועל כן אוה"כ ויזרח לו חשמש, דהיינו השמש של זמן המנוחה, ואז וחוא צולע על ירכו, שפירושו הוכאב ונצטער בעצמו על מה שעבר עליו.

צח) ואיהו כד אסתלק וכו': והוא. יעקב, כאשר עלתה שחרות הבוקר, אז נתגבר ונאחו בו כי נחלש כחו של המלאך, כי אין לו שליטה אלא בלילה, ויעקב שולט ביום. ועל כן נאמר, ויאמר שלהני כי עלה השחר, כי אני נמצא ברשותך וכבר למדנו ובארהו.

מאמר גיד הנשה

צט) על כן לא יאכלו וגו' בגיד הנשה: ואפילו בהנאה אסור, ואפילו לתת לכלב אסור, ושואל, ולמה נקרא גיד הנשה, ומשיב, כלומר, גיד שהוא מנשה דהיינו מדיח, בני אדם מעבודת בוראם. ושם רובץ היצר הרע.

(דפוי דף ק"ע ע"ב)

קא) ובגין כך אמרה וכו': ומשום זה אמרה תורה, לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמו שאמרו החברים באבריו של האדם מרומז מה שלמעלה, אם האבר טוב הוא ממש"ד טוב, ואם הוא רע ממש"ד רע. ועל כן כל אבר שאוכלים מן בעלי חיים מחזק אבר שכנגדו

ע"ז, יאכלו ליה, דאיהו מסטרא ומזינא דמלאכא דלהון, דאיהו סמאל, בגין לתקפא לבהון.

(קב) בגין דאית בבר נש, רמ"ח שייפין, לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא, דאינון למעבד א אתיהבו, ולקבל רמ"ח מלאכין, דאתלבשת בהון שכינתא, ושמא דלהון כשמא ב דמאריהון.

(קג) ואית בבר נש שס"ה גידין, ולקבלהון שס"ה פקודין, דלאו אינון, א אתיהבו למעבד, ד ולקבל שס"ה יומי שתא, והא תשעה באב ה חד מנהון, דאיהו ו לקבל סמאל, דאיהו חד מאינון ז שס"ה ח מלאכין, ובג"כ אמרה אורייתא, לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת לאסגאה תשעה באב, דלא אכלין ביה, ולא שתין.

(קד) ובגין כך חזא קב"ה כלא, ונרמו בהון רמו ליעקב, ויאבק איש עמו, בכל יומי שתא, ובכל שייפין דיעקב, ולא אשכח בר ההוא גיד הנשה, מיד תשש חיליה דיעקב, וביומי שתא אשכח יום תשעה באב, דביה אתתקף ואתגזר דינא עלנא, ואתחרב ט בי מקדשא, וכל מאן דאכיל בתשעה באב, כאילו אכיל גיד הנשה. ר' חייא אמר, אלמלא לא אתחלש יא חילא יב דא דיעקב, יג הוה אתקיים יעקב לגביה, יד ואתבר חילא דעשו, לעילא ותתא.

(קה) רבי שמעון פתח טו ואמר, א כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום

מסורת הזוהר

(א) (יחזקאל א כ"ח) לעיל בראשית א דף ע"ה ציון ג. ובראשית ב' דף ט"ז ציון ב.

חלופי גרסאות: א אתיהבו. ב דמריהון. ג אתיהבו. ד ולקביל. ה ל"ג חד מנהון דאיהו. ו ולקבל. ז רמ"ח. ח יומין. ט ל"ג בי. י מן אות צ"ט עד כאן היא בדפוסים בסוגריים. יא דאתר; אתר. יב ל"ג דא (אה"ל). יג ל"ג הוה; הוה מתקיים (אה"ל). יד ויתבר; ויתחבר (אה"ל). טו ל"ג ואמר.

הסולם

מאמר

גיד הנשה

גידים, הם בחינה אחת, ועל כן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת הוא לרבות תשעה באב, שאין אוכלים בו ואין שותים. להיותו בחינה אחת עם גיד הנשה.

שכנגדו באדם האוכל, ודאי שגיד הנשה מחזק את היצר הרע שהוא מינו, ובני ישראל לא יאכלו אותו, שהם אינם מצדו וממינו, אבל העמים עובדי ע"ז יאכלו אותו, שהם מצדו וממינו של המלאך שלהם שהוא סמאל, ויחזק את לבם.

(קב) בגין דאית בבר נש וכו': משום שיש באדם רמ"ח אברים כנגד רמ"ח מצות שבתורה, שהם נתנו להעשות, וכנגד רמ"ח מלאכים, שנתלבשה בהם השכינה, ושמים כשם רבונם.

(קג) ואית בבר נש וכו': ויש באדם שס"ה גידים, וכנגדם שס"ה מצות, שהם לא נתנו להעשות. שגיד הנשה הוא אחד מהם וכנגד שס"ה ימות השנה דהיינו בתוספת עשרת ימי תשובה, ותשעה באב הוא אחד מהם, שהוא כנגד המלאך סמאל, שהוא אחד משס"ה מלאכים השולטים על שס"ה ימות השנה, ונמצא ט' באב בשס"ה ימות השנה, וגיד הנשה בשס"ה

(קה) ר' שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר, כמראה הקשת אשר יהיה וגו' מקרא זה

ולמטה.

(דפו"י דף ק"ע ע"ב)

א הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יי ואראה ואפול על פני וגו'. האי קרא אתמר. אבל ת"ח, דהא כתיב א) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. מה בין משה לשאר ב נביאי עלמא. ג משה אסתכל באספקלריאה דנהרא, ד שאר ה נביאי, לא הוו ו מסתכלי, אלא באספקלריאה * דלא נהרא. משה הוה שמע וקאים על רגלוי, וחיליה אתתקף, והוה ידע מלה על בורייה, ז כמה דכתיב ב) ומראה ולא בחידות. שאר נביאי, הוו נפלי על אנפייהו, ואתחלש חילא דלהון, ולא הוו יכלי לקיימא על בורייה דמלה, מאן גרם לון דא, בגין ח דכתיב, ג) כי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו. קו) וכל אינון נביאין, לא יכלו לקיימא, על מה דזמין קב"ה למענד ליה לעשו, בר עובדיה נביאה, דהוה גיורא, דאתי מסטרא דעשו, ט דא קאים בקיומיה עליה דעשו, ולא אתחלש חיליה.

קז) וע"ד כל שאר נביאי, . אתחלש תוקפייהו, ולא הוו יכלין לאתקיימא, לקבלא מלה על בורייה כדקא יאות, מאי טעמא, בגין כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, יא דנסיב יב ושאיב כל חילא דירכא, ועל דא אתבר חילא דירכא, ואשתאר צולע על יג ירכו, דהא כל נביאין יד דעלמא, לא יכלו טו לאדבקא ולקיימא טז ביה. ת"ח, נביאין יז כלהו, בר משה, לא קיימו בתוקפייהו כדקא חזי.

מסורת הזהר

א) (דברים ל"ד י') לעיל הקדמת הזהר דף ק"ב ציון א'. ב) (במדבר י"ב ח') ח"א קעא. לעיל הקדמת הזהר דף פ"ה ציון ו'. ג) לעיל דף כ"ט ציון א'.

חלופי גרסאות: א הגשם וגו'. ב נביאין דעלמא. ג מוסיף אלא משה. ד ושאר. ה נביאין. ו מסתכלין. ז כד"א. ח ל"ג דכתיב (אה"ל). ט מוסיף ועל דא. י ולא תקפא בהו אבל שאר נביאי. יא דסאיב (אה"ל). יב ל"ג ושאיב. יג מוסיף ירכו בג"כ לית לאסתכלא ביה כלל כלהו בר משה לא יכלו לאדבקא ולקיימא ביה אלא עד זמנא דייתי מלכא משיחא מכאן ואילך לא יכלו לאתדבקא ולקיימא ליה. ת"ח נביאי לא קיימו (אה"ל). יד מוסיף דעלמא בר משה. טו לאתדבקא ; מוסיף לאתדבקא ביה. טז מוסיף ביה עד זמנא דייתין מלכא משיחא (הרמ"ק). יז ל"ג כלהו בר משה (אה"ל).

גיד הנשה

הסולם

מאמר

קל"ג אות קמ"ה ובהמשך).
 קו) וכל אינון נביאין וכו': וכל אלו הנביאים לא יכלו לעמוד על מה שעתיד הקב"ה לעשות לעשו, חוץ מעובדיה הנביא, שהיה גר שבא מצד עשו, הוא עמד על בוריו בענין עשו, ולא נחלש כחו, כמ"ש בספר עובדיה.
 קז) וע"ד כל שאר וכו': ועל זה, כל שאר הנביאים נחלש כחם ולא יכלו לעמוד ולקבל דבר על בוריו כראוי. מה הטעם, משום כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, שלקח ושאיב כל הכח של הירך, ועל כן נשבר כחו של הירך, ונשאר צולע על ירכו, כי כל נביאי העולם לא יכלו להשיג ולעמוד בו. בוא וראה, כל הנביאים חוץ משה לא עמדו בכחם כראוי.

ומאן

זה למדנו. אבל בוא וראה, כי כתוב, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ושואל מה בין משה לשאר נביאי העולם. ומשיב, משה הסתכל באספקלריאה המאירה, שהיא ז"א, שאר הנביאים, לא היו מסתכלים אלא באספקלריאה שאינה מאירה, שהיא הנוקבא. משה היה שומע הנבואה, ועומד על רגליו, וכחו מתגבר, והיה יודע דבר על בוריו, כמ"ש ומראה ולא בחידות. שאר הנביאים היו נופלים על פניהם בשעת הנבואה, ונחלש כחם. ולא היו יכולים לעמוד על בירורו של הדבר. מי גרם להם זה, משום שכתוב, כי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו. פירוש כי הנבואה היא מנו"ה דז"א שה"ס ב' ירכין, וכיון שנפגם הירך, ע"כ אין נבואתם צלולה כראוי. (ועי' לעיל ב"א דף דפו"י דף ק"ע ע"ב *) דף קע"א ע"א)

קח) ומאן דלעי באורייתא, א ולית מאן דסמיך ליה, ולא אשתכח מאן דאטיל מלאי ב לכיסיה לאתתקפא, על דא, אורייתא קא משתכחא בכל דרא ודרא, ואתחלש תוקפא דאורייתא ג כל יומא ד יומא, בגין דלית לון לאינון דלעאן ה בה, על מה ו דסמכין, ומלכו ז חייבא אתתקף ח בכל יומא ויומא. ת"ח, כמה גרים חובא דא, ט ובגין דלית י מאן דאסמיך לאורייתא כדקא יאות, אינון סמכין חלשין, וגרמין יא לאתתקפא, להווא דלית יב ליה שוקין ורגלין לקיימא עליהו.

קט) פתח ואמר, א) ויאמר י"י אלהים אל יג הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה וגו', על גחונך תלך. מאי על גחונך תלך. דאתברו סמכין דיליה, וקציצו רגלוי, ולית ליה על מה דקאים. יד כד ישראל לא בעאן לסמכא טו ליה לאורייתא, טז אינון יז יהבין יח ליה, סמכין ושוקין, לקיימא ולאתתקפא בהו.

קי) ת"ח, כמה יט עקימו וחכימו, אתחכם בהווא ליליא, ההוא כ דרכיב גחש, לקבליה דיעקב, דהא איהו הוה ידע, דכתיב ב) הקול קול יעקב כג והידיים ידי עשו, ואי פסיק כד קלא דיעקב, כדין והידיים ידי עשו, בגין כך, אסתכל לכל סטרין, לאבאשא ליה כה ליעקב, ולאפסקא קליה.

קיא) וחמא ליה תקיף בכלא. דרועין מסטרא דא ומסטרא דא, דאינון כד תקפין. כה גופא, כו דאתתקף בינייהו, וחמא כז תוקפא דאורייתא, כח ואתתקף מסורת הזהר

א) (בראשית ג י"ד) לעיל נח דף ק"ו ציון ב. ב) (בראשית כ"ז כ"ב) ח"ב נח: ק. חלופי גרסאות: א ולית ליה על מאן דסמיך. ב לכיסתיה. ג בכל. ד ל"ג ויומא. ה ביה. ו דסמכי. ז ל"ג חייבא; אחרא. ח כל. ט דבגין. י מוסיף לון מאן. יא לאתקפא. יב לון. יג הנחש וגו'. יד מוסיף בר כד (אה"ל). טו לה (אה"ל). טז ואינון (אה"ל). יז יהבי. יח לה. יט חכימו ועקימו. כ דהוה רכיב. כא ל"ג והידיים ידי עשו. כב קליה. כג ל"ג ליעקב. כד תקיפו (אה"ל). כה דגופא. כו אתתקף (אה"ל). כז ל"ג תוקפא. כח דאתתקף.

הסולם

מאמר

גיד הנשה

קח) ומאן דלעי וכו': ומי שלומד בתורה, ואין מי שיתמוך בו, ולא נמצא מי שיטיל כסף לסחודה לתוך כיסו, לחוקו, על זה נשתכחה התורה בכל דוד ודוד, ונחלש כחה של התורה בכל יום ויום, כי אין להם לעוסקים בתורה על מה שיסמכו. שו"ט והוא צולע על ירכו, שאינם נותנים תמיכה וחיוק לת"ח שיוכלו לעסוק בתורה. וע"כ והמלכות הדשעה מתגברת בכל יום ויום. בוא ודאה כמה גרם החטא הזה, ומשום שאין מי שיסמוך את התורה שהיא ד"א, כראוי, נעשו הסומכים דו"א חלשים, דהיינו נו"ה דו"א המכונים סמכין, וגורמים שיתגבר אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמוד עליהם. שהוא הנחש הקדמוני.

קט) פתח ואמר וכו': פתח ואמר, ויאמר ה' אלקים וגו' על גחונך תלך. ושואל מהו על (דפו"י דף קע"א ע"א)

קי) ת"ח כמה עקימו וכו': בוא ודאה כמה מרמה וערמה התחכם באותו הלילה, אותו רוכב על הנחש, שהוא סמאל, כנגד יעקב. כי הוא היה יודע, שכתוב, הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, שפירוש, שאם נפסק קולו של יעקב, דהיינו קול התורה, אז ניתן כח אל הידיים ידי עשו, משום זה הסתכל לכל הצדדים להדע ליעקב ולהפסיק קול תורתו. קיא) וחמא ליה תקיף וכו': ודאה אותו חזק בכל הבחינות, ראה הנורעות, מצד זה

בכלא, כדין א) וירא כי לא יכול לו. מה עבד, מיד ויגע בכף ירכו, דאתחכם לקבליה, אמר כיון דאתברו סמכין דאורייתא, מיד אורייתא לא אתתקף, וכדין יתקיים מה דאמר אבוהון, הקול קול יעקב והידים ידי עשו. א) ב) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך.

קיב) ובדא אתחכם לקבליה דיעקב, דהא בגין ב) דיתבר ג) חילא דאורייתא, אזיל ג) ואתתקף עשו. וכד חמא דלא יכיל לה לאורייתא, כדין חליש תוקפא, דאינון ד) דסמכין לה, וכד לא ה) ישתכח מאן דסמך לאורייתא כדין לא היא קול קול יעקב, ויהון ידיים ידי עשו.

קיג) וכד חמא יעקב הכי, ו) כד סליק צפרא, אתקיף ז) ביה, ואתגבר עליה, עד דאיהו בריך ליה, ואודי ליה על אינון ברכאן, ואמר ליה, ה) לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, לאו יעקב בעקימו, אלא בגאותא ותוקפא, דלית מאן דיכיל לך.

קיד) ות"ח, מהאי נחש, כמה חילין מתפרשן לכל סטר, ואשתכחו בעלמא לגבי בני נשא. ה) ובעינן, ו) לקיימא להווא גיד הנשה, דאע"ג דקריב ביה ההוא דרכיב על חויא, יא) קיים איהו, ואתקיים בגוון ולא יב) אתבר.

מסורת הוהר

א) (בראשית ל"ב כ"ו) לעיל בראשית א' דף קל"ג ציון ג'. ב) (בראשית כ"ז מ') לעיל תולדות דף ס"ה ציון א'. ג) לעיל הקדמת הוהר דף קמ"ד ציון ג'. ד) (בראשית ל"ב כ"ט) לעיל תולדות דף ע"ג ציון ה'.

חלופי גרסאות: א) מוסיף וכתוב והיה. ב) דאתבר (אה"ל). ג) ויתתקף. ד) דסמיכון. ה) אשתכחו; אשכח (אה"ל). ו) דסליק ולי"ג כד. ז) מוסיף יעקב ביה. ח) ובעין (אה"ל). ט) לקיימא קיומא דהווא גיד אע"ג; לקיימא קיומא דהווא גיד הנשה אע"ג (אה"ל). י) חויא. יא) קאים. יב) אתעבר (אה"ל).

גיד הנשה

הסולם

מאמר

זה ומצד זה, דהיינו חסד וגבורה הנקראים אברהם ויצחק שהם חזקים. ראה הגוף, שה"ס יעקב התייחד ב' הזרועות, שמתחזק ביניהם. לראה כח התורה שלו ושהוא חזק מכל הבחינות, אז וירא כי לא יכול לו. מה עשה, מיד, ויגע בכף ירכו, דהיינו בתומכי התורה, שנתחכם כנגדו, אמר, כיון שנשברו תומכי התורה, מיד לא תוכל התורה להתחזק עוד, ואז יתקיים מה שאמר אביהם, הקול קול יעקב והידים ידי עשו כמ"ש לעיל, וכן, והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך.

קיב) ובדא אתחכם וכו'; ובוה נתחכם כנגד יעקב, כי כדי לשבור כח התורה שלו הלך ונתחזק עשו, וכשראה שלא יכול לפגוע בתורתו, אז החליש כחם של אלו התומכים בלומדי התורה, כי כשלא ימצא מי שיתמוך בלומדי התורה, אז לא יהיה קול קול יעקב, ויהיו הידים ידי עשו.

קיג) וכד חמא וכו': וכאשר ראה יעקב את זה, כשעלה השחר התקיף אותו ונתגבר עליו, עד שהוא ברך אותו והודה לו על

(דפו"י דף קע"א ע"א)

שבהם, מתבררות ומתקנות ע"י המאציל, שתקן

מתם

קטו) * וחילא בעינן לאתתקפא בעלמא, ולאחזאה (א) כי שרית עם
 ב אלהים ועם אנשים ותוכל. וכד חמי, דהא לא אתבר, ולא ג אתאכיל ההוא
 אתר, כדין אתבר חיליה ותוקפיה, * ולא יכיל לאבאשא ד לבנוי דיעקב.
 ועל דא, לא בעינן למיהב דוכתא לברייתא דעלמא, למיכל ליה, ולא
 ה לאתהנאה מיניה, כלל.

קטז) ר' ייסא סבא ז דרש, ג כי נגע בכף ירך יעקב. כתיב הכא כי נגע

מסורת הזהר

(א) (שם). (ב) לעיל דף כ"ט ציון א.

חלופי גרסאות: א מוסיף וחילא דיעקב. ב אלקים וגו'. ג אתאכל. ד לבנוי. ה לאתהנאה כלל מניה;
 לאתאכלא. ו ל"ג כלל. ז דריש.

הסולם

מאמר

גיד הנשה

דאכיל בתשעה באב כאלו אכיל גיד
 הנשה, כי אכילה ה"ס בירורים מן הקליפות,
 וכיון שגיד הנשה הוא בחינת ל"ב האבן, ע"כ
 אוה"כ לא יאכלו בני ישראל את גיד
 הנשה וגו', כי אסור לבררו בידי אדם כנ"ל,
 ומזה הטעם אסור לאכול בתשעה באב, כי
 ביום זה שהוא בחינת ל"ב האבן, אסור
 הברור. הרי שאיסור גיד הנשה ואיסור
 אכילה בת"ב הם דבר אחד.

וז"ש כאן, ובעינן לקיימא לההוא גיד
 הנשה, כלומר אע"פ שאסור לברר אותו
 ולאכלו, משום שהקליפות נאחזות בו, מכל
 מקום אנו מצווים לקיימו, עד לעתיד לבא, עד
 שיתקן על ידי המאציל, דאע"ג דקריב ביח
 ההוא דרכיב על חוץ קיים איהו, כי אע"פ
 שסמאל נאחו בו לא ביטל אותו בזה, ואתקיים
 בגוון ולא אתבר, כי אע"פ שאין לו תקון
 בעצם מהותו מ"מ יש לו תקון בגוון שלו, כי
 גוון שלו שהוא שחור, נכלל בג' גוונים
 דקדושה שבט"ס ראשונות, ומקבל מהם הארה
 ותקון, שיתקיים באופן שיהיה ראוי לברור
 לעתיד לבא.

מהם ד' עולמות אבי"ע, וע"י הצדיקים בקיום
 תורה ומצות, שהם ט' פעמים ל"ב שבג"י
 רפ"ח. אבל ספירה אחרונה מהם שהיא מלכות
 הכוללת גם היא ל"ב בחינות, נשארה בתוך
 הקליפות בלתי מבוררת, ואי אפשר לברר
 ולתקן אותה בשתא אלפי שני. וע"כ נקראת
 ל"ב האבן, מטעם, שאסור לברר ממנה, אלא
 אם נשמרים היטב שלא לברר אלא רפ"ח
 הניצוצים, הרי במשך שתא אלפי שני, היא
 מתבררת מאליה, בלי שום מעשה מלמטה, ואז
 נאמר עליה, והסירותי את ל"ב האבן מקרבכם.
 שהוא ל"ב בחינות שבכלי המלכות הנ"ל
 שנשברה, ונתלבשה בקליפות. שהתקון הוא
 בידי המאציל בלבד, ולא בידי אדם.

ונודע שבכל דבר יש עולם שנה נפש. וע"כ
 גם בבחינת ל"ב האבן הזה יש בו עולם
 שנה נפש. שבבחינת העולם הוא הנחש
 הקדמוני שסמאל רוכב עליו. ומבחינת שנה
 היא תשעה באב, ומבחינת נפש, ה"ס גיד
 הנשה. וז"ס וירא כי לא יכול לו, כי יעקב
 היה שלם מכל רפ"ח ניצוצים, שכבר תקנם
 לגמרי, אז ויגע בכף ירכו, דהיינו בגיד הנשה,
 כי היא עוד לא נבררה כנ"ל, וע"כ ותקע כף
 ירך יעקב, כי כמו שסמאל יש לו כח לרכוב
 על הנחש, כן יש לו כח על גיד הנשה, כי
 בחינה אחת הן, זה בעולם וזה בנפש כנ"ל.

וז"ש (באות ק"ד) ויאבק איש עמו, בכל
 יומי שתא ובכל שייסין דיעקב, דהיינו
 בבחינת שנה ובבחינת נפש, ולא אשכח בר
 החוץ גיד הנשה וכו' וביומי שתא אשכח
 יום תשעה באב, שגיד הנשה הוא בחינת ל"ב
 האבן שבנפש, ותשעה באב הוא בחינת ל"ב
 האבן שבשנה, שהם עוד לא נבררו מן
 הקליפות. וע"כ נאחו בהם. וז"ש וכל מאן
 (דפו"י דף קע"א ע"א *) דף קע"א ע"ב

קטו) וחילא בעינן וכו': וצריכים להרבות
 כח הקדושה בעולם, ולהראות, כמ"ש,
 כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל.
 וכשהוא רואה, שגיד הנשה לא נשבר, כי
 ממשיכים לו הארה לקיום כנ"ל, ולא אתאכיל
 אותו מקום, דהיינו שנשמרו מלאכלו שפירושו
 בירור, כנ"ל בדבור הסמוך, אז נשבר כחו
 ותוקפו של סמאל, ואינו יכול להרע לבני
 יעקב, ועל כן אין אנו צריכים ליתן מקום
 לבריות העולם לאכול אותו ולהנות ממנו.

קטז) ר' ייסא סבא וכו': רי"ס דרש, כי נגע

א בכף, וכתיב התם, א כל הנוגע ב במת בנפש ג האדם וגו'. מה להלן מסאבא, ד אף הכא נמי מסאבא, דסאיב ההוא אתר, ומאתר מסאבא, לית ה לן ו לאתהנאה מניה כלל, כ"ש באתר דקריב ההוא סטר מסאבא, ואורייתא לא קאמר, אלא כי ז נגע, וכתיב ויגע בכף ירכו, כד"א ב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא, בריך רחמנא, דיהיב אורייתא לישראל, למזכי בה בעלמא דין ובעלמא דאתי, ח כמה דכתיב ג ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד.

קיוז והוא דו עבר לפניהם וישתחו ו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. ר' אלעזר פתח ו ואמר ה כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו. וכי יעקב דאיהו שלימא יא דאבהן, יב דאתבריר חולקא שלימתא יג לקב"ה, ואיהו יד אתקריב לגביה יו יתיר, היך סגיד ליה לההוא רשע דעשו, דאיהו יז בסטרא דאל אחר, ומאן דסגיד ליה, סגיד לאל אחר. אי תימא, בגין דאמרו תעלא בעדניה סגיד ליה, לאו הכי, דהא עשו כאל אחר הוה, ויעקב לא יסגוד לההוא סטרא, ולההוא חולקא כלל.

קיח אלא, כתיב ו ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. יח והא אתמר, דאסיר יט לאקדומי כ להו שלם לרשיעיא, וכיון דאסיר, כא היכי אשכחנא דדוד אמר האי קרא לנבל, אלא הא אוקמוה דלקב"ה קאמר, כב בגין לקשרא כג ליה לחי. וחשיב נבל דעליה קאמר.

מסורת הזהר

א (במדבר י"ט י"ג). ב (שם י"ט כ"ב). ג (משלי ג' ט"ז) ח"א קפד: קצ. ח"ב סד. צג. ח"ג רצו: ת"ז תקי' ע' דף קכ: ד (בראשית ל"ג ג') לעיל דף ח' ציון ב'. ה (שמות ל"ד י"ד) לעיל חיי שרה דף ס"ז ציון א'. ו (שמואל א' כ"ה ו') ח"ב כג: ח"ג עו:

חלופי גרסאות: א ל"ג בכף. ב במת וגו'. ג מוסיף האדם יטמא. ד אף. ה לון. ו לאתקנא. ז ל"ג מן נגע עד כד"א; מוסיף נגע בכף ירך יעקב. ח הה"ד. ט ארצה וגו'. י ל"ג ואמר. יא מוסיף דאבהן דאשתלים לעילא ותתא (אה"ל). יב דאתברר. יג דקב"ה. יד קריב; לאתקריב. טו מוסיף יתיר ואשתלים לעילא [ולתתא]. טז מסטרא. יז פתח ר' אבא ואמר ואמרתם; אלא הכתוב אמר כה. יח והאי דאסיר אסילו לאקדומי (אה"ל). יט מוסיף ליה לאקדומי. כ ל"ג להו. כא היך. כב ובגין לקשרא כה לחי (אה"ל). כג כה.

וישתחו ארצה

הסולם

מאמר

שנבחר חלק שלם להקב"ה, ונזקרב לו ביותר, איך השתחוה לאותו רשע עשו, שהוא בצד אל אחר, ומי שמשתחוה לו משתחוה לאל אחר. ואם תאמר שהוא משום שאמרו, השועל שהגיע שעתו השתחוה לו, משל הוא, שיש זמן שהשועל מולך על כל החיות, ואז אע"פ שהוא הקטן שבחיות, כולם משתחווים לו, וגם כאן תאמר שע"כ השתחוה יעקב לעשו, מפני שהשעה היתה משחקת לו, אינו כן, כי עשו הוא כאל אחר, ויעקב לעולם לא ישתחוה לאותו הצד ולאותו החלק.

בכף ירך יעקב, כתוב כאן כי נגע בכף, וכתוב שם כל הנוגע במת וגו', מה שם הוא טומאה, אף כאן טומאה, כי טמאל טימא אותו מקום, דהיינו את גיד הנשה, וממקום טמא אין לנו להנות ממנו כלום, ומכל שכן במקום שאותו צד הטומאה, שהוא טמאל, קרב אליו. והתורה אינה אומרת יותר אלא, כי נגע, שכתוב, ויגע בכף ירכו, כמש"א, וכל אשר יגע בו הטמא יטמא. ללמד שטמאל טימא אותו מקום בנגיעתו, ברוך הרחמן, שנתן תורה לישראל לזכות על ידה בעולם הזה ובעולם הבא. כמ"ש ארך ימים וגו'.

מאמר וישתחו ארצה

קיח אלא כתיב וכו': ומשיב, אלא כתוב, ואמרתם כה לחי ואתה שלום וגו', ומקשה, והרי למדנו שאסור להקדים שלום לרשעים, ואם אסור איך מצאנו, שדוד אמר את המקרא הזה לנבל, שהיה רשע ואומר, אלא באריותו

קיוז והוא עבר לפניהם וגו': ר' אלעזר פתח ואמר, כי לא תשתחוה לאל אחר וגו', ומקשה, וכי יעקב, שהוא הבחיר שבאבות (ופו"י דף קע"א ע"ב)

קיט) כגוונא דא, א וישתחו ישראל על ראש המטה, וכי א לגבי דבריה סגיד. אלא לאתריה דשכינתא קא כרע וסגיד, אוף הכא, והוא עבר לפניהם, מאי והוא, דא שכינתא : עלאה, ג דהוה אזלא ד קמיה, ה ודא הוא נטירו עלאה. כיון דחמא ו יעקב, אמר, הא עידן לסגדא לגביה דקב"ה, דהוה אזיל קמיה.

קכ) כרע וסגיד שבע זמנין, ב עד גשתו עד אחיו, ולא כתיב וישתחו לעשו, אלא כיון דחמא דהא קב"ה ז אזל קמיה, כדין סגיד לקבליה, בגין דלא למיהב יקר ה למסגד לאחרא בר מניה, וכלא איהו כדקא יאות. זכאין אינון צדיקייא, דכל עובדיהון דקא עבדי, בגין יקרא ט דמאריהון איהו, ובגין דלא יסטון לימינא ולשמאלא.

קכא) א וירץ עשו לקראתו ויחבקו ויפול על . צוארו. צוארו כתיב חסר. וישקו ויבכו. ר' יצחק אמר, ד והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט, האי קרא אתמר. ומלי דאורייתא, כמה רזין עלאין אית בהו, משניין דא מן דא וכלא חד.

קכב) והרשעים כים נגרש יא כי השקט לא יוכל, דא עשו, דכל עובדו ברשיעו ובחיובא, דהא כד אתא לגביה דיעקב, יב עובדו לא יג הו בשלם, ויפול על צוארו חד, צוארו דא ירושלם, דאיהו צוארו דכל עלמא. ויפול על צוארו, ולא על צואריו, בגין דתרין זמנין אתחריב בי מקדשא, חד מבבל, וחד מזרעיה יד דעשו, דאפיל גרמיה עליה זמנא חדא, וחריב ליה, ועל דא ויפול על צוארו, חד.

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"ז ל"א) לפיל וירא דף כ"א ציון ב'. ב) לעיל דף ח' ציון ב'. ג) (בראשית ל"ג ד') ח"ב קכז: ד) (ישעיה ג"ז כ') לעיל נח דף ק"ב ציון ב'.

חלופי גרסאות: א לגביה. ב ל"ג עלאה. ג דהות. ד מוסיף קמיה כרע. ה והוא דא נטירו (אה"ל). ו מוסיף יעקב דא. ז אזיל. ח ולמסגד. ט דמריהון. י מוסיף צוארו וגו'. יא ל"ג כי השקט לא יוכל. יב ל"ג עובדו (אה"ל). יג הוה (אה"ל). יד מוסיף דעשו דמיניה קם (אה"ל).

הסולם

מאמר

וישתחו ארצה

פעמים עד גשתו עד אחיו, ולא כתוב וישתחו לעשו, אלא כיון שראה שהקב"ה הולך לפניו, אז השתחוה לנגדו. כדי שלא לתת כבוד להשתחוות לאחר זולתו, והכל הוא כראוי. אשרי הם הצדיקים שכל מעשיהם שעושים הם בשביל כבודו של רבונם, וכדי שלא יטו ימין ושמאל מדרך הישר והאמצעי.

בארוהו, שלהקב"ה אמר זאת, כדי לקשר את גבל לחי שהוא הקב"ה. כלומר, שהכתוב ואמרתם כה לחי, פירושו שיאמרו כן לחי העולמים, דהיינו אל הקב"ה ולא לנבל, ונבל יחשוב שאומר עליו.

קיט) כגוונא דא וכו': כעין זה וישתחו ישראל על ראש המטה, שקשה, וכי לבנו השתחוה, אלא למקום השכינה היה כורע ומשתחוה, שהיתה בראש המטה. כי השכינה נמצאת למראשותיו של חולה, אף כאן, והוא עבר לפניהם, מהו וחוא, זהו השכינה העליונה שהיתה הולכת לפניו, שהיא השמירה העליונה שהיתה משמרתו, כיון שראה אותה יעקב, אמר עתה הגיעה השעה להשתחוות אל הקב"ה, שהיה הולך לפניו.

קכ) כרע ופגיד וכו': כרע והשתחוה שבע (וטוי דף קע"א ע"ב)

מאמר ויחבקו ויפול על צוארו

קכא) וירץ עשו לקראתו וגו': צוארו כתוב חסר י', וכתוב וישקו ויבכו. ר' יצחק אמר, והרשעים כים נגרש וגו'. מקרא זה בארוהו, ודברי תורה, יש בהם כמה סודות עליונים המשונים זה מזה, והכל הוא אחד. קכב) והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל, זהו עשו, שכל מעשיו הם ברשעות

ובחטא

קכג) וישקוה נקוד א לעיל, דלא נשקיה ברעותיה, ותנן ב מאי דכתיב
 (א) ונעתרות נשיקות שונא, דא בלעם כד בריך לון לישראל, דהא לא בריך
 לין ברעותא דלבא, אופי הכא נעתרות נשיקות שונא, דא עשו.
 קכד) אמר רבי יוסי, כתיב ב) קומה ה' הושיעני אלהי כי הכית את כל
 אויבי לחי שני רשעים שברת. ותנן אל תקרי שברת, אלא שרבבת, דהא
 (א) ג אסגיא ד שינוי, וחשיב לנשכא ליה וכו'.
 קכה) ועל דא ויבכו, דא בכי, ודא בכי, ואוקמוה חברייא. ת"ח כמה הוה
 (א) לביה ורעותיה דעשו לגבי דיעקב, דהא אפילו בההוא שעתא, חשיב,
 (ב) ה לארך דיומין, למעבד ליה בישין, ולקטרגא ליה, ועל דא ויבכו, דא הוה
 בכי, דלא הוה חשיב לאשתזבא מן ידוי, ודא הוה בכי, בגין דאבוי הוה קיים,
 ולא יכיל ליה.
 קכו) אמר רבי אבא, ודאי אתחלש רוגזיה דעשו, בשעתא דחמא ליה
 ליעקב. מאי טעמא, בגין דהא אסתכס בהדיה ההוא ממנא דעשו, ועל דא
 לא יכיל עשו לשלטאה ברוגזיה, דהכי כל מלין דהאי עלמא, תליין לעילא, וכד
 אסתכמו לעילא בקדמיתא, אסתכמו לתתא, שלטנותא לאו איהו לתתא, עד
 דאתיהיב שלטנותא לעילא, וכלא דא בדא תליא.

מסורת הזוהר

דרך אמת

(א) שנתרבו שינוי כדו שלא יוכל לנשך נשיכה. (א) (משלי כ"ז ו') ח"ב קכד: רסו: (ב) (תהלים
 ב) להמתין.
 ג' ח'.
 חלופי גרסאות: א מוסיף עליה לעיל; עליו וליג לעיל (אה"ל). ב ליג מאי. ג דאסגיא וליג דהא.
 ד שגוי. ה לאורכא [יומין]; ז זמנין.

ויחבקוה ויפול על צוארו

הסולם

מאמר

קכה) ועל דא ויבכו וכו': ועל כן ויבכו, זה
 בכה וזה בכה. בוא וראה כמה היה
 לבו ורצונו של עשו להרע ליעקב, כי אפילו
 באותה שעה שנשקו, חשב, לכשיארכו הימים,
 יעשה לו רע ויצור אותו. וע"כ ויבכו, זה היה
 בוכה, שלא חשב שינצל ממנו, וזה היה בוכה,
 בשביל שאביו היה חי, ואינו יכול לו להרג
 אותו.

ובחטא, וכשבא ליעקב לא היו מעשיו בשלמות.
 ויפול על צוארו היינו צואר אחד, כי חסרה י'
 ירושלים. שהיא הצואר של כל העולם, ואומר
 הכתוב, ויפול על צוארו, ולא על צואריו
 עם י', משום ששתי פעמים נחרב בית המקדש,
 פעם אחת מבבל, ואחת מזרעו של עשו, ונמצא
 שהפיל עשו את עצמו על ירושלים והחריבה
 רק פעם אחת. וע"כ כתוב ויפול על צוארו,
 אחד, דהיינו בלי י', שמשמעותו, שהחריבה
 רק פעם אחת.

קכו) אמר ר' אבא וכו': אר"א, ודאי הוא
 שנחלש כעסו של עשו בשעה שראה
 את יעקב. מדו הטעם, הוא משום שהסכים עמו
 הממונה של עשו, שהשליח עמו והסכים על
 הברכות. (כנ"ל דף ל"ג אות קי"ג), וע"כ לא
 יכול עשו למשול בכעסו, כי כל הדברים
 שבעולם הזה תלויים למעלה, וכשמסתכמים
 למעלה תחילה, מסתכמים גם כן למטה. וכן אין
 ממשלה למטה, עד שניתנה הממשלה למעלה.
 וכן הכל תלוי זה בזה. שכל הנעשה בעולם
 הזה, תלוי במה שנעשה מלמעלה.

קכג) וישקוה נקוד לעיל וכו': וישקוה,
 מנוקד מלמעלה על האותיות, שזה
 מרמז, שלא נשקו ברצון, ולמדנו מ"ש,
 ונעתרות נשיקות שונא. זהו בלעם, כשברך
 את ישראל, כי לא ברך אותם ברצון הלב, אף
 כאן נעתרות נשיקות שונא. זהו עשו.
 קכד) אמר רבי יוסי וכו': אר"י, כתוב, קומה
 וגו' שני רשעים שברת, ולמדנו, אל
 תקרא שברת, אלא שרבבת, שזה נאמר על
 עשו, שנתרבו שניו, שחשב לנשוך אותו.
 (דפרי דף קע"ב ע"ב) דף קע"ב ע"א)

קכז) א יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי א וגו'. אמר רבי אלעזר, היינו דקאמרינן בקדמיתא, דיעקב לא בעא השתא, איגון ברכאן קדמאי ב דברכיה ג אבוי, ועדיין לא אתקיימו ביה אפילו חד מנייהו, בגין דסליק לון לסוף יומיא, בשעתא דאצטריכו לבנוי, לגבי כל עמין דעלמא.

קכח) ובגין כך, בשעתא דאמר עשו, נסעה ונלכה, ד ונפלוג האי עלמא כחדא, ונשלוט כחדא. מה ה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו, יקדים עשו שלטניה השתא בהאי ו עלמא. יעבר ז נא, כד"א ב ויעבור מלכם לפנייהם ה וה' בראשם, ט אקדים אנת . שולטנותך בקדמיתא בהאי עלמא, ואני אתנהלה לאטי, אנא אסלק יא גרמי, לההוא עלמא דאתי, ולסוף יומיא, לאיגון יב יומיא ג. דאזלין לאט.

קכט) לרגל המלאכה, מאן מלאכה. דא יד אספקלריא דלא נהרא, דבה אתעביד עבידתא דעלמא. אשר לפני, דא היא מן קדם ה, בכל אתר. ולרגל הילדים, דא הוא רזא דכרובים, לאחזאה רזא דמהימנותא, דאיהו אתדבק טו בהו. קל) עד אשר אבא אל אדני שעירה, טו אנא אסכול גלותא דילך, עד דייתי וימטי זמנא ז דילי, לשלטאה על הר עשו, כד"א ג ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, וכדין והיתה לה המלוכה.

מסורת הזהר

א (בראשית ל"ג י"ד) ח"א קעז: ח"ב מא: ח"ג ק. ב (מ"ב ב) ח"ב ה: ח"ג רנ. ג) לעיל תולדות ס"ט ציון ג.

חלופי גרסאות: א מוסיף לרגל המלאכה אשר לפני וגו'. ב מוסיף דברכיה ליה. ג מוסיף אבוי בגין דכתיב טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו וכתיב ותשחק ליום אחרון [והא אוקמוה]. ד נפלוג (אה"ל). ה מוסיף אמר יעקב. ו מוסיף עלמא ויסב ליה בחולקו. ז ל"ג נא. ח מוסיף בראשם וגו'. ט אדם. י שלטנותך. יא גרמאי. יב יומיאי. יג דאזלי. יד אספקלריאה. טו בה (אה"ל). טז אנא אסכול גלותא דילך אדל"ג (אה"ל). יז דיליה.

הסולם

מאמר

יעבר נא אדני לפני עבדו

את עצמי לעולם ההוא הבא. ולאחרית הימים, לאלו הימים ההולכים לאט.

קכט) לרגל המלאכה: שואל, איזו מלאכה. ומשיב, זו היא המראה שאינה מאירה שהיא הנוקבא דז"א, שעל ידה נעשית כל מלאכת העולם. אשר לפני, זו דהיינו הנוקבא, הוא בכל מקום, מלפני הויה, שהוא ז"א. ולרגל הילדים, הם סוד הכרובים, שה"ס אפי זוטרי (כמ"ש לעיל, בהק"ס הזהר דף ז ד"ה ובגין ע"ש) להראות סוד האמונה שהיא הנוקבא, שיעקב נתדבק בה. כי על מוחין אלו מתקיימת הנוקבא. (כמ"ש שם דף ו ד"ה ואלמלי ע"ש).

קל) עד אשר אבא וגו': יעקב אמר לו, אני אסכול הגלות שלך, עד שיבוא ויגיע הזמן שלי לשלוט על הר עשו. כמו שאתה אומר, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. ואז והיתה לך המלוכה.

ויעקב

קכז) יעבר נא אדני וגו': אמר ר' אלעזר, היינו שאמרנו מכבר, שיעקב לא רצה עתה לקבל אלו הברכות הראשונות שברכו אביו. (לעיל תולדות דף פ"ו אות ר"א) ועוד לא נתקיימה בו אפילו אחת מהן, משום שרחה אותו לאחרית הימים, שתוצרנה אז לבניו להשתמש בהן כנגד כל אומות העולם.

קכח) ובגין כך בשעתא וכו': ומשום זה, בשעה שאמר עשו נסעה ונלכה, נחלק את העולם הזה בינינו, ונשלוט בו יחד. מה אמר יעקב, יעבר נא אדני לפני עבדו. שפירושו, יקדים עשו שליטתו עתה בעולם הזה יעבר נא, הוא לשון קדימה, כמו שאתה אומר, ויעבר מלכם לפנייהם וה' בראשם, שיעקב אמר לו, הקדם אתה את שליטתך בתחילה בעולם הזה, ואני אתנהלה לאטי, ואני אעלה (דפריי דף קע"ב ע"א)

קלא א) ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה א סכות על כן קרא שם המקום סכות. רבי חייא פתח ב ואמר ב) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית ג וגו', אם ה' לא ישמר עיר וגו'. תא חזי בשעתא דסליק ברעותא דקב"ה, למברי עלמא, אפיק מבוצינא דקרדינותא, חד א) קטורא, ד ואתלהיט מגו חשוכא, ואשתאר בסליקו. ונחתא לתתא, ההיא ה חשכה, ו להיט במאה שבילין, ז אורחין דקיקין, ח רברבן, ואתעביד' ביתא דעלמא. קלב) האי ביתא, איהו גו אמצעיתא ט דכלא, כמה פתחין ואדרין ליה, סחור סחור דוכתין עלאין . קדישין, תמן יא מקנני צפרי שמיא, כל חד וחד

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ג) ח"א קעב: ח"ג ק: רנו: ת"ז ת"ג כט. תס"ט קיב. ב) לעיל ב"א רל"ד ציון ג.

דרך אמת

א) קשר אחד והוא רמו על אצילות העשרת בהשתלשלותה למטה מתעלם ע"י הגבורה שהוא החשך בסוד הדין שבו וכענין שנאמר אף ידי יסדה ארץ.

חלופי גרסאות : א סכות וגו'. ב ל"ג יאמר. ג שוא עמלו בונוי בו ול"ג וגו'. ד ל"ג ואתלהיט. ה חשוכא (אה"ל). ז מוסיף להיט ואתלהיט. ז ארחין. ח רברבין. ט וכלהו. י סגיאיו. יא מתקנני.

ויבן לו בית

הסולם

מאמר

קלא) ויעקב נסע סכותה וגו' : ר' חייא פתח ואמר, שיר המעלות לשלמה וגו', בוא וראה, בשעה שעלה ברצונו של הקב"ה, שהוא ז"א, לברוא העולם, דהיינו לבנות את פרצוף הנוקבא הנקראת עולם, הוציא מן ניצוץ הקשה, שה"ס המסך, קשר אחד, כלומר, שז"א עלה למין לאמא, ויצאה שם קומת חסדיים על המסך דחירק שלג, שקומה זו ה"ס קו אמצעי המקשר ב' הקוין ימין ושמאל דבינה זה בזה. וע"כ נקרא קטירא דהיינו קשר, ונדלק מתוך החשך, שנכלל בקו שמאל שהוא חשך והארתו נבחנת להדלקה, בסוד מאורי האש. והארה זו שהיא הארת החכמה, נשארת בעליה. שמאירה ממטה למעלה, והארת עצמו שהיא חסדיים, יורדת למטה. דהיינו שמאירה ממעלה למטה. פירוש. כי בשעה שהקו האמצעי מקשר ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, באופן שיאירו שניהם, הוא מקיים אז הארת השמאל, שתאיר ממטה למעלה, והארת הימין ממעלה למטה, (כנ"ל ב"א דף נ"ח ד"ה עמודא ע"ש).

ההיא חשכה להיט וכו' : אחר שביאר אופן יציאת הקשר שה"ס קו אמצעי, ואיך שתיקן הארת שניהם כהלכתם, מבאר עתה איך שקו השמאל, שה"ס חשך, נכלל בעצמו מכל ג' הקוין, והאציל את הנוקבא, ואומר, החשך ההוא דהיינו קו השמאל לזהט ומאיר במאה שבילים, באורחות דקים מן הדקים, ובאורחות גדולים, ונעשו בית העולם, שמהם נבנות הנוקבא, הנקראת בית.

פירוש. יסודות דאוי"א מכונים שבילים, ויסודות ישס"ת מכונים אורחות, כמ"ש לעיל (דס"י דף קע"ב ע"א)

(ב"א דף רנ"א ד"ה נחית) ע"ש ונדע שקו ימין ה"ס או"א המאירים באוירא דכ"א, שה"ס חסדיים מכוסים, וקו שמאל ה"ס ישס"ת, המאירים בהארת חכמה בסוד י' דנפיק מאויר ואשתאר אור. (כנ"ל ב"א דף י"א ד"ה זהר) ולפיכך מכנה את התכללות השמאל בקו ימין, בבחינת מאה שבילין, משום שמקבל מיסודות או"א המכונים שבילין, ומספר מאה הוא, להיוזו מיסודות, שספירותיהם במספר מאות. והארת החכמה שבשמאל הנמשכת מיסודות ישס"ת המכונים אורחות, מתחלקת לב' בחינות, א) מטרם שנכלל בקו אמצעי, שנבחן לאורחין דקיקין, מטעם היותם אז סתומים וקפואים. ב) אחר התכללותו בקו אמצעי שנבחן לאורחין רברבן, כי אז מאיר בהרחבה רבה. אורחין דקיקין, היינו מקו שמאל עצמו, רברבן היינו מקו אמצעי, ואחר שהחשך שה"ס השמאל, נכלל בג' הקוין הללו, נבנית ממנו הנוקבא הנקראת בית של העולם.

קלב) האי ביתא איהו וכו' : הבית ההוא, הוא באמצע הכל, היינו בקו האמצעי של כל השבילים והאורחות הו"ל. דהיינו באותם הנבחנים, לאורחין רברבן, כמה פתחים וחדרים יש לה לנוקבא, סביב סביב המקומות העליונים הקדושים, שם מקננות צפרי השמים, כל אחת ואחת למינה.

פירוש. נה"י של הנוקבא מכונים פתחין וחג"ת שלה מכונים אדרין, שהם מקבלים מג' הקוין הנכללים משמאל דאמא, המכונים במקורם, תלת דוכתי, (כנ"ל בראשית א' דף כ' ד"ה שמה דא כליא בתלת דוכתי) ע"ש וי"ש

א לזניה, בגוויה נפיק חד אילנא רברבא ותקיף, עפייה ב ואנביה נ סגי, מזונא לכלא ביה, ההוא אילנא סליק לענני שמיא, ואתמר בין תלת טורין ד מתחות אילין ה תלת טורין, נפיק, סליק לעילא, נחית לתתא.

קלג) האי ביתא אתשקייא מניה, וגניז בגוויה כמה ו גניז עלאין זלא אתידעו, בדא אתבני האי ז ביתא, ה ואשתכלל. ההוא אילנא אתגלייא ביממא, ואתכסיא בליליא, והאי ט ביתא שלטא בליליא, ואתכסיא ביממא. קלד) בשעתא דעאל חשוכא ואתקטיר ביה שלטא, וכל פתחין סתימין

חלופי גרסאות : א לזניה. ב ואיביה. ג ל"ג סגי. ד תחית ; תחלת (אה"ל) ; ל"ג מתחות אילין תלת טורין. ה ל"ג תלת. ו גניזין. ז מוסיף ביתא מיניה (אה"ל). ח ואשתכלל (אה"ל). ט ביחאה. י ועל ; ועל כל (אה"ל).

הסולם

מאמר

ויבן לו בית

ההוא אילנא אתגלייא וכו' : האילן ההוא. שהוא ז"א, מתגלה ביום ומתכסה בלילה. ובית ההוא. שהוא הנוקבא, שולט בלילה ומתכסה ביום.

פירוש, כי מבאר תכף לפנינו אשר גם בלילה, שה"ס הארת השמאל שהוא חשך, מחמת שהחכמה היא בלי חסדים ואינה יכולה להאיר, נוהג גם כן, ענין יציאת קו אמצעי וענין התכללות שמאל בימין וכן זוג ז"א. הכל כמו ביום, שלפי זה יש לשאול מה ההפרש בין יום ללילה. ולפיכך מקדים לבאר, שכל ההפרש הוא רק בשליטה, כי גם בלילה מאירים כל ג' הקוין, וכן ז"א הוא בזוג עם הנוקבא כמו ביום, אלא שהשליטה היא לנוקבא, וז"א וכן קו ימין טפלים אליה והם כמו מתכסים, כדי לתת מקום לשליטתה. וז"ס שהקב"ה נכנס אז לג"ע שהוא הנוקבא, כדי להשתעשע וכו' דהיינו להשתעשע עם הארת החכמה שבה, ולפיכך אין הארת החסדים ניכרת והיא חשך ולא אור. והיפוכו ביום, שאז הנוקבא טפלה לז"א, והארת הנוקבא מתכסה וז"א שולט, ואינו ניכר אלא הארת החסדים, שהיא מדת ז"א, ולפיכך הוא יום. אמנם בסדר הבנין וסדר הזוג אין הפרש בין יום ללילה כמו שהולך ומבאר לפנינו.

קלד) בשעתא דעאל חשוכא וכו' : בשעה שבא החשך, והנוקבא נקשרה בו, היא שולטת, ומאירה בחכמה שהיא שליטתה כנ"ל, וכיון שחסרה חסדים, ע"כ כל הפתחים שבה סתומים מכל הצדדים. כלומר, שכל האורות נקפאים בתוכה, ואין בה פתח, שדרך שם יתגלה אור כלשהו.

פירוש כי מביא למעלה (באות קל"א) סדר ג' הקוין הנכללים בקו השמאל, המכונים שבילין

וז"ש כמה פתחין ואדרין ליה, פחור פחור דוכתין עלאין קדישין, דהיינו שהפתחין והאדרין מקבלים מתלת דוכתי דאמא, שהם המקומות העליונים הקדושים. צפרי שמיא, היינו מלאכי מעלה.

בגוויה נפיק חד אילנא וכו' : אחר שביאר בנין הנוקבא, מבאר סדר השפעת ז"א לנוקבא, ואומר בתוכו יוצא אילן אחד גדול ועצום, שהוא ז"א, המשפיע לתוך הבית, ענפיו ופירותיו רבים, ומזין לכל בו. דהיינו שיש בו הן השפעת חסדים והן השפעת חכמה, וכל אחד מקבל ממנו את בחינתו. ומפרש יותר, האילן ההוא עולה עד ענני השמים, דהיינו להארת החסדים המכונים עננים, ומתכסה בין שלשה הרים, כמ"ש, אין הרים אלא אבות. (ש"ר סט"ו ד') שה"ס חג"ת, שבהם החסדים מתכסים שלא לקבל הארת החכמה. ומתחת שלשת ההרים האלו, דהיינו בנה"ט שמתחת חג"ת, יוצא, עולה למעלה, ויורד למטה. פירוש, שמתחת החג"ת, יוצאים ומתגלים החסדים בהארת החכמה, על ידי הקו האמצעי המקיים הימין והשמאל, וז"ש נפיק שהקו האמצעי יוצא מהכיסוי של חג"ת, ומקיים הארת ימין ושמאל, באופן שהארת השמאל סליק לעילא, תאיר ממטה למעלה. והארת הימין נחית לתתא, תאיר ממעלה למטה, (כנ"ל דף ל"ט ד"ה ויעקב ע"ש).

קלג) חאי ביתא אתשקייא וכו' : הבית הזה, שהוא הנוקבא, מקבל מז"א ב' מיני הארות, א) שהיא נשקית ממנו, דהיינו הארת החכמה המכונה שתיה. ב) שז"א גונז בתוך הבית הרבה אוצרות עליונים שלא נודעו, דהיינו הארת חסדים מאו"א המכונים גניזין, והם לא נודעו (כנ"ל ב"א דף רמ"ד ד"ה וכדיו) ובוה נבנה הבית ונשתכלל.

(דפו"י דף קע"ב ע"א)

מכל סטריין, כדין כמה רוחין פרחין באוירא, תאיבין למנדע ולמיעל א ביה, ועאלין ב בין אינון ג צפורין, ונטלין סהדותא, ושטיין, וחמאן מה דחמאן. קלה) עד דאתער ההוא חשוכא דאתקטיר ביה, ואפיק חד שלהובא.

חלופי גרסאות : א ל"ג ביה (אה"ל). ב ביה. ג צפרין ; צפורי (י"ל).

מאמר

הסולם

ויבן לו בית

וכל פתחין פתימין, שמשמע. שהיא מלאה מאור, אלא הפתחים סתומים, באופן, שאחר כך כשיתעורר בו קו אמצעי, ויפתח הפתחים, יקבלו ממנה הארת החכמה שהיתה סתומה בה בעת ההיא. כי אה"כ מתמעטת מג"ר לוי"ק, בסבת קו אמצעי, והארתה שפלה בהרבה, ממה שהיתה בע"ז ההיא, שעוד לא נכללה בקו אמצעי. וז"ש כמה רוחין פרחין באוירא תאיבין למנדע ולמיעל ביה, שהן משתוקקות להכנס בנוקבא דוקא בעת שהיא בבחינת אורחין דיקיין, ופתחים סתומים, כי רק אז יש בה החכמה בשלמותה, כנ"ל. וז"ש ועאלין בין אינון צפורין ונטלין סהדותא, שבאים בין בחינת הצפרים שבנוקבא, ומקבלין מוחין דעדן, דהיינו דחכמה. צפורין, פירושו בחינת נפש של הנוקבא, (כמ"ש בתקונים תקון ו' דף כ"ג.) שכינתא מסטרא דכורסיא, שהיא נשמה, אתקריאת נשר, ומסטרא דנער, שהוא רוח, אתקריאת יונה, ומסטרא דאופן, שהיא נפש, היא צפור, ומשמיענו הזהר, שאפילו אז אין רוחות הצדיקים יכולות לקבל ממנה מבחינת הרוח שבנוקבא, אלא מבחינת הנפש שבה בלבד, וז"ש ועאלין בין אינון צפורין, ונטלין סהדותא, ולא למעלה מבחינת הצפרים.

קלה) עד דאתער וכו' : וסתימת הפתחים נמשכת עד שמתעורר אותו החשך, דהיינו קו שמאל דאמא, שהנוקבא נקשרה בו, והוציא שלהבת אחת, כלומר חשך שבנוקבא, עורר את ז"א לעלות למ"ן לאמא, בסוד המסך דחירק שבו, הנבחן לשלהבת ויוצא שם עליו קו אמצעי, שהוא מכה בכל הפטישים החזקים דהיינו הקליפות, ופותח הפתחים הסתומים ובוקע הסלעים.

פירושו. ב' פעולות יש כאן, פעולה א) נמשכת מעצם השלהבת, שהיא המסך דחירק, והיינו שממעט ע"ס דקו שמאל מג"ר לוי"ק ועליה אומר, ובקע טנרין, כי הספירות דקו שמאל משולות לסלעים קשים מרוב הדינים שבהן והמסך בוקע אותן, וג"ס ראשונות שבהן, הוא מרחק מהקו השמאלי, ומניח בו רק ז"ת שבהן, ופעולה ב) נמשכת מקומת החסדים היוצאת על המסך הזה, ועליה אומר, ופתח פתחין

שבילין ואורחין דיקיין, ורברבן, ואומר שם, שמהם נבנית הנוקבא ונשתכללה. ע"ש. ועתה חוזר ומבאר הרברים הללו בהרחבה, ומסדר אותם בסוד ממשלת הלילה. ותדע שג' הקיין הללו שבשמאל ה"ס ג' משמרות היו הלילה, דהיינו ג"פ ד' שעות, (כנ"ל ב"א דף שט"ז אות תי"א), כי משמרת ראשונה ה"ס שבילין, שה"ס מרת הרין של המלכות הבלתי ממותקת, (כנ"ל ב"א בדף רנ"א ד"ה נחית ע"ש). וה"ס התכללות קו ימין שבו, ומשמרת שניה ה"ס ד' שעות הלילה האמצעיות, והם בבחינת אורחין, דהיינו המלכות הממותקת. כמ"ש שם, אבל שתי השעות הראשונות עד חצות לילה, ה"ס אורחין דיקיין, שהם הארת קו השמאל מבחינתו עצמו, מטרם שנכלל מקו אמצעי. ונקודת החצות ה"ס ביאת קו אמצעי והתכללותו בשמאל, שאז מקבל בחינת אורחין רברבן, כנ"ל ובחינה זו נמשכת כל הלילה, ומיוחסת בעיקר למשמרת השלישית, אלא זמן גילוייה הוא בחצות לילה.

וזה אמרו, בשעתא דעאל חשוכא, היינו בתחילת הלילה, משמרת ראשונה, שאז מכונה שבילין כנ"ל, ואתקטיר ביה, היינו אחר כך בתחילת המשמרת השניה, שאז נקשרה הנוקבא בחשך, שהוא קו שמאל דאמא ושלטא. ואז נבחת באורחין דיקיין, כי בחינה זו היא מטרם שנגלה הקו האמצעי, וע"כ וכל פתחין פתימין מכל סטריין, כלומר לא בלבד שפתחי החסדים אינם מאירים, אלא אפילו פתחי החכמה אינם מאירים בה, כי אין החכמה יכולה להאיר בלי התלבשות בחסדים, וזה נמשך ב' שעות עד נקודת החצות.

כדין כמה רוחין וכו' : אז, בב' שעות ההם, הרבה רוחות של הצדיקים, פורחות באויר ומתאוות לדעת, דהיינו לקבל חכמה, ולהכנס בתוך הנוקבא. והן נכנסות בין אותם הצפרים, ולוקחות שם עדות, דהיינו שמקבלים מוחין דעדן שה"ס חכמה, ומשוטטות ורואות מה שרואות. ראייה היינו מוחין דחכמה.

פירושו, אע"פ שהפתחים שבנוקבא, סתומים בעת ההיא מכל הצדדים, ששום אור לא נגלה ממנה, עם כל זה זמן קבלת אור החכמה, הוא דוקא בעת ההיא. וע"כ מדייק הזהר לומר (דפו"י דף קע"ב ע"א)

ובטש א בכל ב פטישין ג תקיפין, ופתח פתחין, ובקע ד טנרין, סלקא ונחתא
 ההוא שלהובא, ובטש בעלמא, ואתער קלין לעילא ותתא.
 קלו) כדין חד * כרוזא סליק ואתקטיר באוירא, וקרי, ההוא אוירא
 נפקא מגו עמודא דעננא ד דמדבחא פנימאה, וכד נפקא, אתפשט בארבע
 סטרי ה עלמא. אלף אלפין קיימין ו מסטרא דאיהו שמאלא, ורבוא רבוון
 ז קיימין מסטרא דאיהו ימינא, וכרוזא קאים בקיומיה. קרא בחיל ואכריז,
 ח כדין כמה אינון ט דמתקני שירתא, ופלחין פולחנא, ותרין פתחין פתיחו,
 חד לסטר דרומא, וחד לסטר יא צפון.

דרך אמת

(א סלעים.

חלופי גרסאות: א כל. ב בטישין. ג ל"ג תקיפין. ד דמדבחא. ה דעלמא (אה"ל). ו מוסיף מסטרא דא.
 ז קיימי. ח ל"ג כדין. ט דמתקני. י ופלחי. יא צפונא.

הסולם

מאמר

ויבן לו בית

הארת החכמה שבמוחין. אבל בלילה היא
 נקראת כרוז. כי עודה אינה בשלמות להקרא
 דבור, כי דברי חכמים בנחת נשמעים, ופרוז
 נשמע בהרמת קול חזק, שמורה על הדינים
 המעורבים בו. אמנם בין כרוז ובין דבור,
 אינם נשמעים אלא בהתלבשותם בחסדים
 הנקראים קול.

ו"ש כרוז, היינו בחצות לילה, חד כרוזא
 סליק דהיינו הארת החכמה, ואתקטיר באוירא
 שמתלבש בחסדים שנקראים אויר, ואז וקרי,
 ואז אפשר לו לקרות ולהכריז, מה שאין כן
 מטרם שנתלבש בחסדים, אין לו קול, ואי
 אפשר לו להכריז.

והנה יש ב' מיני חסדים. (א) הנמשכים
 מאורא עלאין, שהם ג"ר ממש אע"פ שמכוסים
 מחכמה, ונקראים אוירא דפניא. (ב) חסדים
 הנמשכים מישסו"ת, שהם מחוסרי ג"ר, כל
 עוד שהי' אינה יוצאת מאויר שלהם, וע"כ הם
 מכונים אוירא פתם, כלומר שאינם טהורים,
 כי מורגש בהם חסרון החכמה. ולפיכך וזין,
 כל עוד שאין בהם הארת החכמה, נבחנים
 החסדים שממשיכים, שהם מבחינת ישסו"ת,
 דהיינו שמחוסרי ג"ר, אבל אחר שיש בזו"ן
 הארת החכמה נבחנים החסדים שממשיכים,
 שהם מבחינת אורא עלאין, דהיינו שהם בחינת
 ג"ר ואוירא דכיא.

ו"ש, ההוא אוירא, האויר הזה, דהיינו
 אור החסדים שהתלבש בו הכרוז, נפקא מגו
 עמודא דעננא דמדבחא פנימאה. אמא עלאה
 מכונה מזבח הפנימי, ואור החסדים מכונה עמוד
 הענן, ואומר, שחסדים אלו, שהכרוז, שה"ס
 הארת חכמה, נתלבש בהם, נמשכים מאבא
 ואמא עלאין, המכונה המזבח הפנימי, כלומר,
 שהם

פתחין, כי החכמה מתלבשת עתה בחסדים
 האלו, ומאירה בכל השלמות. ונבחן שכל
 הפתחים שהיו סתומים נפתחו עתה להאיר
 בהרחבה. וב' הפעולות הללו מבוארות יפה
 לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש)
 וכבר ידעית, שהפעולות הללו נעשיות באמצע
 המשמרת השניה שהיא נקודת החצות. כמ"ש
 לעיל בסמוך.

סלקא ונחתא וכו': השלהבת הזאת שהיא
 המסך דחירק, עולה ויורדת, שעולה לאמא ע"י
 ד"א כנ"ל, ואח"כ יורדת משם לז"א עצמו,
 והוא מכה ומשפיע בעולם, שמוציא על ידה,
 ע"י זווג דהכאה, קומת חסדים גם בנוקבא.
 הנקראת עולט, ונתעוררו קולות, למעלה ולמטה,
 קולות פירושו קומות החסדים היוצאות על
 מסך דחירק, כנ"ל (פ' לך דף ד' ד"ה בשעתא
 ע"ש), והקומות הללו יוצאות למעלה בבניה
 ולמטה בנוקבא.

קלו) כרוז חד כרוזא וכו': אז עולה כרוז
 אחד ומתקטר באויר וקורא. האויר
 ההוא יוצא מתוך עמוד הענן של המזבח
 הפנימי, וכאשר יוצא הוא מתפשט בארבע
 רוחות העולם. אלף אלפים נמצאים בו מצד
 שהוא שמאל, ורבוא רבבות נמצאים בו מצד
 שהוא ימין, ואז הכרוז עומד על קיומו, וקורא
 בכח ומכריז, אז רבים הם המתקנים שירה
 ועובדים עבודה, ושני פתחים פתוחים בה, אחד
 לצד דרום לאהרת החסדים ואחד לצד צפון,
 לאהרת החכמה.

פירוש, הארת החכמה מטרם שנשלמה
 נקראת כרוז, כי אחר שנשלמה, דהיינו
 בהתלבשות החסדים שבזווג של יום, היא
 נקראת דבור. שהוא על שם שהדבור מגלה
 (דפו"י דף קע"ב ע"א * דף קע"ב ע"ב)

קלז) סלקא האי ביתא, א ואתיהיבת ב ואתקטרת בין תרין סטרין, ושירין
 מזמרן, ותושבחן סלקין. כדין עאל מאן דעאל ג בלחישא, וביתא מתלהטא,
 בשית נהורין, נהרין ד זיוא לכל סטר, ונהרין ה דבוסמא נפקין, ואתשקין כל
 חיות ברא, כד"א (א) ישקו כל חיתו ו שדי ישברו פראים צמאם וגו'. ז וזמרין
 עד דסלקא צפרא, וכד סלקא צפרא, כדין ככביא ומולי ח שמיא וחיליהון,
 כלהון משבחן ואמרי שירתא, ס כד"א (ב) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני
 אלהים.

קלח) תא חזי, א אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו יא בו. אם ה' לא
 ישמר עיר שוא שקד שומר. אם ה' יב וגו', דא מלכא עלאה דאיהו בונה להאי
 ביתא תדיר, ואתקין ליה, אימתי, כד סלקין רעותין יג פולחנין מתתא כדקא
 יאות.

מסורת הזהר

(א) לעיל ב"א רמ"ח ציון ג. (ב) לעיל ב"ב כ"ט ציון ד. (ג) לעיל ב"א רל"ד ציון ג.
 חלופי גרסאות: א ל"ג ואתיהיבת. ב ל"ג ואתקטרת (אה"ל); ואתקטר. ג בלחישו. ד זיחי (אה"ל).
 ה דבוסמין. ו שדי וגו' ומוסיף עליהם עוף השמים ישכון וגו'. ז ונהרין (אה"ל).
 ח ושמיא. ט הה"ד (אה"ל). י מוסיף אלקים וגו'. יא בו וגו' ול"ג מן אם עד אמ. יב ל"ג וגו'. יג פלחנין.

מאמר

הסולם

ויבן לו בית

בלחש, דהיינו שהנוקבא נמצאת בחוסר קול
 שהוא חסדים, אע"פ שקבלה כבר חסדים לצורך
 בנינה עצמה, נחשבת עוד לשמאל בלי ימין
 כדי להשפיע לאחרים. שז"ס שהזוג הוא בלחש
 וכן בלילה בלי אור. כי אז ז"א משפיע לה
 אור החסדים שה"ס קול, והבית, שהוא הנוקבא,
 מתלהט בששה אודות החסדים, חג"ת נה"י,
 מחכמה, ונהרות בשם יוצאים ממנה שה"ס
 הארת החכמה הנכללת מחסדים, ונשקים כל
 חיות השרה, כמש"א, ישקו כל חיתו שרי וגו'.
 ומזמרים עד שעלה הבקר. וכשעלה אור הבקר,
 אז הככבים והמזלות שמים וצבאם. כולם
 משבחים ואומרים שירה, כמש"א, ברן יחד
 ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים.

פירוש. כי הארת הזוג מסוד הלילה, אע"פ
 שיש בו חסדים, מ"מ השליטה היא להארת
 החכמה, וע"כ מקבלים אז רק חיות השרה,
 שהם נמשכים מאחורים של הנוקבא, וע"כ הם
 מזמרים, אבל הנמשכים מבחינת פנים של
 הנוקבא מקבלים ממנה רק בבקר, ואז כל
 המדרגות שבבי"ע מזמרות. הן הנמשכות
 מפנים והן הנמשכות מאחורים. שז"ס ויריעו
 כל בני אלקים. שכולם מזמרים.

קלח) תא חזי אם ה' וכו': בוא וראה, כתוב,
 אם ה' לא יבנה בית וגו', אם ה', זהו
 המלך העליון, שהוא ז"א, שהוא בונה תמיר,
 דהיינו בסוד זוג דלא פטיק, את הבית הזה,
 שהוא

שהם בחינת אורא דכ"א. והוא מטעם, שכבר
 יש כאן הארת החכמה בסוד הכרוו עצמו, שאז
 נמשכים החסדים בבחינת אורא דכ"א מאו"א
 כנ"ל, וכד נפקא אתפשט בארבע סטרי
 עלמא, דהיינו שמתפשט בחו"ב תו"מ שבנוקבא,
 המכוננת ארבע דוחות העולם.

ועשר הספירות רישו"ת, שמשם יוצא הקו
 השמאלי בהארת החכמה, אחר שהי' יוצאת
 מאויר שלהם ונשאר אור, נבחות בסוד
 אלפים, ועשר הספירות דאו"א עלאין, שמשם
 נמשכים החסדים, נבחות לדיבוא, וז"ש אלף
 אלפין קיימין מסטרא דאיהו שמאלא, כי
 מבחינה זו היא נמשכת מישו"ת שע"ס שלה
 ה"ס אלף, ורבוז רבוזין קיימין מסטרא
 דאיהו ימינא כי מבחינת החסדים שבימין
 נמשכת מאו"א עלאין שע"ס שלהם הם בסוד
 רבוז, ואז וברווא קא"ב בקיימיה, מאחד
 שכלול מחסדים דאו"א, קרא בחיל ואכריו,
 כי אחר שנכלל הכרוו בחסדים, המכונה קול,
 כנ"ל, הוא יכול לקרות ככה ולהכריז.

קלז) סלקא האי ביתא וכו': אחר שכבר
 נבנתה הנוקבא לצרכה עצמה מג' הקוין
 הנכללים בשמאל, כמו שנתבאר, היא עולה
 לזוג לז"א לקבל בשביל אחרים, ואומר שבית
 זה, שהוא הנוקבא עולה וניתן ונתקשר בין
 ב' צדדים, ימין ושמאל דז"א, ושדים שירים,
 ותשבחות עולים מתחתונים, דהיינו שמעלים
 מין לזוג זיון, אז נכנס מי שנכנס, דהיינו ז"א,
 (דפ"י דף קע"ב ע"ב)

קלט) אם ה' לא ישמר עיר, אימתי, בשעתא דאתחשכא ליליא, וסטרינ מזיינין שראן ושטאן בעלמא, « ופתחין סתימין, ואתנטיר מכל סטרינ, דלא יקרב ביה ב ערל ומסאבא, כד"א א) לא יוסיף יבא בך עוד ערל וטמא, דזמין קב"ה לאעברא לון מעלמא.

קמ) מאן ערל ומאן טמא. אלא כלא חד, ערל וטמא, דא הוא ג דאתפתא ביה ואזיל אבתריה אדם ד ואתתיה, וגרימו מותא לכל עלמא. ואיהו ה דמסאיב האי ביתא, עד ההוא זמנא, דיעבר ליה קב"ה מעלמא, בג"כ אם ה' לא ישמר עיר שוא ודאי.

קמא) ת"ח ויעקב נסע סכתה, אתנטיל לקבלא חולקיה דמהימנותא. מה כתיב לעילא, ב) וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה, וכתוב ויעקב נסע סכתה. אלא כל חד אתפרש לסטרא דיליה, עשו לסטרא דשעיר, מאן שעיר, דא היא אשה זרה ו אל נכר. ויעקב נסע סכתה, דא מהימנותא עלאה.

מסורת הזהר

א) (ישעיה ג"ב) ח"ג נר. ב) (בראשית ל"ג) ח"ג ק:

חלופי גרסאות: א ופתיחין. ב ערלה. ג דאתפתא. ד ואתתיה. ה דסאיב (אה"ל). ו מוסיף בת אל.

מאמר

הסולם

ויבן לו בית

להתיחד עם הימין, ושוא עמלו בוניו בו. והכתוב, אם ה' לא ישמר עיר וגו' סובב על פעולה ב) שהיא התמעטות ג"ר דקו שמאל, שבוה שההוא ממעט ג"ר דקו שמאל מעבירים אחיזת הסטרא אחרא מן הקו השמאל שבנוקבא, (כמ"ש לעיל פרשת וירא דף ק"ב ד"ה וזה, וע"ש גם בדף ק"ג ד"ה וההוא מקטרגא) ונמצא שהעיר, שה"ס הנוקבא, נשמר מן הערל וטמא, ע"ז, שז"א מעלה את המסך דחירק, וממעט הג"ר דקו שמאל, שאז אין להם מה לינק עוד מן השמאל שלה, ונעברים ונפרדים ממנה, וע"ז כתוב, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר.

קמ) מאן ערל וכי: ושואל, מי הוא ערל ומי הוא טמא, ומשיב, אלא ערל וטמא הכל אחד. וזה הוא שנתפתו ב' והלכו אחריו אדם ואשתו וגרמו מות לכל העולם, דהיינו הנחש הקדמוני. והוא המטמא אותו הבית, שהוא הנוקבא, עד הזמן ההוא שיעבירו הקב"ה מן העולם, שהוא הנוקבא, ומשום זה, אם ה' לא ישמר עיר שוא בודאי שקד שומר, כמ"ש לעיל.

קמא) ת"ח ויעקב נסע סכתה: נסע אל בינה, דהיינו שהעלה מ"ן ממסך דחירק, לקבל חלקה של האמונה, שהיא הנוקבא, מה כתוב למעלה, וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה, וכתוב ויעקב נסע סכתה, כי כל אחד נפרד אל הצד שלו, עשו לצד של השעיר, מי הוא שעיר

ומתקן אוחו. ומתי משפיע לה מזווג דלא פטיק, ואומר, שהוא בעת שעולים כונות העבודה, מלמטה כראוי. פירוש, בעת שהתחתונים מעלים מ"ן לזווג הזה, אז עולים ז"ן לאו"א, והם בזווג דלא פטיק כמוהם.

קלט) אם ח' לא ישמר עיר: מתי הוא זה. הוא בשעה שנחשך הלילה ובחינות מזוינות של הסי"א, שורות ומשוטטות בעולם, והפתחים סתומים, ואז הוי"ה, שה"ס קו אמצעי מעלה מ"ן מסוד המסך דחירק וממשיך קו אמצעי ונפתחים הפתחים (כנ"ל באות קל"ה) שעל ידי זה, נשמר מכל הצדדים שלא יקרב אל הקדוש, ערל וטמא, כמשי"א, לא יוסיף יבא בך עוד ערל וטמא, כי עתיד הקב"ה להעבירם מן העולם.

ביאור הדברים, כי נתבאר לעיל בסמוך (דף מ"א ד"ה עד דאתער) שב' פעולות הן בקו אמצעי, עד שמיחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, א) שממשיך קומת חסדים על המסך, ב) שממעט את ג"ר דקו שמאל, שאין השמאל נכנע עד שיבא ויתחבר עם הימין, זולת על ידי ב' הפעולות הללו כמ"ש באורד (לעיל פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר, ע"ש, ואין להכפיל דברים) ועליהן אומר הכתוב, אם ח' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, זו היא פעולה א', כי הוי"ה ה"ס ז"א, ואם לא היה ממשיך ריבוי החסדים ע"י הקו האמצעי לבנות הנוקבא המכונית בית, לא היה נכנע הקו השמאל (דפרי דף קע"ב ע"ב)

קמב) ויבן א) לו בית, כד"א ב) בית יעקב. א"ר אלעזר, דאתקין תפלת ערבית כדקא יאות. ולמקנהו עשה סכת, שאר א) סכת לנטרא לון, ודא הוא ב) חולקיה.

קמג) וכדין ג) ויבא יעקב שלם. שלם מכלא, ואוקמוה. וכתוב ד) ויהי בשלם סכו וגר, ואוקמוה, וכלא רזא חדא, כדין אתחבר עמיה מהימנותא, כד היה שלים, כ) כד אתעטר בדוכתיה דאתחזי ליה. וכדין האי ד) סכה, אתעטרת בהדיה, דהוה שלים מאבהן, דהוה שלים מבנוי, ודא הוא שלם, שלם לעילא, שלם לתתא, שלם בשמיא, שלם בארעא. שלם לעילא: דאיהו כללא דאבהן, ה) תפארת ישראל. שלם לתתא: בבנוי קדישין. ו) שלים בשמיא, ז) שלים בארעא, וכדין ויהי בשלם סכו, ואוקמוה.

קמד) מיד מה כתוב ה) ותצא דינה בת לאה, ה) ואוקמוה חברייא. ת"ת, כמה דרגין וסטרין ט) מתפרשן לעילא, וכלהו משניין דא מן דא. חיוון משניין אליון מאליון, אליון מקטרגין לשלטאה י) על אליון, ולמטרף טרפין כל חד וחד יב) לזיניה.

מסורת הזהר

א) לעיל דף ל"ט ציון א'. ב) (ישעיה ב') ח"א ריב. ח"ג סט: קל. ג) (בראשית ל"ג) ח"א רג: ח"ג רמה: ת"ז תי"ג דף כט. תכ"א תס"ט קז: ד) (תהלים ע"ו) ח"א פו: ח"ג צ: ה) בראשית ל"ד. חלופי גרסאות: א) סכות. ב) רחל; חול (אה"ל). ג) דאתעטר ול"ג כד. ד) סוכה. ה) ל"ג תפארת ישראל. ו) שלם. ז) שלם. ח) והא אוקמוה (אה"ל). ט) מתפרשין. י) חויין. יא) עלי. יב) לזיניה.

ויבן לו בית

הסולם

מאמר

מכל הן מחכמה והן מחסדים. ובארוהו. וכתוב, ויהי בשלם סכו וגר' ובארוהו. והכל סוד אחד, דהיינו השגת השלמות על ידי קו אמצעי הן לז"א הנקרא יעקב, והן לסכו שהיא הנוקבא. כי אז כשהוא שלם נתחבר עמו האמונה שהיא הנוקבא, וכשהוא מתעטר במקום הראוי לו, דהיינו בקו אמצעי, אז גם סוכה זו שהיא הנוקבא, מתעטרת עמו, ונאמר גם עליה, ויהי בשלם סכו, כי היה שלם מאבות, היה שלם מבניו, וזה הוא נחשב לשלם, שאז הוא שלם למעלה ושלם למטה, שלם בשמים ושלם בארץ. ומפרש דבריו, שלם למעלה שהוא בז"א, הוא להיותו הכולל של האבות. שהוא תפארת ישראל הכולל לאברהם ויצחק, שהם חסד וגבורה. שלם למטה, בנוקבא, היא בבניו הקדושים, שהם י"ב השבטים שהם המרכבה של הנוקבא, ונמצא, שהוא שלם בשמים שהוא ז"א, וע"כ נאמר עליו ויבא יעקב שלם. ושלם בארץ שהיא הנוקבא, ואז נאמר עליה, ויהי בשלם סכו. ובארוהו.

קמד) מיד מה כתוב ותצא דינה וגו': ובארוהו החברים. בוא וראה, הרבה מדרגות ובחינות מתפרדות למעלה, אלן לקדושה ואלן לט"א בסו"ה זה לעומת זה עשה

שעיר, זה הוא אשה זרה אל נכר, ויעקב נסע סכתה, זו היא האמונה העליונה, דהיינו בינה. כלומר שהעלה מ"ן ממסד דחירק אל הבינה, כדי להמשיך משם קו אמצעי בשביל לבנות הנוקבא. על דרך שנתבאר לעיל.
קמב) ויבן לו בית: הוא כמו שאתה אומר בית יעקב, שפירושו הנוקבא. אמר ר' אלעזר שתקן תפלת ערבית, שהיא הנוקבא, כראוי לה. דהיינו שהמשיך לה חסדים מאו"א עלאין (כנ"ל באות קל"ח) ולמקנהו עשה סכת, היינו סוכות אחרות, כדי לשמור אותם, וזה הוא חלקו.

פירושו. כי אותן ב' הפעולות הנ"ל מבוארות בכתוב הזה. כי פעולה א) שהיא ריבוי החסדים מבוארת בכתוב ויבן לו בית, שתקונו ובנינו הם בהמשכת החסדים כנ"ל. וה"ס אם ה' לא יבנה בית וגו' כנ"ל. ופעולה ב) שהיא מיעוט הג"ר מקו שמאל לשמרו מערל וטמא. כנ"ל. הוא בכתוב ולמקנהו עשה סכת, כי סכה היא מלשון מסך, שהמשיך המסך דחירק למעט הג"ר דקו שמאל, וה"ס הכתוב אם ה' לא ישמר עיר כנ"ל וז"ש שאר סכת לנטרא לון, לשמרם מערל וטמא כמ"ש לעיל.

קמג) וכדין, ויבא יעקב שלם: שהיה שלם (וסו"י דף קע"ב ע"ב)

קמה) מסטרא א דרוחא מסאבא כמה דרגין ב מתפרשין, וכלהו א) כמן לקטרגא, אלין לקביל אלין, ג דהא כתיב א) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, דכד ז קא מתחברן ה מקטרגי ו עלמא.

קמו) ז ותא חזי, תיאובתא ח דדרגין מסאבין, ט לאו איהו, אלא לקטרגא בסטרין קדישין. יעקב דאיהו קדישא, כלהו כמן ליה, וקטרגו בהדיה. בקדמיתא נשכיה ח חויא, כד"א ב) ויגע בכף ירכו, השתא נשכיה חמור.

קמו) תמן איהו קאים יא לגבי יב חויא, השתא, שמעון ולוי, דאתו מסטרא * דדינא קשיא, קיימו לגביה דחמור, יג ושליטו עלוי בכל סטרין, יד ואתכפיא קמייהו, כד"א ג) ואת חמור ואת שכם בנו טו הרגו לפי חרב, ושמעון דהוה טז מזליה יז שור, אתא על חמור, וקטרג ביה, בגין דלא יתחברון כחדא, ואשתכח יח איהו מקטרגא דיליה.

קמח) וכלהו אתי לקטרגא ליה ליעקב ואשתזיב, ולבחר איהו שליט עלייהו. לבתר אתא שור, ואשתלים בחמורים, דכלהו מסטרא יט דחמור, יוסף דאיהו שור, ומצרים דאינון חמורים, דכתיב בהו ד) אשר בשר חמורים בשרם.

קמט) ועל דא, לבתר, בני יעקב נפלו בין אינון חמורים, בגין דאזדווג כ שור כא בהדייהו, ונשכו לון כב גרמיא ובשרא, עד דאתער לוי כמלקדמין,

דרך אמת

א) אורבים לקטרג אלו כנגד אלו.

מסורת הזהר

א) (דברים כ"ב) לעיל דף ז' ציון ה' ב) לעיל ב"א קל"ג ציון ג'. ג) בראשית לה. ד) לעיל וירא קכ"ג ציון ג'.

חלופי גרסאות: א דרוח. ב מתפרשן; ג מתפרשאן. ד והא. ד ל"ג קא. ה מוסיף מקטרגי על. ו מוסיף עלמא אלין לקבל [לקביל] אלין (רמ"ק ואה"ל). ז תא. ח דרגין. ט לא. י חויא. יא לגביה ואה"ל. יב חויא; יג חויא (אה"ל). יד ושליט; ו ושליט. יז ואתכפיא. טו הרגו וגו'. טז מוסיף שור מזליה; מזליה שור. יז מוסיף איהו שור. יח דאיהו (אה"ל). יט מוסיף דחמור קא אתי. כ מוסיף והוא שור. כא מוסיף בהדייהו כלהו. כב גרמא ובשרא; בשרא וגרמיא.

מאמר

הסולם

לא תחרוש בשור וחמור

קמו) תמן איהו קאים וכו'; שם כשהנחש נשכו, עמד הוא עצמו לנגד הנחש. עתה כשנשכו החמור, שמעון ולוי שבאים מצד הדין הקשה, עמדו לנגד החמור, ושלטו עליו מכל הצדדים ונכנע לפניהם. כמש"א. ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב. ושמעון שמזלו היה שור, דהיינו גבורה ושמאל דקדושה, בא על חמור, שהוא ימין דקליפה וצרר אותו, כדי שלא יתחברו שור וחמור דקליפה יחד, ונמצא ששמעון הוא הכנגד שלו ולא יעקב.

קמח) וכלהו אתי לקטרגא וכו'; וכולם באו לצרור את יעקב, וניצל מהם, ואחר כך שלט הוא עליהם. ואחרי זה בא שור, שהוא יוסף, ונשלם בחמורים, שהם המצרים שמתן עליהם, שהיו כולם מצד קליפת החמור. ומפרש יוסף הוא שור, ומצרים הם חמורים, שכתוב עליהם, אשר בשר חמורים בשרם.

קמט) ועל דא לבתר וכו'; ועל כן, אחר כך נפלו

עשה אלקים וגו'. וכולן הן משונות אלו מאלו, מהן לחדד ומהן לדינים. חיות משונות אלו מאלו. אלו מצירים לשלוט על אלו, ולטרף טרף, כל אחד ואחד למינו.

קמה) מסטרא דרוח מסאבא וכו'; מצד רוח הטומאה מתפרדות הרבה מדרגות, וכולן אורבות לצרור על הקדושה, אלו לעומת אלו, שכתוב, לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, כי כשמתחברים הם מחריבים העולם.

קמו) ותא חזי תיאובתא וכו'; ובוא וראה, תאותם של מדרגות הטומאה אינה אלא לצרור את המדרגות הקדושות. יעקב שהיה קדוש, כנ"ל שכתוב עליו ויבא יעקב שלם וגו', כולן ארבו עליו וצררו לו. בתחילה נשכו נחש, כמו שאתה אומר, ויגע בכף ירכו. שנאמר על שרו של עשו, שהוא רוכב על נחש. עתה נשכו חמור, דהיינו שכם בן חמור. שהוא ימין דקליפה.

(דפרי דף קע"ב * דף קע"ג ע"א)

א וכדר ב לאינן חמורים, ג לכפיא לון, ותבר תוקפהון מעלמא, ואפיק לשור מתמן, ד הה"ד א ויקח משה את עצמות יוסף עמו.
 ה דאתגזרו, ולבתר ב ויהרגו כל זכר. כגוונא דא, עבד קב"ה על ידא דלוי, ו דא משה, באינן חמורים במצרים, בקדמיתא דם, ולבתר ג ויהרוג יי כל בכור בארץ מצרים וגו'. הכא בהאי חמור כתיב, ד ואת כל חילם ואת כל טפם ואת כל בהמתם וגו'. התם באינן חמורים כתיב, ה כלי כסף וכלי זהב ושמלות, וכתיב ו) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ז ובקר וגו'.
 קנא) ושמעון ולוי, דא קאים לגבי האי חמור, ודא קאים לגבי כל אינן חמורים, כלהו בעו לאשתתפא בהדיה דיעקב קדישא, ואתקנו לנשכא ליה, ואיהו בבנוי קאים לגביהו, ו) וכיף לון תחותיה.
 קנב) השתא דעשו נשיך ליה ט ולבנוי, מאן יקום לגביה. יעקב ויוסף, דא . מסטרא דא, ודא מסטרא דא, דכתיב ז והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) לעיל ב"א קל"ז ציון ג. ב) (בראשית ל"ד) ח"ג סב: ג) (שמות י"ג) ח"א ריא: ריד. ד) (בראשית ל"ד) ח"א קפה: ה) שמות י"ב. ו) (שם) ח"ב מה: קל. קצא. ח"ג רעט. ז) לעיל תולדות ס"ט ציון ב. חלופי גרסאות: א וגזר (אה"ל). ב דאינן (אה"ל). ג מוסיף דאזוחגו לכפיא; ד לכפיא. ד דכתיב (אה"ל). ה מוסיף דאתגזרו ואפיק לון מערלה. ו ל"ג דא משה. ז ל"ג ובקר. ח וכאף. ט לבנוי (אה"ל). י מסטר.

הסולם

לא תחרוש בשור וחמור

מאמר

נפלו בני יעקב בין אלו החמורים, דהיינו המצרים משום שנתחבר שור עמהם, שהוא יוסף, והיו בהם שור וחמור יחדיו, ונשכו לישראל עצם ובשר, כטבע החמור שנושך ושובר עצם, עד שנתעורר לוי כמקודם לכן, ופזר את החמורים האלה, דהיינו שהפריד בין שור וחמור, כדי להכניעם, ושבר כחם מן העולם והוציא השור משם, והו שכתוב, ויקח משה את עצמות יוסף עמו, משה הוא לוי, ויוסף הוא השור שנתחבר עמהם.
 קנ) ת"ח כד אתא וכו': בוא וראה, מקודם לכן, כשבא שמעון על החמור להלחם עמו, העיר עליהם דם, שנמולו, ואחר כך ויהרגו כל זכר. כעין זה עשה הקב"ה על ידי לוי, זה משה בחמורים האלו שהם המצרים, מתחילה הביא עליהם מכת דם, ואחר כך, ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים וגו'. כאן בחמור הזה אבי שכם, כתוב ואת כל חילם ואת כל טפם וגו' ואת כל בהמתם, שנאמר את צאנם ואת בקרם ואת חמוריהם ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו. ושם באלו החמורים, שהם המצרים, כתוב, כלי כסף וכלי זהב ושמלות, שהם כנגד, ואת כל חילם שבכאן. (דטו"י דף קע"ג ע"א)

וכתוב, וגם ערב רב עלה אתם. שהם כנגד, ואת כל טפם, שבכאן, וצאן ובקר וגו', שהם כנגד, את צאנם ואת בקרם וגו', שבכאן.
 קנא) ושמעון ולוי וכו': ושמעון ולוי, זה, שמעון, קם כנגד חמור זה אבי שכם שלא היה מחובר עם שור, וזה לוי, קם כנגד כל החמורים כולם. דהיינו אפילו כנגד החמורים המחוברים בשור, כמו המצרים כנ"ל. פירושו, כי שמעון הוא גבורה ובחינת שור, וע"כ היה הוא, הכנגד של חמור דקליפה, שהוא ימין, והיה יכול להכניעו. אבל לקליפת החמור שבמצרים לא היה יכול להכניעם, משום שהם היו מחוברים בשור, שקבלו כח מיוסף שהיה מולך עליהם. וע"כ רק לוי, דהיינו משה הבא משבט לוי, שהוא בחינת ת"ת (כנ"ל פ' ו' ויצא דף ס"ט ד"ה מאי) הכליל ימין ושמאל ביחד, היה כחו יפה להכניע אותם החמורים שבמצרים, ולא שמעון, שהיה בו שמאל בלבד.
 כלהו בעו לאשתתפא וכו': כולם רצו להזדקק אל יעקב ותקנו עצמם לנשוך אותו, והוא עמד כנגדם בבניו, והכניעם תחתיו.
 קנב) השתא דעשו וכו': שואל, עתה, בגלות האחרונה

קנג) א ויסעו ויהי חתת א אלהים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב. אמר רבי יוסי, ב כלהו הוּו מתכנשי, וכד הוּו חגרי זייני קרבא, הוּו מרתתי, ושבקין לון, ובגין כך ולא רדפו אחרי בני יעקב. קנד) ג הסיירו את אלהי הנכר וגו'. הסיירו את אלהי הנכר, אלין אינון דנטלו משכם, מאני כספא ודהבא, דהוּו חקיק עלייהו טעוא דלהון. רבי יהודה אמר, ד טעוון הוּו מכספא ודהבא, ויעקב אטמין לון תמן, בגין דלא יתהנון מסטרא דע"ז, דאסיר ליה לבר נש, לאתהני מניה לעלמין. קנה) רבי יהודה ורבי חזקיה הוּו אזלי בארחא, אמר רבי חזקיה לרבי יהודה, מאי דכתיב ג ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו משקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ותנינו, שקוץ בני עמון ה מלכם שמיה, ודא הוא עטרת מלכם. מ"ט ותהי על ראש דוד. ומאי טעמא כתיב שקוץ, דהא בשאר טעוון עממיא עע"ז כתיב ז אלהי העמים, ח אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובהאי אמר שקוץ ט חד.

קנו) א"ל ובכל טעוון עממיא עע"ז, הכי קרא לון קב"ה, דכתיב ד ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה דאמר ויקח את עטרת מלכם יא דאיהו מלכום, הכי הוא ודאי, אלא איתי הגתי, עד דלא אתגייר, כדין איהו תבר לה להווא עטרת, דאיהו מלכום, ההוא דיוקנא דחקיק עלה, ופגים לה, כדין איהו עבד לה יב היתר, יג לאתהני מנה, יד והות על רישיה. ותא חזי, שקוץ בני

מסורת הזהר

(א בראשית ל"ה. (ב (שם) ח"ג פד: ג) (שמואל ב' י"ב) ח"א קי: ד) דברים כ"ט.

חלופי גרסאות: א אלקים וגו'. ב וכלהו. ג ל"ג מן הסיירו עד אנון. ד מוסיף טעוון דלהון. ה מלכום. ו טעוון. ז אלהים אחרים אלהי העמים. ח ל"ג אלהים אחרים. ט ל"ג חזי; ל"ג חזי ומוסיף מ"ט שקוץ. י שקוציהם וגו'. יא דהוא. יב הטר. יג לאתהנאה. יד והות.

הסולם

הסיירו את אלהי הנכר

מאמר

קנה) רבי יהודה ורבי חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים בדרך, אר"ח לר"י, מהו שכתוב ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו וגו', ולמדנו שהשקוץ של בני עמון שמו מלכם וזה הוא שכתוב עטרת מלכם, ושואל לפ"ז, מה הטעם ותהי על ראש דוד. ומה הטעם שכתוב בו שקוץ, שהרי בשאר אלהי העמים עובדי ע"ז, כתוב בהם, אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובוה, בע"ז מלכט, אומר שקוץ בלבד.

האחרונה, שעשו נושך אותו ואת בניו, מי יקום כנגדו. ואומר, יעקב ויוסף יעמדו כנגדו, זה מצד זה, וזה נצד זה, דהיינו יעקב מצד ימין ויוסף מצד שמאל. שכתוב והיה בית יעקב אש, ובית יוסף להבה, ובית עשו לקש וגו'.

קנג) ויסעו ויהי חתת אלקים וגו': אמר ר' יוסי, כולם היו מתאספים להלחם, וכאשר חגרו כלי הקרב, היו מרתתים ועובו אותם. ועל כן, ולא רדפו אחר בני יעקב.

מאמר הסיירו את אלהי הנכר

קנד) הסיירו את אלהי הנכר: אלו הם מה שלקחו משכם, כלי כסף וזהב שהיה חקוק עליהם אלהי הנכר שלהם, ר' יהודה אומר, אלהים אחרים היו עושים מכסף וזהב, ולא כלים שחקוקה עליהם צורת גלולים. ויעקב הטמין אותם שם, כדי שלא יהנו מצד עבודה זרה. שאסור לו לאדם להנות ממנו לעולם.

(דפו"י דף קע"ג ע"א)

קנו) א"ל ובכל זכו': והשיב לו, כל אלהי העמים עובדי עבודה זרה, קורא אותם הקב"ה כן. שכתוב, ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ולא דוקא מלכום, ומה שאמר הכתוב, ויקח את עטרת מלכם שהוא הע"ז מ: ז. ששאל איך נתעטר בה דוד, כן הוא ודאי, שהיתה ע"ז, אלא איתי הגתי, בעוד שהיה עכו"ם, מטרם ע.ג.גייר

עמון, חד א חויא, ב בסורטא, הוה חקיק על ההוא כתרא, ובגין כך אקרי שקוץ זוהמא.

קנז) רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר, אלין שאר ג נשין, דהו מייתי בגוייהו, ד כל א נבזבזן דלהון, ועל דא כתיב, א ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר, אלין ו נשין, ז כל ח נבזבזן, וכל טעוון ו דדהבא וכספא. ויטמון איתם יעקב, בגין דלא * יתהנון מסטרא דע"ז כלל.

קנח) תא חזי, דייעקב גבר שלים . בכלא הוה, והוה מתדבק ביה בקב"ה, מה כתיב ב ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם יא מזבח לאל העונה אותי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, מיד ויתנו אל יעקב. מכאן דבעי בר נש, לשבחה לקב"ה ולאודאה ליה, על נסין ועל טבאן דעבד עמיה, הה"ד ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי.

קנט) ת"ח, בקדמיתא כתיב ונקומה ונעלה בית אל וגו', אכליל יב בנוי בהדיה. ולבתר כתיב ואעשה שם מזבח, ולא כתיב יג ונעשה. דאפיק יד לון מכללא דא, מאי טעמא, בגין טו דעליה הוה מלה. יעקב אתקין תפלת ערביח ודאי, ואיהו עבד מדבחה, ועליה הוה מלה, ובגין דאיהו טז עבר כל אינון עקתין יז מן יומא דערק קמיה דאחיה, דכתיב ויהי עמדי יח בדרך אשר הלכתי, ואינון אתו לבתר לעלמא, ועל דא לא אעיל לון בהדיה.

דרך אמת

א) אוצרות שלהם.

מסורת זוהר

א) בראשית ל"ד. ב) (בראשית ל"ה) ח"ג טד:

חלופי גרסאות : א חויא ; חויא. ב בטורסא (אה"ל). ג מוסיף תכשיטי נשין. ד וכל ה מוסיף הנכר אשר בידם. ו מוסיף תכשיטי נשין. ז וכל ; מוסיף וכל אינון. ח נבזבזין. ט דכספא ודהבא. י הוה בכלא. יא מזבח וגו'. יב לבנוי (אה"ל). יג מוסיף ונעשה אלא ואעשה. יד ואפיק. טו דעלוי. טז עבד ; מוסיף עבר עליה. יז ל"ג מן. יח בדרך וגו'.

מאמר

הסולם

הסירו את אלהי הנכר

שנתגייר, שבר מן אותה העטרת, שהיא הע"ז מלכם, את הצורה שהיתה חקוקה עליהם, ובטל אותה, ובזה עשה אותה התר. שיהיה מותר להנות ממנה, וע"כ שם אותה דוד על ראשו. פירוש. שיש כח לעובד ע"ז לפסול את הע"ז שלו, ואז מותרת בהנאה לישראל. אמנם לאחר שנתגייר אם פוגם ופוסל הע"ז שעבד מכבר, אינו מתיר אותה בהנאה, כי אז דינו כישראל, ולפיכך אומר זוהר, שאיתי הגתי ביטל אותה מטרם שנתגייר, ויצאה מכלל ע"ז, וע"כ מותר היה לדוד לשים אותה על ראשו. ותא חזי וכו' : ובוא וראה, שקוץ בני עמון היה נחש אחד חקוק בחקיקה עמוקה על אותה העטרת, ומשום זה נקרא בשם שקוץ, שפירושו זוהמא. והוה ישוב ב' על הקושיא שהקשה לו ר"ח, למה דוקא ע"ז זו נקראת שקוץ. קנז) רבי יצחק אמר וכו' : ר"א, הסירו את אלהי הנכר, אלו הן נשים אחרות. (דפו"י דף קע"ג ע"א *) דף קע"ג ע"ב)

שלקחו בשב"י, שהיו מביאים עמהם כל עדייהם, ועל זה כתוב, ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר, שהם הנשים, וכל עדייהם, וכל אלהי זהב וכסף, ויטמון אותם יעקב, היינו את הכסף והזהב, כדי שלא יהנו מצד ע"ז כלום. קנח) תא חזי דייעקב וכו' : בוא וראה, שיעקב אדם שלם היה בכל, והיה מתדבק בהקב"ה. מה כתוב, ונקומה ונעלה בית אל וגו', מיד כתוב ויתנו אל יעקב וגו', מכאן שאדם צריך לשבח את הקב"ה ולהודות לו על הנסים ועל הטוב שעשה עמו. זהו שכתוב, ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי. קנט) ת"ח בקדמיתא וכו' : בוא וראה, בתחילה כתוב, ונקומה ונעלה בית אל, בלשון רבים, שהכליל בניו עמו ואחר כך כתוב, ואעשה שם מזבח, בלשון יחיד, ולא כתוב ונעשה, שהוציא אותם, מכלל זה. מהו הטעם, הוא, משום שעל עצמו בלבד היה הדבר, יעקב

קס) רבי אלעזר אמר, מכאן א מאן ב דיתעביד ליה נסא, איהו בעי לאודאה. מאן דאכיל נהמא בפתורא, איהו בעי לברכא, ולא אחרא דלא אכיל , מידי.

קסא) ויבן שם מזבח ד וגר, תא חזי, ה כתיב ויבן שם מזבח, ולא ו כתיב ז דאסיק ח עליה נסכין ועלוון, אלא בגין דאתקין ההוא דרגא, דאתחזי לאתקנא. מזבח לה': לאתקנא דרגא תתאה, לחברא ליה בדרגא עלאה, וע"ד א) ויבן שם מזבח: דא דרגא תתאה. לה': דא דרגא עלאה. ב) ויקרא ס למקום אל בית אל, שמא דא, . כשמא עלאה, בגין דכד אתנהרא, כדין כאמה בתה, וכלא חד.

קסב) כי שם נגלו אליו האלהים, בגין דאינון לא אשתכחו, אלא בשכינתא, יא דהא יב שבעין הוו, דאינון משתכחי תדיר יג בהדי, יד שכינתא, טו ושבעין ר) קתדראי סחרניה דשכינתא, וע"ד כי שם נגלו אליו האלהים, טז באתרא דא דאתגליא, דהא כתיב והנה ה' נצב עליו.

מסודת הזהר
(א) שם. (ב) שם.

דרך אמת
(א) כסאות שסביב השכינה והוא פמליא שלה.

חלופי גרסאות: א מוסיף כל מאן. ב דאתעביד. ג מדי. ד מוסיף ויקרא למקום ההוא אל בית אל וגר'. ה ל"ג כתיב; מוסיף דלא כתיב אלא. ו מוסיף כתיב בהני מדבחן. ז דאסיקו. ח עליהון; ל"ג עליה. ט מוסיף למקום ההוא. י כאמא; באימא (אה"ל). יא ל"ג דהא; דהח. יב שבעים; דהח שבעין. יג בהדיה. יד ושכינתא. טו ל"ג ושבעין. טז ל"ג באתרא דא דאתגליא; ל"ג באתרא דא (ד"א); באתריה.

ויבן שם מזבח

הסולם

מאמר

להוי"ה, זה הוא המדרגה העליונה, שהיא ז"א. ויקרא למקום אל בית אל, השם הזה שנתן לנוקבא, הוא כשם של העליונה, שהיא בינה, משום שכאשר האירה הנוקבא מז"א, נעשתה אז הבת, שהיא הנוקבא, כאמה, שהיא בינה, וע"כ קרא אותה יעקב בשם אל שהוא שם אמא והכל אחד.

קסב) כי שם נגלו אליו האלקים: שפירושו מלאכים, כי אמר נגלו ולא נגלה. והוקשה לו, איזה טעם הוא זה, על מה שקרא למזבח אל בית אל, וז"ש משום שהם אינם נמצאים אלא בשכינה, כי שבעים מלאכים הם הנמצאים תמיד עם השכינה (כנ"ל וירא אות רס"ח) ושבעים כסאות הם סביב השכינה, וע"כ כשיש גילוי המלאכים יש גילוי השכינה, ועל כן אומר הכתוב, כי שם נגלו אליו האלקים, במקום זה הנגלה, דהיינו בנוקבא, כי כתוב וזנה ה' נצב עליו דהיינו על הסולם שהוא הנוקבא, (כנ"ל ויצא דף כ"ט ד"ה בגיני כך ע"ש) פירושו, שמקודם לכן כתוב והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, הדי שגילוי המלאכים בא עם גילוי השכינה, ולפיכך קרא יעקב שם המזבח אל בית אל, דהיינו על גילוי השכינה, ותלה זה בגילוי המלאכים.

ויצל

יעקב ודאי התקין תפלת ערבית, שהיא תקון הנוקבא, והוא עשה את המזבח, שהוא תקון הנוקבא, ועליו היה הדבר, ולא על בניו, ומשום שהוא עבר כל אלו הצרות מיום שברח מפני אחיו, שכתוב, ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, אבל הם באו אחר כך לעולם, אחר שכבר נפטר מצרות אלו, לפיכך לא הכניסם עמו בתקון המזבח, אלא אמר ואעשה שם מזבח וגו'. קס) רבי אלעזר אמר וכו': דא"א, מכאן נשמע, שמי שנעשה לו הנס הוא צדיך להודות, מי שאכל לחם על השלחן הוא צדיך לברך, ולא אחר שלא אכל מאומה. כי על כן אמר יעקב ואעשה שם מזבח ולא אמר ונעשה, כנ"ל.

מאמר ויבן שם מזבח

קסא) ויבן שם מזבח וגו': בוא וראה, כתוב, ויבן שם מזבח, ולא כתוב שהעלה עליו נסכים ועולות. אלא משום שפירושו הוא, שתקן את המדרגה ההיא הראויה להתקן. מזבח לה', היינו לתקן את המדרגה התחתונה שהיא הנוקבא לחבר אותה עם המדרגה העליונה שהיא ז"א. ועל כן ויבן שם מזבח, זה הוא המדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא. (דפו"י דף קע"ג ע"ב)

קסג) א) ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו, א רבי שמעון אמר מכאן דאתעביד רתיכא ב קדישא, בהדי אבהן. ותא חזי, יעקב איהו רתיכא קדישא עלאה, דקיימא לאנהרא לסיהרא, ואיהו רתיכא בלחודוי, הדא הוא דכתיב ויעל מעליו אלהים.

קסד) פתח ואמר, ב) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה אלקינו בכל קראנו אליו. תא חזי, כמה אינון חביבין ישראל קמי קב"ה, דלית לך עם ולישן בכל עמין עע"ז דעלמא, דאית ליה אלהא דישמע לון, כמה דקב"ה ד זמין לקבלא צלותהון ובעותהון דישראל, בכל שעתא דאצטריך לון למשמע צלותא, דאינון בעאן, בגין ההוא דרגא דלהון.

קסה) תא חזי, יעקב ה קרי ליה קב"ה ישראל, דכתיב ג) לא יקרא י שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, ויקרא ז את ה שמו, מאן ויקרא. דא שכינתא, ט כד"א ד) ויקרא אל משה. ויאמר לו אלהים.

קסו) . לעיל יא אוקימנא, ישראל, דהא אשתלים בכלא כדקא יאות, יכדין אסתלק בדרגיה, ואשתלים בשמא דא, ועל דא ויקרא יב את שמו ישראל והא אתמר.

קסז) רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי בארחא, אמר רבי יוסי לר' אלעזר, ודאי הא יג דאמרת דיעקב יד שלימא דאבהן איהו, ואיהו אחיד לכל טו סטרין

מסורת הזהר

א) שם. ב) (דברים ד') ח"א לא: רלו: ח"ג רמב: רמג: רנת. ג) (שם) ח"ב קעו. ח"ג עג. ד) לעיל וירא מ"ה ציון ג.

חלופי גרסאות: א אר"ש ב מוסיף קדישא בקדמיתא. ג אלקינו וגוי. ד אומין. ה קב"ה קרא ליה. ו עוד שמך. ז ל"ג את. ח מוסיף שמו ישראל. ט מוסיף כד"א ויקרא את שמו ישראל; ויקרא את שמו ישראל וליג ויקרא אל משה. י לעילא. יא אוקמו; אוקמוה. יב ל"ג את. יג דאמריתו. יד שלימו. טו סטרי.

ויעל מעליו אלקים

הסולם

מאמר

קסג) ויעל מעליו אלקים וגוי: ר' שמעון אמר, מכאן, שיעקב נעשה מרכבה קדושה לה', ביחד עם האבית, ובוא וראה, יעקב הוא מרכבה קדושה עליונה לז"א. העומד להאיר אל הלבנה, שהיא הנוקבא, והוא מרכבה בלבדו. משום שהוא כולל בעצמו את האבות, שהם חסד וגבורה, כי ת"ת כולל חו"ג, וזהו שכתוב, ויעל מעליו אלקים. כמי שיוצא ממרכבתו.

קסד) פתח ואמר, כי מי גדול וכו': בוא וראה, כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה, שאין לך אומה ולשון בכל אומות העולם עובדי ע"ז, שיהיו להם אלהים שיקבלו תפלתם, כמו שעתיד הקב"ה לקבל תפלתם ובקשתם של ישראל בכל שעה שצריכים לקבלת התפלה, שהם מתפללים רק בשביל המדרגה שלהם, שהיא השכינה. כלומר בכל שעה שתפלתם היא לתקון השכינה.

מאמר יעקב — ישראל
קסז) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י היו הולכים בדרך. אר"י לר' אלעזר, ודאי הוא מה שאמרת, שיעקב הבחיר שבאבות הוא, והוא כולל כל הצודים, דהיינו שהוא כולל ימין ושמאל, ונ"כ קרא שמו ישראל, וכתוב לא יקרא שמך

קסד) פתח ואמר, כי מי גדול וכו': בוא וראה, כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה, שאין לך אומה ולשון בכל אומות העולם עובדי ע"ז, שיהיו להם אלהים שיקבלו תפלתם, כמו שעתיד הקב"ה לקבל תפלתם ובקשתם של ישראל בכל שעה שצריכים לקבלת התפלה, שהם מתפללים רק בשביל המדרגה שלהם, שהיא השכינה. כלומר בכל שעה שתפלתם היא לתקון השכינה.
(דפו"י דף קע"ג ע"ב)

וקרא שמייה ישראל, וכתוב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. וכתוב ויקרא את שמו ישראל. אמאי אהדר קב"ה וקרא ליה יעקב בכמה זמנין, וכלא קרון ליה יעקב כמלקדמין, אי הכי, מהו ולא יקרא שמך עוד יעקב.

קסח) א"ל שפיר קא אמרת. פתח ואמר, א) ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר ד קנאה, ה) האי קרא אוקמוה. אבל ת"ח, כגבור י יצא, גבור מבעי ליה. כאיש מלחמות, איש מלחמות מבעי ליה.

קסט) אלא הא אתמר, ה' בכל אתר, י רחמי איהו ודאי. * קב"ה ה' שמייה איהו, דכתיב ב) אני ה' הוא שמי, וחמינן דלזמנין אתקרי שמייה אלקים, והוא דינא בכל אתר. אלא, בזמנא דאסניאו זכאין בעלמא, ה' שמייה, ואתקרי בשמא דרחמי. ובזמנא דאסגיאו חייבין בעלמא, אלקים שמייה, ואתקרי בשמא דאלקים. כך, בזמנא דיעקב לא הוה בין שנאין, ולא הוה בארעא אחרא, קרי ליה ישראל, וכד הוה בין שנאין, או בארעא אחרא, קרי ליה יעקב.

קע) א"ל, עדיין לא אתיישבא מלה, דכתיב ה' לא יקרא, והא אנן קרינן ליה. ומאי דאמרת דכד הוה בין שנאין, או בארעא אחרא, קרי ליה יעקב, ת"ח, כתיב א) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, ו והא לא הוה בארעא אחרא.

קעא) א"ל, הא בקדמיתא אתמר, כמה דקב"ה, י לזמנין אתקרי ה',

מסורת הוהד

א) (ישעיה מ"ב) לעיל דף כ"ז ציון ב. ב) (ישעיה מ"ב) ח"ב פו. צד: קטו. קיו: קעז: ח"ג קלד: קעז: רמב. רעה: רעו. רעז: ת"ז בהקדמה א: טו: ת"ו כא: ג) (בראשית ל"ז) ח"א קעט. קס: קסז.

חלופי גרסאות: א דכתיב. ב ל"ג יהיה שמך. ג קארון. ד מוסיף קנאה וגו'. ה ל"ג מן האי עד כגבור. ו ל"ג יצא. ז איהו רחמי. ח ולא. ט הא; מוסיף לא הוה בין שנאין ולא בארעא אחרא (אה"ל). י ל"ג לזמנין.

יעקב — ישראל

הסולם

מאמר

שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. וכתוב ויקרא את שמו ישראל. וקשה, למה חזר הקב"ה וקרא אותו יעקב הרבה פעמים. והכל קוראים אותו יעקב כמו בתחילה, וא"כ מהו, ולא יקרא שמך עוד יעקב.

קסח) א"ל שפיר קא אמרת וכו': והשיב לו. יפה אמרת. כלומר, שקושינו יפה היא. פתח ואמר, ה' כגבור יצא כאיש מלחמות וגו', מקרא זה בארוהו אבל בוא וראה, כתוב כגבור יצא, גבור היה צריך לומר. כאיש מלחמות, איש מלחמות היה צריך לומר.

קסט) אלא הא אתמר וכו': ומשיב. אלא הרי למדנו הוי"ה בכל מקום שהוא. הוא רחמים בודאי, והקב"ה הוי"ה הוא שמו. שכתוב, אני הוי"ה הוא שמי. ואנו רואים שלפעמים נקרא שמו אלקים, שהוא דין בכל מקום שהוא. אלא בשעה שמתרבים צדיקים בעולם, שמו הוי"ה, ונקרא בשם הרחמים. (רס"י דף קע"ג ע"ב * דף קע"ז ע"א)

ולזמנין אתקרי אלקים, הכי נמי, לזמנין אקרי א ישראל, ולזמנין א אקרי יעקב, וכלא בדרגין ידיען. ומה דאתמר לא יקרא שמך עוד יעקב, לאתישבא בשמא דא.

קעב) א"ל, ג אי הכי, הא כתיב א) ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם. א"ל, התם כתיב והיה, ועל דא קיימא ד בההוא שמא, אבל הכא לא כתיב והיה, אלא כי אם ישראל יהיה שמך, ולא כתיב והיה שמך ישראל, ואפילו בזמנא חדא סגי ליה, כ"ש דלזמנין כך ולזמנין כך. וכד אתעטרו בניו בכהני וליואי, ואסתלקו בדרגין עלאין, כדין אתעטר בשמא דא תדיר. קעג) עד דהוו אזלי, א"ל רבי יוסי לרבי אלעזר, הא אתמר דכד מיתת רחל, נטלא ביתא מאן דאצטריך, לאתתקנא בתריסר שבטין, כדקא יאות, אמאי מיתת רחל מיד. א"ל, ה הא למהוי שכינתא מתעטרא כדקא יאות, ולמהוי אם הבנים שמחה. ו וביה ז שריא ח לנטלא ביתא ולאיתתקנא. וע"ד, בנימין ט הוא תדיר במערב, ולא בסטרא אחרא.

קעד) וביה שריא לאתתקנא, בתריסר שבטין, וביה י שריא מלכותא דרקייעא, לאשתמודעא בארעא. ורזא דא, בכל שירותא, דאתיא לאשתמודעא, בקשיו איהו, וע"ד אית בה דינא דמותא, ומתמן אתישבת.

מסורת הזהר

א) (בראשית י"ז) לעיל לך קי ציון ג.

חלופי גרסאות: א יעקב ולזמנין ישראל. ב ל"ג אקרי. ג ל"ג אי הכי (אה"ל). ד ביה ההוא. ה ל"ג הא. ו ובה. ז שרייאן (אה"ל). ח מוסיף לעילא לנטלא. ט תדיר הוא; הוה (אה"ל). י תליא.

כל שירותא תקיף

הסולם

מאמר

וראש נקרא ישראל, וכשהוא ו"ק בלי ראש, הוא נקרא יעקב. ומה שנאמר לא יקרא שמך עוד יעקב פירושו, שלא ישאר בשם הזה יעקב, אלא שיהיו לו ב' שמות יעקב וישראל, לפי המדרגה.

קעב) א"ל אי הכי הא וכו': א"ל, אם כן, הרי כתוב, ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם, ואין הפירוש שיקרא בב' השמות אברם ואברהם, אלא אברהם לבד. אמר לו, שם כתוב והיה שמך אברהם, ועל כן נשאר בשם הזה, אבל כאן לא כתוב והיה, אלא כי אם ישראל יהיה שמך, ולא כתוב והיה שמך ישראל, שעל פי המשמעות הזו, הרי די אפילו שיקרא פעם אחת בשם ישראל, ומכל שכן שנקרא לפעמים יעקב ולפעמים ישראל, ודאי הוא שמקוים הכתוב כי אם ישראל יהיה שמך, וכאשר נתעטרו בניו בכהנים ולויים ונתעלו במדרגות עליונות, אז נתעטר בשם ישראל תמיד.

קעג) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, אמר לו ר' יוסי לר' אלעזר, הרי למדנו כשמתה רחל, מי שהיתה צריכה להתקן ב"ב בשם ישראל תמיד.

קעד) וביה שריא לאתתקנא וכו': ובו, בבנימין, מתחלת השכינה להתקן ב"ב השבטים, ובו מתחילה מלכות שמים להתודע בארץ, כי המלך הראשון בישראל, שאול היה, שהוא מבניו, והוא סוד, שכל התחלה הבאה להתודע, בקושינות היא באה, וע"כ יש בה דין של מות, ואחר זה, היא מתישבת ומתקיימת. הכא

(דס"ו דף קע"ד ע"א)

קעה) הכא כד בעא לאתקנא, ולנטלא ביתא, אתעביד דינא א ברחל, ובתר כן אתתקנת לאתישבא. כד בעא לאשתמודעא מלכותא בארעא, שריא בדינא, ולא ב אתישבת מלכותא ג בדוכתא כדקא יאות, עד ד דאתער דינא בשאול, לפום עובדוי, ולבתר אתישבת מלכותא ואתתקנת.

קעו) ת"ח, כל שירותא תקיף, ולבתר גייחא. א בראש השנה, שירותא תקיף. דכל עלמא אתדן, כל חד וחד לפום עובדוי, ולבתר גייחא, סליחה וכפורי. בגין דשירותא איהו משמאלא, ועל דא דינוי תקיפין, ולבתר אתער ימינא, וע"ד הוי גייחא.

קעז) ולזמנא דאתי, זמין קב"ה, לאתערא בנייחא על שאר עמין ה עכו"ם, ולבתר יתתקף עלייהו בדינא קשיא, הה"ד ב ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר ו קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר. ה' בקדמיתא, דאיהו רחמי, ולבתר כגבור, ולא גבור, ולבתר כאיש מלחמות, ולא איש מלחמות, לבתר ו אתגלי תוקפא עלייהו, ויתתקף לשיצאה לון, דכתיב יריע אף ה יצריח על אויביו יתגבר. ט וכתוב ג ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב. וכתוב ד מי זה בא מאדום יא חמוץ בגדים מבצרה וגו'.

קעה) ויהי בצאת נפשה כי יב מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימן. רבי יהודה פתח ג ואמר, ו טוב ה' למעוז ביום יד צרה ויודע חוסי בו. זכאה חולקיה דבר נש, ט דאתתקף ביה בקודשא ב"ה, בגין דתוקפא דקודשא בריך הוא, איהו תוקפא, ואוקמוה. טוב ה', כד"א ה טוב ה' לו.

מסורת הזהר

א בראש השנה : לעיל פרשת נח דף ל"ה ציון ג. ב לעיל דף כ"ז ציון ב. ג ה"א ר"ה ח"ב מז. ד לעיל תולדות ל"ו ציון ז. ה ויצא ע"ב ציון ב. ו נחום א. ז ב"א רס"ו ציון ב.

חלופי גרסאות : א מוסיף דשריא ברחל. ב אתישב. ג בדוכתא ; בארעא. ד דאתעביד. ה ע"ז. ו קנאה וגו'. ז יתגלי. ח יצריח וגו'. ט כתיב. י ונלחם וגו'. יא חמוץ בגדיב מתה וגו'. יב ל"ג ואמר. יד צרה וגו'. טו כד אתתקף.

הסולם

מאמר

הימין, כמ"ש שמאלו תחת לראשי, ואחר כך וימינו תחבקני, ועל כן נעשתה הרוחה. קעו) ולזמנא דאתי זמין וכו' : ובאומות העולם הוא להיפך מזה, כי לעתיד לבא, עתיד הקב"ה להתעורר בשלוה מתחילה על האומות האחרות עכו"ם, ואחר כך יתגבר עליהם בדין קשה. וזהו שכתוב, הוי"ה כגבור יצא וגו', מתחילה הוי"ה, שהוא רחמים, ואחר כך כגבור, ולא גבור ממש. ואחר כך כאיש מלחמות, ולא איש מלחמות ממש, ולאחר כך מתגלה הגבורה עליהם ויתגבר לכלותם, שכזוב יריע אף יצריח על אויביו יתגבר. וכתוב ויצא ה' ונלחם וגו'. וכתוב מי זה בא מאדום וגו'.

קעה) ויהי בצאת נפשה וגו' : ר' יהודה פתח ואמר, טוב ה' למעוז וגו', אשרי חלקו של

קעה) הכא כד בעא וכו' : כאן, כשרצתה השכינה להתתקן ולקחת הבית, בתקון י"ב השבטים, נעשה הדין ברחל, כי מתה, ואחר זה, נתתקנה להתישב, כנ"ל. כן כשרצתה המלכות להתודע בארץ, התחילה בדין, ולא נתישבה המלכות במקומה כראוי, עד שנתעורר הדין בשאול לפי מעשיו, שנהרג בהרי הגלבוע, ולאחר כך נתישבה המלכות בדוד, ונתתקנה.

קעו) ת"ח כל שירותא תקיף וכו' : בוא וראה, כל התחלה קשה, ואח"כ באה הרוחה. בראש השנה, ההתחלה קשה, שכל העולם נידון כל אחד ואחד לפי מעשיו, ואחר כך הרוחה, סליחה וכפרה. דהיינו ביום הכפורים וסוכות, והוא משום שההתחלה היא בבחינת השמאל, וע"כ דינוי קשים, ואחר זה נתעורר (דפו"י דף קע"ד ע"א)

למעוז דא הוא תוקפא, דאית ביה ישועות, א דכתיב א (ומעוז *) ישועות משיחו הוא. ביום צרה: ביומא ב דעקו, דעקין שאר עמין לישראל. קעט) תא חזי, מה כתיב, ב) התרפית ביום צר כחכה. מאי התרפית. מאן דאתרפי ידוי מקב"ה, דלא לאתתקפא ביה. וחייך ג יתקף בינ ד ביה בקב"ה. ה יתקיף באורייתא, ו דכל מאן דאתתקף באורייתא, ז אתתקף באילנא דחיי, כביכול, יהב ח תוקפא לכנסת ישראל ט לאתתקפא. קפ) ואי י הוא יא יתרפי מאורייתא, מה כתיב, יב התרפית, אי יג איהו אתרפי יד מן אורייתא, ביום צרה צר כחכה, ביומא דייתי ליה טו עקו, כביכול דחיק טז לה לשכינתא, יז דאיהו חילא דעלמא. קפא) ד"א צר כחכה, ת"ח, בשעתא דבר נש אתרפי מאורייתא, ואזיל יח בארחא דלא כשרא, כמה יט בעלי דבבו זמינין כ ליה, למהוי ליה קטיגורין ביומא דעקו. ואפילו נשמתיה דב"נ, כא דאיהו חילא ותוקפא דיליה, כב איהו מארי דבבו לקבליה, דכתיב צר כחכה, בגין כג דאיהו צר לגביה כד. קפב) אמר רבי אבא, בשעתא דב"נ אזיל בארחי דאורייתא, וכל ארחוי מתתקנן כדקא יאות, כמה סניגורין כה קיימין עליה, לאדכרא ליה לטב. פתח ואמר, ג) אם יש עליו מלאך כו מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו

מסורת הוהר

(א) תהלים כ"ח. (ב) (משלי כ"ד) ח"א קנב: ג) הקסה"ז קס"ט ציון ג.

חלופי גרסאות: א כד"א. ב דעאקו. ג יתתקף. ד ל"ג ביה. ה ל"ג יתקיף באורייתא; מאן דאתתקף באורייתא אתתקף בקב"ה דכל (אה"ל). ו אלא. ז מוסיף כמאן דאתתקף. ח תקפא. ט מוסיף לאתתקפא ביום צרה. י איהו. יא אתרפי. יב מוסיף התרפית מרחצנו דמהמנותא דקב"ה עליהם אחמר התרפית ביום צרה (הרמ"ק). יג הוא. יד מאורייתא ול"ג מן. טו עאקו. טז ליה. יז דאיהו יח בארת. יט מארי. כ ל"ג ליה. כא דאיהו. כב איהו. כג דאיהו; מוסיף דאיהו נשמתיה. כד נ"א דאחלשת חילא ותוקפא דנשמתא בעלמא דין ובעלמא דתי צר כחכה אפילו נשמתיה דאיהו חילא ותוקפא דבר נש אסהידת לאלשינת עליה (הרמ"ק). כה קיימי. כו מליץ וגו'.

התרפית ביום צרה

הסולם

מאמר

של אדם המתגבר בהקב"ה, משום שמעוזו של הקב"ה הוא מעוז, ובארוהו. טוב ח', הוא כמו שאתה אומר, טוב ה' לכל. למעוז, זה הוא מעוז שיש בו ישועות, שכתוב, ומעוז ישועות משיחו הוא. ביום צרה, ביום של צרה, שהאומות האחרות מציקות לישראל. קעט) תא חזי מה וכו': בוא וראה, מה כתוב, התרפית ביום צרה צר כחכה. שואל, מהו התרפית. ואומר, מי שידיו מתרפות מן הקב"ה, שלא להתגבר בו. ואיך יתגבר האדם בהקב"ה, היינו שיתגבר בתורה. כי כל מי שמתגבר בתורה הוא מתגבר בעץ החיים, כביכול הוא נותן כח לכנסת ישראל שהיא השכינה. להתחזק. קפ) ואי הוא יתרפי וכו': ואם הוא מתרפה מתורה, מה כתוב: התרפית, אם הוא מתרפה מתורה, ביום צרה צר כחכה, ביום (דפו"י דף קע"ד ע"א *) דף קע"ד ע"ב)

שכתבא לו הצרה, כביכול הוא דוחק את השכינה, שהיא כחו של העולם. פירוש, כחכה היא נוטריקון כח"כה, אשר כה הוא שם השכינה, ודורש, צר כחכה, שמצר כח השכינה הנקראת כה, קפא) ד"א צר כחכה וכו': פירוש אחר בכתוב, צר כחכה. בוא וראה בשעה שאדם מתרפה מתורה והולך בדרך שאינו כשר, כמה אויבים עתידים להיות מצירים לו ביום צרה, ואפילו נשמתו של האדם, שהיא כחו ותוקפו, נעשית צר ואויב לו. ודורש צר כחכה, כי נעשית צר ואויב לו. ודורש צר כחכה, כמו שהיה כתוב צר כחך, שרומז על הנשמה, שהיא כחו של האדם. קפב) אמר ר' אבא בשעתא וכו': אר"א, בשעה שהאדם הולך בדרכי התורה וכל דרכיו מתוקנים כראוי, כמה מליצים ישרים

ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת א שחת מצאתי כפר. הני קראי, אית לאסתכלא בהו, וכי לא אתגלי ב כלא קמי קב"ה, דאיהו צריך למלאכא, דיימא קמיה טב או ביש.

קפג) אלא ודאי אצטריך, דכד אית ליה לבר נש סניגורין, לאדכרא זכו ידיה קמיה, ולא אית ג ליה קטיגורין, כדין ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת ד שחת מצאתי כפר.

קפד) ת"ה, בהאי קרא תשכח ה ברירא דמלה, כתיב אם יש עליו ו מלאך, ז אי לא כתיב יתיר, יאות הוא. אבל ח מלאך מליץ אחד מני אלף כתיב, ומאן איהו. ט דא הוא מלאך, דממנא י עמיה דב"ג, בסטר שמאלא, דכתיב א) יפול מצדך אלף, יא ודא הוא יב סטרא יג דשמאלא, יד דכתיב טו בתריה ורבעה מימינך. קפה) אבל אחד מני אלף, דא טו הוא יצר הרע, דאיהו אחד מאנון יז אלף, דהוו לסטר שמאלא, בגין דאיהו סליק לעילא, ונטיל רשו. וע"ד, אי ב"ג אזיל בארע קשוט, יח ההוא יצר הרע, איהו עבד לו, כמה דאתמר יט דכתיב כ טוב נקלה ועבד לו, כדין איהו סליק, ואתעביד כ סניגורא, ואמר קמי כא קב"ה זכו עליה דב"ג. כדין קב"ה אמר, פדעהו מרדת שחת. קפו) ועם כל דא, לא אהדר בריקניא, בגין דאתיהיב ליה אחרא, לשלטאה

מסורת הזהר

א) ב"א קס"ו ציון א. ב) לעיל דף ה' ציון א.

חלופי גרסאות: א שחת וגו', ב קמי קב"ה כלא. ג מוסיף ליה לב"ג. ד שחת וגו'. ה רוא. ו מוסיף מלאך מליץ אחד וגו'. ז אם. ח מוסיף מלאך אחד. ט דאיהו חד מאינון דאיהו לסטר שמאלא. צליה (אה"ל). יא דאיהו חד מאינון דאנהו לסטר שמאלא (אה"ל). יב סטר. יג שמאלא. יד וכתב. טו ל"ג בתריה. טז ל"ג הוא. יז דאיהו ול"ג אלף דהו; יח אלף (אה"ל). יח וההוא. יט ל"ג דכתיב. כ סניגוריא. כא דקב"ה.

הסולם

מאמר

התרפית ביום צרה

וזה הוא צד שמאל, כי כתוב אחריו, ורבעה מימינך, משמע שמצדך שכתוב מקודם לכן, הוא צד שמאל. קפה) אבל אחד וכו': אבל אחד מני אלף זהו היצר הרע, שהוא אחד מן אותם אלף המזיקים, שהם לצד שמאל, כי הוא עולה למעלה ונוטל רשות, ואח"כ יורד וממית ועל כן אם האדם הולך בדרך אמת, אותו היצר הרע נעשה לו לעבד, שאמרו (לעיל דף ה') אות י"ז) שכתוב, טוב נקלה ועבד לו. אז הוא עולה ונעשה מליץ ישר, ואמר לפני הקב"ה זכות על האדם. אז אומר הקב"ה פדעהו מרדת שחת.

קפו) ועם כל דא לא וכו': ועם כל זה, אין היצר הרע חוזר ריקם, כי ניתן לו אדם אחר במקומו לשלוט עליו, ולקחת נשמתו ממנו. מ"ז) שהקדימו עונותיו של האדם ההוא. ונתפש עליהם. והוא נעשה כפר על האדם שנצל. וז"ש מצאתי כפר לפדות אותו. ד"א

ישרים עומדים לו להזכירו לטוב, פתח ואמר, אם יש עליו מלאך מליץ וגו'. במקראות הללו, יש להסתכל בהם, וכי הכל לא גלוי לפני הקב"ה, והוא צריך למלאך שיאמר לפניו טוב או רע.

קפג) אלא ודאי אצטריך וכו': ומשיב, אלא ודאי שהוא נצרך למלאך, אע"פ שיודע הכל, והוא כדי לעורר רחמים, כי כשיש לו לאדם מליצים טובים להזכיר לפני הקב"ה את זכויותיו, ואין לו מלמד חובה, אז, ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר.

קפד) ת"ה בהאי קרא וכו': בוא וראה, במקרא הזה תמצא בירורו של הדבר, כתוב, אם יש עליו מלאך, אם לא היה כתוב יותר, היה טוב, אבל כתוב, מלאך מליץ אחד מני אלף, וא"כ צריכים לדעת מי הוא, ואומר זה הוא המלאך, הממונה להיות עם האדם לצד שמאלו, שכתוב, יפול מצדך אלף, (דפו"י דף קע"ד ע"ב)

עלוי, וליטול נשמתיה מניה, בגין א דאקדים חובוי דההוא בר נש, ואיהו
 כפר על האי, ב הה"ד מצאתי כפר, למפדי ליה.
 קפז) ד"א מצאתי כפר, ההוא זכו דאמרת, איהו עליה כפר, למפדי ליה,
 דלא יחות לגיהנם, ולא ימות. ועל דא מבעי ליה לב"נ, למיהך בארע קשוט.
 ג ובגין דיהא ליה ההוא קטיגורא, סניגורא.
 קפח) כגוונא דא, ישראל א) ביומא דכפורי, דיהבי ליה ד שער,
 ה ואתעסיקו בהדיה, עד דאתהדר ו עבד להו, וסליק וסהיד סהדותא קמי
 קב"ה, ואתעביד להו ו סניגורא. ועל דא אמר שלמה, ב) אם רעב שנאך
 האכילהו ה לחם ואם צמא השקהו מים. ועל ט האי יצר הרע אתמר.
 קפט) ובגין דא, ביום צרה, כד ב"נ אתרפי מאורייתא, כביכול דחיק
 ליה יא קב"ה, בהדיה דההוא יצר הרע, דאיהו אתעביד קטיגורא. צר כחכה:
 י) צר כח כה, בגין דאתקרב קמיה לקטרגא, ואתחלש י) חילא.
 קצ) תא חזי, ג) טוב יי למעוז ביום צרה, מאי ביום צרה. דא יעקב
 כד אתא עליה עשו, לקטרגא ליה. ויודע חוסי בו, כד אתא עליה עקו י) דדינא.
 קצא) ותא חזי, לית מקטרגא אשתכח עליה דבר נש, אלא בזמנא
 יז דסכנה, ותא חזי, בגין דיעקב אחר נדריה, דנדר יז קמי קודשא ב"ה,

מסורת הוהר

א) ביומא דכפורי: פרשת נח דף ל"ה ציון ג. ב) (משלי כ"ה) ח"א ר: ח"ב רסב: ח"ג כג: רכז: רמח. רנט. ת"ז תכ"א סב: ג) לעיל דף נ"ד ציון ו.

חלופי גרסאות: א דאקדימו. ב דכתיב. ג בגין. ד מוסיף ההוא שער (אה"ל). ה ואתעסקי. ו עבדא.
 ז סניגוריא. זז לחם וגו'. ט ל"ג האי. י דחיל (אה"ל). יא לקב"ה. יב מוסיף הוא צר כחה
 דנשמתא ותו חילא דשכינתא דאקרי כה ודא צר כח כה (הרמ"ק). יג חיליה; חילה (אה"ל). יד דדינה (אה"ל).
 טו דסכנא. טז לקב"ה ול"ג קמי.

הסולם

מאמר

התרפית ביום צרה

קפז) ד"א מצאתי כפר וכו': פירוש אחר על
 מצאתי כפר, שהקב"ה אמר אל המלאך,
 אותה הזכות שאמרת על האדם, היא תהיה
 עליו לכפר, לפדותו, שלא ירד לגיהנם ולא
 ימות. ועל כן צריך האדם ללכת בדרך אמת,
 כדי שמלמד החובה, יתהפך להיות לו למלמד
 זכות.
 קפח) כגוונא דא וכו': כעין זה, ישראל ביום
 הכפורים, שנותנים לו ליצר הרע, שהוא
 ס"מ, שער, דהיינו השעיר לעזאזל, ומתעסקים
 עמו עד שנעשה להם עבד, ועולה ואומר עדות
 לפני הקב"ה ונעשה להם למליץ טוב (כנ"ל
 וירא דף ק"ד אות שפ"ה) ועל זה אמר שלמה,
 אם רעב שנאך האכילהו לחם וגו'. ועל היצר
 הרע הזה נאמר הכתוב.
 קפט) ובגין דא ביום צרה וכו': ומשום זה,
 ביום צרה, כשהאדם מתרפה מזורה,
 כביכול, דוחף את הקב"ה אל היצר הרע,
 (דפו"י דף קע"ד ע"ב)

הנעשה מקטרג על האדם, לשמוע קטרוגו וא"כ
 הוא, יום צרה, ואז נאמר, צר כחכה שהוא
 נוטריקון, צר כ"ח כ"ח שמצר כח השכינה
 שנקראת כ"ה, משום שהיצה"ר מתקרב לפני
 הקב"ה לקטרג, ונחלש כחה של השכינה,
 מחמת הקטרוג.
 קצ) תא חזי, טוב ח' למעוז ביום צרה:
 שואל, מהו ביום צרה, ואומר, זה הוא
 יעקב בעת שבא עשו לקטרג עליו, ויודע חוסי
 בו, היינו כשבאה עליו צרת הדין של מיתת
 רחל כמו שמבאר לפנינו.
 קצא) ותא חזי לית מקטרגא וכו': ובוא
 וראה, אין המקטרג על האדם נמצא,
 אלא בשעת סכנה, ובוא וראה, משום שיעקב
 איחר לשלם את נדרו שנדר לפני הקב"ה,
 נתגבר הדין על יעקב, על ידי המקטרג, שתבע
 עליו דין ביי"ת הסכנה, שרחל הייתה בה,
 אמר לפני הק"ה, והרי יעקב נדר נדר ולא
 שלם

אתתקף דינא על ידא דמקטרגא, דקטריג עליה דיעקב, * ובעא דינא בשעתא דסכנה, א דהות ב רחל ב, אמר קמיה ג קב"ה, והא יעקב נדר נדריה ולא שלים, והא איהו תקיף ד מכלא, בעותרא, ובכנין, בכל מה דאצטריך, ולא שלים נדריה דנדר קמך, ולא נסכת עונשא מניה, מיד ותלד רחל ותקש בלדתה. מאי ותקש. דאתקשי דינא לעילא, גבי מלאך המות. קצב) ואתענש יעקב בהאי, מאי טעמא. בגין דכתיב, א) ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיד, ועל דא מיתת רחל, ואתמסר דינא, על ידא דמלאך המות.

קצג) ותא חזי, בשעתא דאתא עשו, מה עבד, ב) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים, מאי טעמא. בגין דדחיל עלה דרחל, דלא יסתכל ההוא רשע, בשפירו דילה, ולא יקטרג ליה עלה.

קצד) תו, מה כתיב, ג) ותגשן השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין ותגש גם לאה וילדיה וישתחוון, נשין מקמי גוברין. אבל ברחל מה כתיב, ואחר נגש יוסף ה ורחל, ויוסף מקמי אמיה, ואיהו חפא עלה, ועל דא כתיב, ד) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ו דאסגי גופיה, וחפא על אמיה. עלי עין: ז עלי עינא דההוא רשע.

קצה) והכא אתענשת על ידא דיצר ה הרע, דקטרג ט בשעתא. דסכנה, ואתענש יעקב, על יא נדרא דלא שלים, ודא קשיא ליה ליעקב, מכל יב עקו דעברו עליה. ומגלן דבגיניה דיעקב הוה, דכתיב ו) מתה עלי רחל: עלי ודאי, על דאחרית נדרי.

מסורת הזהר

א) (שם כ"ב) ת"ז ת"ה בהשמטות קמב: ב) (בראשית ל"ג) ח"א כג: קסח: ג) (שם) ח"ג רב: ד) (שם) מ"ט ח"א רמז. רנז. ח"ב קלה: ח"ג קל. קפז: רב: ה) לעיל ויצא צ"ח ציון ב.

חלופי גרסאות: א דהוה. ב דחיל. ג דקב"ה. ד בכלא. ה ורחל וישתחוון. ו מוסיף בן דאסגי. ז על. ח רע. ט בשעת. י הסכנה. יא נדריה. יב עאקו.

מאמר

הסולם

התרפית ביום צרה

הוא, משום, שהיה מפחד על רחל, שלא יסתכל אותו רשע ביפיה, ולא יצר אותו עליה.

קצד) תו מה כתיב וכו': עוד, מה כתוב, ותגשן השפחות הנה וילדיהן וגו',

שהנשים היו לפני האנשים, אבל ברחל מה כתוב, ואחד נגש יוסף ורחל, שיוסף היה לפני אמו, והוא חפה והסתיד אותה. ועל כן כתוב בן פורת יוסף וגו', שהגדיל גופו וחפה על אמו. עלי עין, על עינו של אותו רשע, שלא יסתכל בה

קצה) והכא אתענשת וכו': וכאן נענשה רחל על ידי היצר הרע שקטרג בשעת הסכנה, ונענש יעקב על נדרו שלא שלם. וזה היה קשה לו ליעקב יותר מכל הצרות שעברו עליו

שלם, והרי הוא גדול מכל בעושה ובכנים ובכל מה שצריך, ולא שלם הנדר שנדר לפניך, ולא קבלת עונש ממנו. מיד ותלד רחל ותקש בלדתה, כי נתקשה עליו הדין למעלה, אצל מלאך המות.

קצב) ואתענש יעקב בהאי וכו': שואל, ונענש יעקב בזה, מהו הטעם. ואומר, משום שכתוב, ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיד. ועל כן מתה רחל, ונעשה הדין על ידי מלאך המות.

קצג) ותא חזי בשעתא וכו': ובוא וראה, בשעה שבא עשו, מה עשה יעקב, וישם את השפחות ואת ילדיהן וגו', מהו הטעם, (דפ"י דף קע"ז ע"ב * דף קע"ה ע"א)

קצו) רבי יוסי אמר, כתיב א קללת חנם לא תבא. ואוקמוה לו א בוי"ו,
 ב דאי קללת צדיקא היא, אפילו דלא ג אתכון בה, כיון דנפקא מפומיה, נטל
 לה ההוא יצר הרע, וקטרג בה ד בשעתא ה דסכנה.
 קצו) יעקב אמר, ב עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואע"ג דאיהו
 לא הוה ידע, נטיל לה לההיא מלה ההוא שטן, דאשתכח ו גבייהו תדיר
 ז בבני נשא. ועל דא תנינן, לעולם לא יפתח בר נש פומיה לשטנא, בגין
 דנטיל ההיא מלה, וקטרג בה, לעילא ותתא, כל שכן מלה דחכם, או מלה
 דצדיקא, ועל תרין אלין אתענשת רחל.
 קצח) ג ויהי בצאת נפשה כי מתה. אמר רבי אבא, וכי כיון דאמר ויהי
 בצאת נפשה, לא ידענא כי מתה. אלא אצטריך, בגין דלא אהדרת לגופא
 יתיר, ומיתת ה רחל מיתת גופא, בגין דאית בני נשא, דנפקי נשמתיהו
 ואהדרן לאתרייהו, וכד"א, ד ותשב נפשו אליו, ה ויצא לבם, ו נפשי יצאה
 בדברו, ז לא נותרה בו נשמה. אבל האי, נפקת נשמתה, ולא ט אתהדרת
 לאתרה, ומיתת רחל.
 קצט) ח ותקרא שמו בן אוני. דקשיו דדינא . דאתגזר עלה. ויעקב
 אהדר ליה, וקשיר יא ליה יב בימינא, יג בגין דמערב אצטריך לקשרא יד ליה
 לימינא, ואע"ג דאיהו בן אוני, יו סטרא דדינא קשיא, בן ימין איהו, דהא בימינא
 אתקשרת.

מסורת הוהר

א) משלי כ"ו. ב) (בראשית ל"א) ח"א קסד: ג) לעיל דף ג"ד ציון ה'. ד) שמאל א' ל'. ה) בראשית
 מ"ב. ו) (שיר השירים ה') ח"ג רפו: ז) מלכים א'. ח) (בראשית ל"ה) לעיל דף ג"ד ציון ה'.
 חלופי גרסאות: א בוי"ו; ב ואי. ג אתכון. ד בשעת. ה סכנה. ו תדיר גביהו. ז דבגי.
 ח ל"ג רחל (אה"ל). ט אהדרת. י אתגזר (אה"ל). יא לה. יב לימינא. יג ל"ג מן בגין
 עד ואע"ג (אה"ל). יד לה. טו מסטרא.

הסולם

מאמר

עליו. ומאין לנו שבשביל יעקב היתה מיתת
 רחל, כי כתוב, מתה עלי רחל. עלי ודאי היה
 הדבר, משום שאחרתי לשלם את נדרי.
 קצו) ר' יוסי אמר כתיב וכו': ר"א, כתוב,
 קללת חנם לא תבא, ובארוהו, לו עם
 ו'. דהיינו כמו שהיה כתוב, קללת חנם לו תבא,
 להורות, שאם קללת צדיק הוא, אפילו שלא
 נתכוון כלל לקלל, כיון שיצאה הקללה מפיו
 מקבל אותה היצר הרע, ומקטרג עמה בשעת
 הסכנה.
 קצו) יעקב אמר וכו': יעקב אמר, עם אשר
 תמצא את אלהיך לא יחיה. ואע"פ
 שהוא לא ידע שרחל גנבת, קבל הדבר אותו
 השטן הנמצא תמיד אצל בני אדם, ובשעת
 הסכנה קטרג עליו כנ"ל. וע"כ למדנו, לעולם
 לא יפתח אדם פה לשטן, משום שלוקח אותה
 המלה ומקטרג עמה למעלה ולמטה, וכל שכן
 (דפוי דף קע"ה ע"א)

ויהי בצאת נפשה
 אם המלה יצאה מפה של חכם או צדיק, ועל
 שנים אלו נענשה רחל: א) משום שאחר לשלם
 את נדרו. ב) משום הקללה שהוציא מפיו.
 קצח) ויהי בצאת נפשה כי מתה: אמר ר'
 אבא, וכי כיון שאמר, ויהי בצאת נפשה,
 איני יודע שמתה, ולמה נאמר כי מתה. ומשיב,
 אלא שנצרך לומר כי מתה, להורות שהנפש
 לא חזרה יותר אל הגוף, ומתה רחל מיתת
 הגוף. כי יציאת הנפש, אינה מורה עדיין על
 מיתת הגוף, משום שיש בני אדם, שיצאה
 נשמתם וחזרה אח"כ למקומה, וכש"א, ותשב
 נפשו אליו. ויצא לבם. נפשי יצאה בדברו. לא
 נותרה בו נשמה. אבל זו, רחל, יצאה נשמתה
 ולא חזרה למקומה. ומתה רחל.
 קצט) ותקרא שמו בן אוני: על שם קשי
 הדין שנגזר עליה. ויעקב חזר וקשר
 אותו בימין דהיינו בחסדיים, משום שצריכים
 לקשר

(ר) ואתקברת בארחה, כמה דאתמר, האי אתגליא מיתתה וקבורתה, אבל לאה לא אתגליא מיתתה וקבורתה. ואף על גב דהני ארבע אמהן רזא אית לין, והא אוקמוהו.

(רא) * ויצב יעקב מצבה על * קבורתה, אמר רבי יוסי, מאי טעמא. בגין דלא אתכסיא אתרה, עד יומא דזמין קודשא בריך הוא, לאחייא * מתייא, כמה דאתמו, עד היום, עד ההוא יומא ממש.

(רב) רבי יהודה אמר, עד יומא, * דתהדר שכינתא בגלותהון דישראל, בההוא אתר, כד"א (ב) ויש תקוה לאחריתך נאם יי' וישבו בנים לגבולם. ודא אומאה, דאומי * לה קביה. וזמינין ישראל, כד יתובון מן גלותא, לקיימא על ההיא קבורה דרחל, ולמבכי תמו, כמה דאיהי בכאת על גלותהון דישראל, ועל דא כתיב, (ג) בבכי * יבאו ובתחנונים אובילים וגו'. וכתיב (ד) כי יש שכר לפעולתך. ובההיא * שעתא, זמינת רחל, דאיהי בארחה, למחדי בהו בישראל, ועם שכינתא, ואוקמוה חברייא.

(ג) ויהי בשכון * ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע * ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא, דהא לאה ורחל מיתו, ונטלא ביתא מאן * דנטיל.

(ד) וכי סלקא דעתך, דראובן אזיל * ושכיב בהדה דבלהה. אלא, כל

מסורת הזהר

(א) שם. (ב) (ירמיה ל"א רטו. ג) שם. (ד) שם. (ה) (בראשית ל"ה) ח"א קעו. רכב:.

חלופי גרסאות: א מוסיף קבורתה וגו'. ב מיתיא; ג דתהדרת. ד ליה. ה יבאו וגו'. ו ישראל וגו' וילך ראובן וישכב וגו' (אה"ל). ז ישראל וגו'. ח דאצטריך; דאצריך (אה"ל). ט ושכב.

הסולם

מאמר

ויצב יעקב מצבה

(רב) רבי יהודה אמר וכו': רייא. עד היום, מורה, עד היום שתחזיר השכינה מגלות את ישראל במקום שהוא של קבורת רחל, כמש"א, ויש תקוה לאחריתך וגו', והיא שבועה שנשבע לה הקב"ה לשכינה. ועתידים ישראל, בעת שיחזרו מן הגלות, לעמוד על קבורת רחל ולבכות שם, כמו שהיא בכתה על גלות ישראל. ועל זה כתוב, בבכי יבואו ובתחנונים אובילים וגו', וכתוב, כי יש שכר לפעולתך. ובאותה שעה עתידה רחל, שהיא בדרך, לשמוח עם ישראל ועם השכינה. ובארוהו החברים.

מאמר וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר

(ג) ויהי בשכון ישראל בארץ וגו': ר' אלעזר אמר, ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא היינו השכינה הנקראת ארץ, כי לאה ורחל מתו, וקבל הבית מי שקיבל, דהיינו השכינה (וכ"ל דף נ"ג אות קע"ג ע"ש).

(ד) וכי סלקא דעתך וכו': ושואל הכי יעלה על דעתך, שראובן הלך ושכב עם בלהה

לקשור את המערב שהוא הנוקבא, בימין, ואע"פ שהוא בן אוני של הנוקבא, שהוא צד הדין הקשה שבה, מ"מ בן ימין הוא, כי הנוקבא נקשרה בימין. וע"כ קרא אותו בנימין, דהיינו בן ימין, כי קשר את רחל בימין שהוא חסדים.

(ר) ואתקברת באורחה וכו': והיא נקברה בדרך, כמו שבארוהו (לעיל ויצא דף צ"ט אות רמ"ג) כי זו רחל, נתגלו מיתתה וקבורתה כי נקברה בדרך שהוא מקום גלוי, אבל לאה לא נתגלו מיתתה וקבורתה. ואע"פ שארבע האמהות, יש להן סוד, וכבר בארוהו.

מאמר ויצב יעקב מצבה

(רא) ויצב יעקב מצבה על קבורתה וגו' עד חיים: אמר ר' יוסי, מה הטעם שאומד הכתוב עד היום, ואומר שהוא משום שלא נתכסה מקום קבורתה עד אותו היום שעתיד הקב"ה להחיות המתים. כמו שנאמר, עד היום, עד אותו היום ממש, דהיינו יום תחיית המתים. (דפו"י דף קע"ה ע"א * דף קע"ה ע"ב)

א יומא דלאה ורחל, שכינתא שרייא עליהו, והשתא ב דמיתו, שכינתא לא אתפרשת מן ביתא, ושריא בביתא במשכנא דבלהה, ואף על גב דשכינתא בעיא לנטלא ביתא כדקא יאות, ג אלמלא יעקב, לא אשתכח בזווגא דכר ונוקבא, לא שריא שכינתא באתגליא בביתא, ועל דא קיימא ד שכינתא במשכנא דבלהה.

רה) ואתא ראובן, ה ובגין ו דחמא דבלהה ירתא אתרא דאמיה, ז אזל ובלבל ח ערסא, ועל דקיימא שכינתא ט עלה, כתיב ביה וישכב את בלהה. ר' ייסא אמר, דנאים על ההוא ערסא, ולא חייש ליקרא דשכינתא. ובגין כך, לא אתפגים מחושבנא דשבטין, ואתא קרא ועביד חושבנא, ב בגין כך כתיב, בכור יעקב ראובן, ואיהו עביד יא קרא רישא דכל שבטין.

רו) ר' יהודה פתח יב ואמר, א) כי ישירים דרכי יי ג וגו', כל ארחי דקב"ה, כלהו ישרים, יד וארחי קשוט, ובני עלמא לא טו ידעין, ולא טז משגיחין על מה אינון קיימין. ועל דא, וצדיקים ילכו בם, בגין דאינון יז ידעין יח ארחי דקב"ה, ומשתדלי באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, איהו יט ידע, ואזיל בהו, דלא סטי לימינא ולשמאלא.

ריז) ופושעים יכשלו בם, אלין אינון חייבין, דלא כ משתדלי באורייתא, ולא כא מסתכלן כב בארחי דקב"ה, ולא ידעין לאן אורחי כג אזלין, ובגין דלא

מסורת הזהר

א) (הושע י"ד) ח"א קעו. רד. רנט: ח"ב צה. קב: רמה. ח"ג עז: קמו. קנא: קפב. רכט: רצ. רצב. חלופי גרסאות: א זמנא; יומהא (אה"ל). ב דמיתת. ג ואלמלא. ד מוסיף לא שכינתא. ה בגין. ו דחמא דשכינתא קיימא כמשכנא דבלהה ובלהה ירתא (רמ"ק ואה"ל). ז ואול. ח מוסיף ערסא דבלהה. ט עליה. י בני יעקב וליג בגי"כ; בני יעקב וליג בגי"כ כתיב (אה"ל). יא ליג קרא. יב ליג ואמר. יג מוסיף וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם (כי ישירים דרכי ה') וליג וגו'. יד וארחי. טו ידעין. טז משגיחין; משגחן. יז ידעין. יח ארחי. יט מוסיף ידע ואתכל בארחי [באורחוי] דקב"ה. כ משתדלין. כא מסתכלין; מסתכלין. כב באורחוי. כג אזלי.

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר

הסולם

מאמר

הכתוב כאילו שכב עמה. ומשום זה שלא חסא, לא נגרע ראובן מחשבון י"ב השבטים, וע"כ מיד בא הכתוב ועשה חשבון, שאמר ויהיו בני יעקב שנים עשר. ומשום זה כתוב מיד, בכור יעקב ראובן, שעשהו הכתוב ראש לכל השבטים.

רו) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, כי ישירים דרכי ה' וגו', כל דרכיו של הקב"ה כולם ישירים, ודרכיו אמת, ובני העולם אינם יודעים ואינם משגיחים על מה הם עומדים. ועל כן צדיקים ילכו בם, משום שיודעים דרכיו של הקב"ה ועוסקים בתורה, שכל מי שעוסק בתורה, הוא יודע והולך בהם בדרכי התורה, ואינו סר לימין ולשמאל.

ריז) ופושעים יכשלו בם: אלו הם הרשעים שאינם עוסקים בתורה ואינם מסתכלים בדרכיו של הקב"ה, ואינם יודעים לאן הדרכים הולכים

בלחת. ומשיב, אלא כל זמן שלאה ורחל היו חיות, השכינה שרתה עליהם, ועתה שמתו, לא נפרדה השכינה מן הבית, ושרתה בבית משכנה של בלהה, ושואל, ואע"פ שהשכינה היתה צריכה לקבל הבית דהיינו להתחבר עם יעקב כראוי, אחר מיתת רחל כנ"ל, ואיך נאמר שהשכינה שרתה במשכנה של בלהה. ומשיב, אם לא היה יעקב בזווג דכר ונוקבא, לא היתה השכינה שורה בגלוי בבית, ולפיכך עמדה השכינה במשכנה של בלהה שהיה שם בזווג דכר ונוקבא.

רה) ואתא ראובן וכו': ובא ראובן, ואחר שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, שלקח מטתו של יעקב מטתו, ומשום שהשכינה היתה עליה, כתוב בו, וישכב את בלהה, ר' ייסא אמר, שישן על אותה המטה, ולא חרד לכבוד השכינה. וע"כ מעלה עליו (יטרוי דף קע"ה ע"ב)

ידי לאסתכלא, ולא משתדלי באורייתא, אינון כשלי בהו, באינון א ארחוי, בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

(רח) ת"ח כל בר נש דאשתדל באורייתא כד נפיק מהאי עלמא, נשמתיה סלקא באינון ב ארחין ושבילין ג דאורייתא, ד ואינון ה ארחין ושבילין ו דאורייתא ז ידען אינון, ואינון דידיעי ארחוי דאורייתא ח בהאי עלמא, יהכון בהו בההוא עלמא, כד יפקון מהאי עלמא.

(ט) ואי לא אשתדלו באורייתא בהאי עלמא, ולא ידעין ארחין ושבילין, כד יפקון מהאי עלמא, לא ינדעון למיהך באינון ארחין ושבילין, ס וכשלין בהון. כדן יא יהך יב בארחין אחרנין, דלאו אינון ארחין דאורייתא, ויתערון ליה בכמה דינין, ואתענש בהו.

(י) ומאן דאשתדל באורייתא, מה יג כתיב, א בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך: בקברא, אורייתא יד תצור טו עליך טז מדינא דההוא יז עלמא. והקיצות: כד יח קודשא בריך הוא, יתער רוחין ונשמתין, לאחייא יט מתייא, כדן היא תשיחך, כ היא תהא סניגוריא על גופא, בגין כא דיקומון אינון גופין, כב דאשתדלו באורייתא כדקא יאות, ואלין אינון דיקומון בקדמיתא לחיי עלמא, כד"א ב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', כג ואלין אינון לחיי עולם, בגין דאתעסקו בחיי כד עולם, דאיהי אורייתא.

מסורת הזהר

א (משלי ו) ה'לא קפה ח"ג קי. רכב: ת"ז תי"ח לה: תל"א עו. תס"ט קטו: ב) לעיל פרשת נח דף ע"ד ציון י"א.

חלופי גרסאות: א ארחי. ב רוחין. ג דאינון באורייתא ול"ג דאורייתא. ד ל"ג מן ואינון עד ואינון. ה אורחין. ו ל"ג דאורייתא (ד"א); ז דאינון באורייתא. ז ידעין. ח בהאי עלמא באורייתא. ט וכשלי. י בהו. יא יהכון (אה"ל). יב באורחין; מוסיף בארחין ושבילין. יג מוסיף כתיב ביה. יד מוסיף תשמור תצור. טו עלך. טז מן דינא. יז מוסיף עלמא ויסלק לך בדרגא עלאה דצדיקיא יתיר ממלאכי עלאה. יח יתער קב"ה. יט מיתיא. כ מוסיף מאי היא תשיחך היא. כא ל"ג מן דיקומין עד דיקומון. כב דאשתתפו (ד"א). כג ל"ג מן ואלין עד בגין (אה"ל). כד עלמא.

הסולם

מאמר

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר מהעולם הזה, לא ידעו ללכת באלו האורחות והשבילים והם נכשלים בהם, ואז ילך בדרכים אחרים שאינם דרכי התורה, ויתעוררו עליו הרבה דינים, והוא נענש בהם. (י) ומאן דאשתדל וכו': ומי שעוסק בתורה מה כתוב, בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך, בשכבך, בקבר, התורה תשמור עליך מן הדין של העולם ההוא. והקיצות, כאשר הקב"ה יעורר רוחות ונשמות להחיות המתים, אז היא תשיחך, היא תהיה מליצה טובה על הגוף, כדי שאלו הגופים שעסקו בתורה יקומו כראוי, ואלו הם שיקומו מתחילה לחיי עולם, (כח"ט) לעיל שרה דף נ"ג אות

הולכים. ומשום שאינם יודעים להסתכל, ואינם עוסקים בתורה, הם נכשלים בהם, בדרכי התורה, בעולם הזה ובעולם הבא. (רח) ת"ח כל בר נש וכו': בוא וראה, כל אדם העוסק בתורה, כשנפטר מן העולם הזה, נשמתו עולה באורחות ושבילים של התורה, ואלו האורחות והשבילים של התורה הם יודעים, ואותם היודעים דרכי התורה בעולם הזה, הולכים בהם בעולם ההוא אחר שיפטרו מהעולם הזה. (ט) ואי לא אשתדלו וכו': ואם אינם עוסקים בתורה בעולם הזה, ואינם יודעים תאורחות והשבילים של התורה, כשיצאו (דפו"י דף קע"ה ע"ב)

רי"א) ותא חזי, כל אינון דאשתדלו באורייתא, ההוא גופא יתקיים, ואורייתא תגין עליה, מאי טעמא, בגין דבההיא שעתא, יתער קודשא בריך הוא « חד רוחא, דכליל מארבע רוחין, וההוא רוחא דכליל מארבע רוחין, אודמן לכל אינון דאשתדלו באורייתא, לאחייא לון בהאי רוחא, בגין דיתקיים לעלמין.

ריב) ואי תימא, הא כתיב, א (א) מארבע רוחות באי הרוח, אמאי לא אתקיימו, דהא כלהו מיתו כמלקדמין. תא חזי, ההוא זמנא, דאוקים קב"ה על ידא דיחזקאל, אינון ג מתייא, ההוא ד רוחא, אע"ג דהוה מארבע ה רוחייא, לא נחית ו לקיימא לון בקיומא, אלא לאחזאה, דזמין קב"ה לאחייא ז מתייא בההוא גוונא, ולקיימא ה לון ברוחא * דאתכליל ט בהאי גוונא. ואע"ג דאהדרו גרמין, בההיא שעתא כמה דהוה. קב"ה בעא לאחזאה לכל עלמא, דאיהו זמין לאחייא . מתייא, בגין דקב"ה, זמין לקיימא להו קיומא שלים בעלמא כדקא יאות, ואינון דאשתדלו באורייתא בהאי עלמא, יא היא קיימא עליה דבר נש, ואתעבידת סניגוריא, יב קמי יג דקב"ה.

ריג) ר"ש אמר כל אינון מלין דאורייתא, וכל ההיא אורייתא, דאשתדל בה בר נש יד בהאי עלמא, טו אינון מלין, וההיא אורייתא, טז קיימא קמי יז קב"ה, יח ואמרת קמיה, והיא ארימת קלין, ולא אשתככת, ולההוא זמנא, איהי תשיח ותימא, כפום יט דאתדבק בר נש, כ ואשתדל בהאי עלמא, ועל דא

מסורת הוהר

(א) לעיל תולדות דף ר"ט ציון ה'.

דרך אמת

(א) לקמן רל"ה ע"א.

חלופי גרסאות: א רוחא חד. ב אודמנו. ג מיתיא. ד מוסיף זמני דאתי [דאתא] רוחא. ה רוחי (אה"ל). ו דקיימא. ז מתייא. ח לך. ט מד רוחין. י מיתיא; מוסיף מתייא מה כתיב יתו מתוך נבלתי יקומון על דא [כך] ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקיא; מתייא וע"ד ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקיא מה כתיב מארבע רוחות בואי הרוח רוחא דאתכלילת בארבע. יא האי. יב קמיה. יג קב"ה. יד בעלמא דין. טו ההיא אורייתא ואינון מלין. טז קיימן. יז מוסיף קב"ה היא. יח ואתאמרת (אה"ל). יט מוסיף דאתדבק בה. כ מוסיף ואשתדל בה.

הסולם

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר מד' הרחות שיתקיימו לעולם, ומשיב, בוא וראה, באותה שעה שהחיה הקב"ה המתים על ידי יחזקאל, אותו הרוח, אע"פ שהיה כלול מארבע רוחות, מלכתחילה לא ירד להחיותם שיתקיימו לעולם, אלא להראות שעתיד הקב"ה להחיות מתים באותו הדרך, ולהחיותם ברוח הנכלל באופן הזה, דהיינו מד' רוחות, ואע"פ שהעצמות חזרו בשעה ההיא למה שהיו, הקב"ה רצה רק להראות לכל העולם שהוא עתיד להחיות המזים, אשר עתיד הקב"ה להחיותם או בקיום שלם בעולם, כראוי. ואלו העוסקים בתורה בעולם הזה, התורה עומדת להם או, ונעשית מליצה טובה לפני הקב"ה.

ריג) ר"ש אמר וכו': רש"א, כל אלו המלות שבתורה וכל התורה ההיא, דהיינו השכל שבה, שעסק בה האדם בעולם הזה, אלו המלות

מאמר

אות קע"ב. ע"ש) כמו שאתה אומר, ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלו הם לחיי עולם, משום שעסקו בחיי עולם, שהוא התורה.

רי"א) ותא חזי כל וכו': ובוא וראה, כל אלו שעסקו בתורה, הגוף שלהם יתקיים והתורה תגן עליו. מהו הטעם, הוא משום שבאותה שעה, יעזר הקב"ה רוח אחד שכלול מארבעה רוחות שהם חו"ב תו"ט ואותו הרוח הכלול מארבעה רוחות מזדמן לכל אלו שעסקו בתורה להחיותם ברוח הזה, כדי שיתקיימו לעולם.

ריב) ואי תימא וכו': ואם תאמר, הרי כתוב במתים שהחיה יחזקאל, מארבע רוחות באי הרוח, למה לא נתקיימו, והרי כולם מתו כבתחילה ולא הועיל להם הרוח הזה הכלול (דפויו דף קע"ה ע"ב *) דף קע"ו ע"א)

אינון יקומון בקיומא שלים לחיי עלמא כדקאמרן, ובגין כך א) כי ישרים דרכי
 וצדיקים ילכו במ פושעים יכשלו במ.

ריד) ר' חייא פתח א) ואמר, ב) ועלי זקן מאוד ושמע את אשר יעשו
 ב בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד.
 וכי ס'ד, דכהני יי, ג) דיעבדון עבידתא דא, והא מקדמת דנא אתמר, ופרישת
 אורייתא ההוא חובא דלהון, דכתיב ג) כי נאצו האנשים את מנחת יי. וכתוב
 ה) ומשפט הכהנים מאת העם כל איש זוכה זבח וגו', וכתוב ה) גם בטרם
 יקטירון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזוכה תנה לצלות לכהן וגו'.
 ד) וכתוב ו) ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה. ועל דא ז) ותהי
 חטאת הנערים גדולה מאד וגו'. וכל דא לא הוה ה) נטלין, אלא מאינון חולקין,
 דהוה להו לכהני למיכל ו) מניה, ועל דהוה קליל קרבנא בעינייהו אתענשו,
 והכא ז) אמר ה) את אשר ישכבון את הנשים הצובאות.

רטו) אלא, ה) ח'ו דהו ז) עבדו עבירה דא, כ"ש באתרא קדישא ההוא,
 דלא יקומון כל ישראל ויקטלון י) להון. אלא, בגין דהו מעכבי לון לאעלא
 למקדשא, ומחאן יב) בידהון, דלא לאעלא למצלי צלותא, עד יג) דקורבניא
 אתעבידו, בגין דאינון לא מייתין קרבנין למיטל חולקא מנייהו, ובגין כך
 מעכבין לון. יד) ובגין כך, אינון נשים הו בעאן מנייהו לאעלא טו) תמן, ועל
 דא כתיב את אשר ישכבון את הנשים, דמעכבי לון כדקאמרן.

מסורת הזהר

א) לעיל דף ס"א ציון א'. ב) שמואל א' ב'. ג) שם. ד) שם. ה) שם. ו) שם. ז) שם. ח) שם.

חלופי גרסאות: א) ל"ג ואמר ב בניו וגו'. ג) יעבדון. ד) ל"ג וכתוב. ה) נטלי. ו) מנייהו (אה"ל). ז) מוסיף
 את אמר (אה"ל); אתאמר. ח) מוסיף אלא ח'ו. ט) עבדו. י) וכ"ש. יא) לון; מוסיף להון
 ותו דקב"ה יעביר לון מעלמא. יב) בידיהון. יג) דקורבנין. יד) בגין דאינון נשין הו בעאן מנייהו לאעלא תמן
 והו מעכבין לון על דא (אה"ל). טו) מוסיף תמן והו מעכבין לון.

הסולם

מאמר

וילך ראובן — והיו בני יעקב שנים עשר
 הקרבן קל בעיניהם נענשו, שמשמע שהיו
 צדיקים שמדקדקים עמהם מאד, וכאן אומר,
 את אשר ישכבון את הנשים הצובאות, שעשו
 עבירה חמורה כל כך.

המלות ואותה התורה, עומדת תמיד לפני
 הקב"ה, ואומרת לפניו, ומדימה קולות ואינה
 משתככת. ולעת ההיא, בתחיית המתים, היא
 תשיח ותאמר, כפי שנתדבק בה האדם ועסק
 בה בעולם הזה, ועל כן הם יקומו בקיום
 שלם לחיי עולם, כמו שאמרנו. ומשום זה, כי
 ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ פושעים
 יכשלו במ.

רטו) אלא ח'ו דהו וכו'; ומשיב, אלא חס
 ושלום, שהיו עושים עבירה זו, ומכל
 שכן במקום הקדוש ההוא, שלא יקומו ישראל
 ויהרגו אותם. אלא משום שהיו מעכבים את
 הנשים מלהכנס למקדש, והיו מוחים בידיהן,
 שלא להכנס להתפלל תפלה מטרם שהקרבנות
 נעשו, כי משום שהן לא הביאו הקרבנות לקחת
 חלק מהם על כן היו מעכבים אותן. ומשום זה
 שהנשים בקשו להכנס שמה, אל המקדש, והם
 עכבו אותן, על כן כתוב את אשר ישכבון
 את הנשים, דהיינו שעכבו אותן מלהכנס
 לבית המקדש, כמו שאמרנו.

ריד) ר' חייא פתח וכו'; ד"ח פתח ואמר,
 ועלי זקן וגו' אשר ישכבון את הנשים
 וגו', ושואל, הכי יעלה על דעתך על כהני ה',
 שיעשו מעשה זה, והרי מקודם לכן נאמר,
 והתורה פרשת החטא שלהם, שכזוב, כי נאצו
 וגו' ואם לא לקחתי בחזקה, ועל זה אומר
 הכתוב, ותהי חטאת הנערים גדולה מאד, ומה
 גם שלא היו לוקחים אלא מאותם החלקים
 שהיו להם, לכהנים, לאכול מהם, ועל שהיה
 (דפו"י דף קע"ו ע"א)

רטז) כגוונא דא א) וישכב את בלהה, חס ושלום דאיהו שכב עמה, אלא בגין דעכב לה לשמשא באבוי שמושא דמצוה, ודא הוא בלבולא דערסא. ועבד א) לקביל שכינתא ב) עבידתא דא, דבכל אתר דשמושא דמצוה אשתכח, שכינתא ושריא על ההוא אתר, ואשתכח תמן, ומאן דגרים לעכבא שמושא דמצוה, גרים דיסתלק שכינתא מעלמא, ועל דא כתיב ב) כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה. ובגין דא כתיב ג) וישכב את ב) בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר, כלהו הוּו במניינא, ולא גרע מזכותא דלהון כלום. ריז) רבי אלעזר אמר, מ"ט בקדמיתא ישראל, ולבחר ד) יעקב, דכתיב וישמע ישראל ה) ויהיו בני יעקב שנים עשר. אלא, כד אתא ראובן, ובלבל ההוא ערסא, אמר, ומה תריסר שבטין הוּו ליה לאבא לקיימא בעלמא, ולא יתיר, והשתא בעי לאולדא בנין, ו דילמא אנן פגימין, דאיהו בעי לאולדא אחרנין כמלקדמין. מיד בלבול ההוא ערסא, ואתעכב ההוא שמושא, כאילו עבד קלנא לגבי שכינתא, דשריא על ההוא ערסא. ועל דא כתיב, וישמע ישראל, דהא בשמא דא, אסתלק גו תריסר דאתכסיין, דאינון תריסר נהרי אפרסמונא דכיא. ריח) ויהיו בני יעקב שנים עשר, ז) אלין תריסר שבטין, דשכינתא אתתקנת בהו, ומאן אינון, אלין דאורייתא אהדרת, ח) ועביד לון ט) חושבנא

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ה. ב) (שם מ"ט) ח"א רלו. ג) (שם ל"ה) ח"א קעה: רכב:

חלופי גרסאות: א) לקבל. ב) עבירה (אה"ל). ג) בלהה וגו' ויהיו. ד) מוסיף בני יעקב. ה) מוסיף ולבחר ויהיו: ו דלמא. ז) מוסיף אלין אינון; אינון (אה"ל). ח) ועבדת (אה"ל). ט) חשבנא.

הסולם

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר

מאמר

רטז) כגוונא דא וישכב את בלהה: חס ושלום ששכב עמה, אלא שעכב אותה מלשמש עם אביו שמוש של מצוה. וזהו בלבול המטה. (האמור לעיל באות ר"ה). ונבחו, וכנגד השכינה עשה המעשה הזה, כי בכל מקום, שנמצא שמוש של מצוה, שורה השכינה על המקום ההוא ונמצאת שם. ומי שגורם לעכב שמוש של מצוה, גורם להסתלקות השכינה מן העולם, ועל כן כתוב, כי עלית משכבי אביך וגו'. ועל כן כתוב, וישכב את בלהה וגו'. ויהיו בני יעקב שנים עשר, ללמד, שכולם היו במנין, ולא נגרע מזכותם מאומה.

ריז) רבי אלעזר אמר וכו': רא"א, מה הטעם שמתחילה ישראל, ואחר כך יעקב שכתוב, וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר, ומשיב, אלא כשבא ראובן ובלבל את המטה, אמר, ומה זה, הרי י"ב שבטים היו לו לאבי לקיים בעולם ולא יותר, ועתה הוא רוצה עוד להוליד בנים, וכי פגומים אנחנו, שהוא

(דפו"י דף קע"ו ע"א)

ריח) ויהיו בני יעקב וגו': אלו הם י"ב השבטים שהשכינה נתקנה בהם, ומי הם, הם אלו שהתורה חזרה ועשתה להם חשבון

כמלקדמין, כלהו קדישין, כלהו אתחזיין לגבי שכינתא, א לאסתכלא ב בקדושה
 דמאריהון, דאילו עבד ההוא עובדא, לא ג ייתי ראובן ד במניינא.
 (ריט) ועם כל דא אתענש, דאתנטיל בכורתיה מניה, ואתיהיב ליוסף,
 כד"א א ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה
 בכורתו ה ליוסף. ת"ח ו ב) להוא ז שמיה דאלהא מברך ה מן עלמא ועד עלמא
 ט די . כל מעבדוהי קשוט וארחתיה דין, וכל מה דאיהו עביד, כלא איהו
 בחכמתא עלאה.

(רכ) ת"ח, כמה גרים עובדא דבר נש, דהא כל יא מאי דאיהו עביד, כלא
 אתרשים וקימא קמי יב דקביה, דהא יעקב בשעתא דעאל יג לגבה יד דלאה,
 כל ההוא ליליא, רעותיה ולביה הוה ברחל, דחשיב דרחל איהי, ומההוא שמושא
 טו וטפה קדמאה ומההוא רעותא, אתעברת לאה, ואוקמוה, דהא אלמלא דיעקב
 לא ידע, לא יסתליק ראובן בחושבנא. ועל דא לא טו אסתלק בשמא ידיעא,
 אלא שמיה סתם ראובן.

(רכא) ועם כל דא, אהדר עובדא לאתריה, יו כמה דההוא רעותא קדמאה
 יח אתעבידת ברחל, ההוא רעותא אתהדרת בה, יט דהא כ בכורתיה כא אהדרת
 ליוסף בוכרא כב דרחל, אתר דרעותא הות ברחל, וכלא סליק באתריה, בגין
 דכל עובדוי דקביה כלהו קשוט וזכו.

מסורת הזהר

(א) (ד"ה א' ה') ח"א קנה: רנח. ב) (דניאל ב') ח"א עה: ח"ב כט: ק: קעב:

חלופי גרסאות: א לאסתלקא. ב בקדושא; מוסיף בקדושא עלאה. ג עייל. ד בחושבנא. ה לבני יוסף.
 ו ליהוי. ז שמא דקביה. ה מעלמא וליג מן. ט ל"ג די. י דכל וליג די. יא מה; מאן.
 יב קביה. יג לגבי. יד לאה. טו ומההוא טפה; וטפא. טו אסתליק. יז היינו (אה"ל). יח דאתעבידת (אה"ל).
 יט דההיא (אה"ל). כ בכירותא. כא אתהדרת. כב מוסיף דרחל אתר דרחל.

הסולם

מאמר

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר
 הלילה דצונו ולבו היו ברחל, כי חשב שהיא
 רחל, ומשמוש הזה, מטפה ראשונה ומאותו
 הרצון נתעבדה לאה. ובאדרהו, אלו לא היה
 כך שלא היה יודע יעקב שהיא לאה אלא שכן
 היה יודע שהיא לאה והיה מחשב ברחל, לא
 היה עולה דאובן בחשבון השבטים, כי היה
 ח"ו בן תמורה. אלא בשוגג היה, ועל כן לא
 נתעלה בשם ידוע, אלא שמו סתם דאובן,
 פירושו, שהוא נוטריקון ראובן—בן סתם,
 בלי שם.
 (רכא) ועם כל דא וכו': ועם כל זה חזר
 המעשה למקומו, שכמו שהרצון הראשון
 נפעל ברחל, הרצון הזה חזר אליה, כי בכורתו
 חזרה ליוסף בכור רחל, למקום שהרצון היה
 שם, שהיא רחל. והכל בא למקומו כי כל
 מעשיו של הקביה, כולם אמת וצדק.
 רבי

חשבון כבתחילה, כמקודם חטאו של ראובן,
 כולם קדושים כולם דאויים אל השכינה להסתכל
 בקדושת רבונו. כי אלו עשה דאובן אותו
 מעשה לא היה בא במספר השבטים.
 (ריט) ועם כל דא אתענש וכו': ועם כל זה
 נענש ראובן, שנלקחה ממנו הבכורה
 וניתנה ליוסף, כמו שאתה אומר, ובני דאובן
 בכור ישראל כי הוא הבכור וגו'. בוא ודאה
 יהי שמו של האלקים מבורך מן העולם ועד
 העולם, שכל פעולותיו אמת. ודרכיו דין, וכל
 מה שהוא עושה הכל הוא בחכמה העליונה.
 (רכ) ת"ח כמה גרים וכו': בוא ודאה, כמה
 גודם מעשה בני אדם, כי כל מה
 שהאדם עושה, הכל נדשם ועומד לפני הקביה.
 כי יעקב, בשעה שבא אל לאה, כל אותו
 (רס"י דף קע"ו ע"ב)

רכב) רבי חזקיה אשכחיה יומא חד לרבי יוסי, א) דהוה א מסטמיט ב ספסינא גו קטרי דנורא, והוה סליק קטורא דתננא ג לעילא. א"ל, אלו קטורא דתננא דקרנא, ד דהוה ה סליק על גבי מדבחא, ו הוה סליק תדיר כי האי גוונא, לא שריא רוגזא בעלמא, וישראל לא אתגלי מעל ארעא.

רכג) פתח ר' יוסי ואמר, א) מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן מקוטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל. מי זאת עולה. ת"ח, בזמנא דהווי ישראל אזלי במדברא, שכינתא אזלא קמייהו, ואינהו הוו אזלי אבתרה, דכתיב ב) וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ובגין כך כתיב, ג) כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת ה' כלולותיך לכתך אחרי במדבר וגו'.

רכד) ושכינתא הות אזלא, וכלהו ענני יקר בהדה. וכד הוה שכינתא נטלה, ה) הווי נטלין, כמה דכתיב ו) ובהעלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכד איהי סלקא, ההוא עננא סלקא עד לעילא, וכל בני עלמא חמאן, ושאלוי ואמרי, מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן.

רכה) ההוא עננא דשכינתא אתחזיא עשן, מיט איהי עשן, בגין דנורא דאדליק אברהם. ויצחק בריה, הוה אחיד בה, ולא אעדי מינה, וכד י) אתאחדת ההוא יב נורא בגווה, הוה סליק יג תננא.

מסורת הזהר

א) לעיל בהקסיהו דף קל"ו ציון א. ב) (שמות י"ג) ח"א עו. ח"ב מו. גא. דנו: ח"ג קסו. קצא: רפג: רצח: רת"ז ת"ע קלא. ג) וידא קט"ו ציון א. ד) שמות מ'.

דרך אמת

א) שהיה נשמט ויוצא מהקדרה שהיה מבשל בו אצל האש ויצא השומן בנחלי רתמים וע"י זה עלה העשן למעלה ור"ל שהזכיר בקיטור העשן הזה ענין הקיטור עשן של הקרבת הקטרת אשר על ידו מתקשרים עליונים ותחתונים כאווד.

חלופי גרסאות: א מסתמיט; ב ספסינא (אה"ל); ג סמסונא (אה"ל); ד מוסיף לעילא לעילא. ד דהוה. ה סלקי. ו דהוה. ז ל"ג ישראל. ח כלולותיך וגו'. ט מוסיף כלהו הוה. י ליצחק (אה"ל). יא אתאחדת; יב גהור; יג גהורא. יד עננא.

הסולם

מאמר

רכב) רבי חזקיה אשכחיה וכו': רבי חזקיה פגש פעם את ר' יוסי. וראה שהיתה נשמטת ויוצאת חתיכת בשר מן הסיר שלו לתוך להב האש. ותמרות העשן היו מתאבכות ועולות למעלה. מטפטוף השומן אמר לו, אלו תמרות העשן מן הקרבן, שהיו עולות על המזבח. היו עולות תמיד כעשן הזה, לא היה רגז על העולם, וישראל לא היו גולים מארצם.

רכג) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר' יוסי ואמר, מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן וגו'. מי זאת עולה, מה פירושן, ואומר, בוא וראה, בזמן שישראל היו הולכים במדבר, השכינה היתה הולכת לפנייהם, והם היו הולכים אחריה, שכתוב וה' הולך לפנייהם וגו'. ומשום זה כתוב כח אמר וגו' לכתך אחרי במדבר

המדבר כתימרות עשן.

רכה) תחזיא עננא דשכינתא וכו': הענן ההוא שהשכינה נראתה בו, זיה עשן. מה הטעם שהיה עשן, הוא, משום שהאש שהדליק אברהם ויצחק בנו, היתה אוחות בה ולא הרפתה ממנה. וכשהאש היתה נאחזת בה היתה מעלה עשן.

רכו) ועם כל דא, מקטרת מר ולבונה, מאי מקטרת, מתקטרא בתרין סטרין אחרנין, עננא דאברהם לימינא, עננא דיצחק לשמאלא, מכל אבקת רוכל, דא יעקב.

רכז) דבר אחר, א מכל אבקת רוכל דא יוסף ב הצדיק, בגין דארונא דיוסף, הוה אזיל לגביה, אמאי רוכל, ג בגין דהוה רכיל לאחוי לגביה דאבוי. דבר אחר אמאי רוכל, אלא מה חנוני דא, (א) קטירי ז דקוסטרי, ואבקי ה דפולמי, בלהו בידיה, הכי נמי יוסף, איהו קיומא דאורייתא, בגין דאיהו קיים לה, בגין דכל פקודי אורייתא, מתקשרן בנטירו דברית ו קדישא.

רכח) ועל דא, שכינתא מתקטרא, ז באברהם יצחק ויעקב ויוסף, כחדא אינון, ודיוקנא חדא להו, הדא הוא דכתיב, (א) אלה תולדות יעקב יוסף. ובגין כך, מכל אבקת רוכל, בגין דמאתר ה דנהרא דנגיד ונפיק, אשתקייא כלא, ונהירו כל אנפין.

דרך אמת

(א) קשרים של עשבים ואבק מכל מיני רפואות שבעולם הכל בידו.

חלופי גרסאות: א ליג מכל אבקת רוכל. ב מוסיף הצדיק דהוה רכיל. ג ליג בגין. ד דקוסרי (אה"ל). ה דעלמא. ו מוסיף קיימא קדישא. ז באבהן ויוסף. ח נהורא.

מסורת הזהר

(א) ביא קליז ציון א.

מאמר

הסולם

מי זאת עולה מן המדבר

הקוין, מר: זהו קו ימין אברהם. לבנה: זהו קו שמאל יצחק. מכל אבקת רוכל: זהו קו אמצעי הכולל שניהם. ע"כ מכונה רוכל, שבירוד מר ולבנה.

רכז) דבר אחר מכל וכו': פירוש אחר. אבקת רוכל זה יוסף הצדיק. משום שארוננו של יוסף, שהוא יסוד היה הולך אצלה. ולמה נקרא רוכל, משום שאמר רבילות, על אחיו לפני אביו.

דבר אחר אמאי רוכל וכו': פירוש אחר למה נקרא רוכל. אלא כמו החנוני הזה שמצוררות עצי בשמים עד אבקות עלים מריחים, הכל בידו, כן יוסף הוא הקיום של התורה, כי הוא קיים אותה, משום שכל מצוות התורה מקושדות בשמירת ברית הקודש ויוסף שמר את ברית הקודש.

רכז) דבר אחר מכל וכו': פירוש אחר. אבקת מתקטרת באברהם, ביצחק, ביעקב וביוסף, שהם כאחד וצודה אחת להם, וזהו שכתוב אלה תולדות יעקב יוסף, ומשום זה כתוב מכל אבקת רוכל, כי מן המקום שהנתר נמשך ויוצא, דהיינו יסוד שווא יוסף, מושקים כולם, לפני הכל מאירים.

קטירי, פירושו צרורות. קוסטרי, פירושו עצי בשמים הנקראים קשט בסימני הקטרת. וכן נקדאים בשרתא (ברכות מג). פולמי, הוא

פירוש. כשקו השמאל דבינה מאיר בלי ימין, אז הארתו כאש אוכלת. וכשהשכינה בסוד בנין אחרים היא עולה ומלבשת את קו שמאל דבינה. ואז היא נדלקת באש הזה. וז"ש דנורא דאדליק אברהם ויצחק בריה הוה אחר ביה, כי יצחק הי"ס קו שמאל דבינה, שאברהם המשיך אותו ומטרם שנכלל בימין היה כאש אוכלת, והשכינה נדלקה באש הזה בזמן היותה בבנין אחרים. ובעת תקון השכינה שהיא מקבלת מוחין השלמים דפנים בפנים, כשמשפעת הארת החכמה, היא משפעת בכלים הללו, שהם כאש אוכלת, שקבלה מקו שמאל דבינה בעת היותה במוחין דאחרים. (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף ו' ד"ה ואלמלי ע"ש.) וז"ש ולא אעדי מינה, שאש זו אינה סדה מהנוקבא גם בהיותה במוחין דפנים. דהיינו שהיא משפיעה על ידם הארת החכמה, וז"ש וכר אתאחדת ההוא נורא בגוזה דהיינו בעת שהיא משפעת הארת חכמה, חוה פליק תננא, כי מעוררת אז כלים דאחרים שהם כאש אוכלת ומעלים עשן.

רכו) ועם כל דא וכו': ועם כל זה, מקטרת מר ולבונה מהו מקטרת, היינו שהיא מתקטרת בב' הצדדים האחרים הממותקטים ונכללים זה בזה, שהם ענן של אברהם שהוא לימין, וענן דיצחק שהוא לשמאל. מכל אבקת רוכל, זה יעקב. כלומר שהיתה מתקטרת בג' (דט"ו דף קע"ו ע"ב)

רכט) ות"ח, כד הוו ישראל בארעא, והוו א מקריבין קרבנין, כלהו הוו ב מתקרבין ג לגבי ד קב"ה כדקא יאות, וכד קרבנא אתעביד, ותננא ה סליק בארע מישר, כדין הוו ידעי, דתננא דמדבחא אדליק * בוצינא, דאתחזיא ו לאדלקא, וכל אנפין נהירין א) ובוצינין דלקין.

רל) ומוימא, ס דאתחריב בי מקדשא, לית לך יומא ויומא, דלית ביה זעימו ורוגזא, כד"א א) ואל זועם בכל יום, ואתפרש . חדוה מעילא ומתתא, וישראל יא אזלין בגלותא, ואינון ברשו יב דטעוון אחרנין, וכדין אתקיים קרא דכתיב, ב) ועבדת שם אלהים אחרים.

רלא) וכל דא למה, בגין דכתיב, ג) תחת אשר לא עבדת את יי אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, מאי מרוב כל. הכא מרוב כל, והתם בחסר כל.

רלב) עד דיתער קב"ה ויפרוק לון מביני עממיא, כמה דאת אמר, ד) ושב יי אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל יג העמים אשר הפיצך יי אלהיך שמה. וכתיב ה) אם יהיה נדחך בקצה יד השמים משם יקבצך וגו'.

רלג) ואלה תולדות עשו הוא אדום. תא חזי, בחיי יצחק, לא אתמנון

מסורת הזהר

דרך אמת

- א) ונרות דולקים הוא רומז אל הארת השפע
- ב) לך קי"ד ציון ג'. ב) (דברים כ"ח) ח"ב קכג:
- ג) (שם) ח"א קטז. ד) לעיל וירא קי"ד ציון ב'.
- ה) (דברים ל') ח"א ט. יז. ח"ב קפח: ו) (בראשית ל"ו) ח"ג רלז.

חלופי גרסאות: א מקריבין. ב מתדבקי. ג לגביה. ד דקב"ה. ה סלקא. ו לאתדלקא. ז ובוסינין. ח מיומא. ט דאתחריב. י חדוה. יא אזלי. יב ל"ג דטעוון; טעוון (אה"ל). יג העמים וגו'. יד השמים וגו'.

הסולם

מאמר

הוא כמו פילון (שבת סב:) שפירושו עלים מריחים.

רכט) ות"ח כד הוו וכו': ובוא וראה. כשישראל היו בארץ, והיו מקריבים קרבנות, היו נקריבים כולם להקב"ה כראוי, וכשהקרבן נעשה והעשן עלה בדרך ישר, אז היו יודעים שעשן המזבח הדליק הנר הראוי להדליק, ופני הכל מאירים והנרות דולקים. נרות, פירוש, הספירות של הנוקבא, שה"ס מאורי האש (כמ"ש לעיל בראשית א' אות קכ"ח, וע"ש בסולם. ולעיל בראשית ב' דף קנ"ה אות רס"ג).

רל) ומיומא דאתחריב וכו': ומיום שנחרב בית המקדש, אין לך יום ויום שאין בו זעם ורוגז, כמו שאתה אומר, ואל זועם בכל יום. והוסרה השמחה מלמעלה ומלמטה, וישראל הולכים בגלות, והם ברשות אלהים אחרים, ואז מתקיים המקרא שכתוב, ועבדת שם אלהים אחרים.

רלא) וכל דא למה וכו': ושואל, וכל זה למה הגיע לישראל, ומשיב, משום שכתוב, (דסו"י דף קע"ז ע"ב *) דף קע"ז ע"א)

מי זאת עולה מן המדבר

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, ושואל, מהו מרוב כל, ומשיב, כאן מרוב כל, ושם בחסר כל.

פירוש, היסוד נקרא כל בסו"ה כי כל בשמים ובארץ, וכשישראל היו בארץ היה היסוד מאיר להם, וז"ש הכא, דהיינו בארץ, נאמר מרוב כל, כי היסוד, ה"ס נהרא דנגיד ונפיק אשתקיא כלא ונהירו כל אנפין (כנ"ל באות רכ"ח) והתם דהיינו בחוץ לארץ, בגלות, נאמר בחסר כל, שאין היסוד מאיר שם, וע"כ ועבדת את אויביך וגו', שנאמר, ועבדת את אויביך אשר ישלחנו ה' בך ברעב ובצמא ובעירום ובחסר כל.

רלב) עד דיתער וכו': עד שיתעורר הקב"ה ויגאל אותנו מבין העמים, כמ"ש, ושב ה' אלקיך את שבותך וגו' וכתוב אם יהיה נדחך וגו'.

מאמר ואלה תולדות עשו

רלג) ואלה תולדות עשו וגו': בוא וראה, בחיי יצחק לא נמנו בניו של עשו כמו שנמנו

בנוי דעשו, כמה דאתמנון בנוי דיעקב, דהא עד לא מית יצחק אתמנון, אבל בעשו מה כתיב, ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בנוי, * בתריה מה כתיב ואלה תולדות עשו הוא אדום. מאי טעמא, בגין דהא בחולקיה ובאחסנתיה ועדביה, לאו איהו, אלא יעקב ובנוי. ובגין כך, יעקב ובנוי, אינון חולקיה דקב"ה, ועאלין בחושבנא. אבל עשו, דלאו איהו ב בחולקא, דבסטר דמהימנותא, עביד חושבניה, לבתר דמית יצחק, ואתפרש חולקיה דאתר אחרא.

רלד) ת"ח, לבתר דמית יצחק, ועשו אתפרש ד לסטריה, מה כתיב ויקח עשו את נשיו וגו', ה מפני יעקב אחיו, דשבק ליה ו ליעקב, קרן וריוח, שעבודא דמצרים וארעא, וזבין ליה חולקיה מן מערתא דכפלתא, ואזל ליה מן ארעא, ומן מהימנותא, ומחולקיה, דאזל ליה מכלא.

רלה) תא חזי, כמה הוה ד חולקיה דיעקב טבא בכלא, בגין דלא אשתאר עשו בהדיה, ואתפרש מניה, ואזל ליה לחולקיה ולעדביה, ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אבוי, ובאחסנת אבהתוי, ועל דא וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, מאי מפני יעקב אחיו. דלא בעא חולקיה, ואחסנתיה ח ועדבא דמהימנותא דיליה. זכאה חולקיה דיעקב, עליה כתיב, א) כי חלק ה' ט עמו יעקב חבל נחלתו.

רלו) ב) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח י"א ואמר, ג) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. ת"ח, כד עבד קב"ה עלמא, ופלג ארעא, לשבעה תחומי, יב פליגין לקביל

מסורת הוהר

א) ב"א קצ"ד ציון ד'. ב) (בראשית ל"ו) ח"א רכג: ח"ב קח: קיא. ח"ג קכה. קלה. קמב. רצב. ג) (עובדיה א') ח"א קעז: ח"ב ו. ח"ג נו. קפה. א מה כתיב בתריה. ב מוסיף בחולקא חד; בחולקא דא (אה"ל). ג בסטרא; דבסטרא. ד לאתריה. ה מוסיף וילך אל ארץ מפני. ו ל"ג ליעקב. ז חולקה. ח ועדביה. ט עמו וגו'. י מלכו וגו'. יא ל"ג ואמר. יב פליג (אה"ל).

מאמר

הסולם

ואלה תולדות עשו

מן הארץ ומן האמונה, ומחלקו, שהלך לו ונסתלק מכל.

רלה) ת"ח כמה הוה זכו': בוא וראה, כמה היה חלקו של יעקב טוב בכל, אשר עשו לא נשאר עמו, ונפרד ממנו והלך לו לחלקו וגורלו, ונשאר יעקב אוהו בנחלת אביו ונחלת אבותיו. ועל כן כתוב, וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. ושואל, מהו שכתוב מפני יעקב אחיו. ומשיב, שלא רצה חלקו ונחלתו וגורל האמונה של יעקב. אשרי חלקו של יעקב, עליו כתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

שנמנו בניו של יעקב, שנמנו מטרם מיתת יצחק, אבל בעשו מה כתוב, ויגוע יצחק וגו', אחריו מה כתוב, ואלה תולדות עשו הוא אדום. ולא נמנו בחיי יצחק, מה הטעם, הוא משום שבחלקו ונחלתו וגורלו של יצחק אינם אלא יעקב ובניו. ומשום זה יעקב ובניו שהם חלקו של הקב"ה, נכנסו בחשבון, אבל עשו שהוא אינו בחלקו של צד האמונה, עשה הכתוב חשבונו לאחר שמת יצחק, שאו נפרד חלקו מקדושה למקום אחר.

רלד) ת"ח לבתר זכו': בוא וראה, אחר שמת יצחק, ועשו נפרד אל הצד שלו, מה כתוב, ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. כי הניח ליעקב את הקרן ואת הריוח, הניח לו את שעבוד מצרים שהוא הקרן, וגם את הריוח משעבוד מצרים שהוא ירושת הארץ, ומכר לו חלקו שבמערת המכפלה, והלך לו (דפו"י דף קע"ז ע"א)

מאמר ואלה המלכים

רלו) ואלה המלכים אשר מלכו וגו': רבי ייסא פתח ואמר, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. בוא וראה, כשעשה הקב"ה

שבעין רברבין ממנו, וקב"ה פליג לון לשבעין עמין, כל חד וחד כדקא חזי ליה, כד"א א) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים. רלז) ומכלהו רברבן ב ממנו, דאתמסרו לשאר עמין, לא אית בהו בזוי קמיה, כממנא דעשו. מ"ט, בגין דסטרא דעשו, סטרא מסאבא איהו, וסטרא דמסאבא איהו קלנא ג קמי קב"ה, א) ד מאינון דרגין זעירין, דבתר ריחיא, סריקתא דקוסטרי סומקי קא אתיא, ועל דא, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. ה) דכתיב על גחונך תלך ועפר ו תאכל כל ימי חיך. מאד: כד"א ב) ארוך אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) מאותן מדרגות השפלים שאחר הרהים ששם ממונים פחותים שוטרי הדין הנרמז בתוקף האדמימות משם אחיותם ומלת סריקתא הוא תרגומו של אנשים רקים גוברין סריקין ומלת קוסטרי פ"י של סוסר חלופי גרסאות: א אדם וגו'. ב ליג ממנו: ממנין. ג לקמיה: מוסיף קמיה דקב"ה. ד ומאינון. ה וכתבי. ו תאכל וגו'.

הסולם

ואלה המלכים

מאמר

הקב"ה את העולם, וחלק את הארץ לשבעה גבולות, מחולקים כנגד שבעים השרים הממונים על אומות העולם, שה"ס חצוניות, וה"ס חג"ת נהי"ס שכל אחת כלולה מעשר, והם ע'. והקב"ה חלק אותם ע' ממונים לשבעים אומות, כל אחד ואחד כראוי לו. כמ"ש בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. רלז) ומכלהו רברבין וכו'; ומכל השרים הממונים שנמסרו לכל האומות אין בזוי לפני הקב"ה, כממונה של עשו. מהו הטעם, משום שהצד של עשו הוא צד הטומאה, וצד הטומאה הוא בזיון לפני הקב"ה ומאלו המדרגות הקטנות שלאחר הריהים, ומן הריקנות שבמדות האדומות, בא שרו של עשו, ועל כן הנה קטן נתתיך וגו'. שכתוב, על גחונך תלך וגו'. מאד, כמ"ש ארוך אתה מכל הבהמה וגו'. פירוש, ריחיים ורכב, ה"ס נצח והוד המכונים שחקים שטוחנות מן לצדיקים. שנצח מכונה רכב, והוד ריחיים. ומכונים כן, משום שיש בהוד בחינת הדין הקשה, שמשם נתקן המסך דמנעולא, וע"כ הכל נטחן עליו, ומשם הצדיקים מעלים מ"ן. (כמ"ש בתע"ס בשיעור י"ג דף א' ל"ה ד"ה תרין ע"ש). ונודע שהדין אינו פועל למעלה ממקום מציאותו, אלא רק למטה ממקום מציאותו, ולפיכך המדרגות שהם אחר הריחיים, שה"ס הוד דו"א, נפעלות מן הדין הקשה שבריחיים, ואינן יכולות לקבל גדלות, והן בקטנות. גם נודע שהמדרגות הנמשכות

מקו שמאל, בשעה שמאיר ממעלה למטה, הן בריקנות מכל אור, משום שהנוקבא נבחנת אז לימא דקאפו. (כנ"ל ב"א דף רמ"ז אות ש"ב ע"ש בסולם) ואלו ב' החסרונות נמצאים בשרו של עשו.

וז"ש מאינון דרגין זעירין דבתר ריחיא, ששרי של עשו בא מהבחינות הקטנות הנהוגות במדרגות שלאחר הריחיים, מפאת הדין הקשה שנמצא שם כנ"ל, וע"כ הוא קטן, ועוד מן סריקתא דקוסטרי סומקי קא אתיא, כי הוא בא מקו שמאל, בעת שמאיר ממעלה למטה, והוא חכמה בלי חסדים, שאז כל המדרגות הנמשכות משם הן בריקנות, וז"ש ועל דא הנה קטן נתתיך וגו'. שב' דברים אומר הכתוב עליו, א) הנה קטן נתתיך בגוים, והוא להיותו נמשך מדרגין זעירין דבתר ריחיא. ב) בזוי אתה מאד, והוא להיותו נמשך מקו שמאל, והוא בבחינת פריקתא דקוסטרי סומקי, שקו השמאל נמשך מבינה, שנבחנת לגוון אדום כנודע, ולהיותו בריקנות נבחן לבזוי, והוא ג"כ בחינת הנחש הקדמוני, שנאמר עליו, על גחונך תלך ועפר תאכל וגו'. כי להיותו מאחר הריחיים נקצצו לו הריחיים מכת הדין הקשה אשר שם, ונתקלל על גחונך תלך, ולהיותו משמאל הוא בריקנות, ונתקלל ועפר תאכל כל ימי חיך, ואמרו, מאד, אצל עשו, שנאמר, בזוי אתה מאד, הוא ג"כ בדומה לנחש שנתקלל, ארוך אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה.

(דפו"י דף קע"ו ע"א)

רלח) ת"ח, בדרגין תתאין, אית דרגין על דרגין, כלהו משניין דא מן דא, וכלהו א דרגין, קפטירין אלין, וקשירין אלין באלין, ומלכו אתפרש דא מן דא, ומלכו אתקשר במלכו. דא עייל, ודא סליק, אחידן בקשרא חדא. רלט) ההוא קשרא, משחתא חדא ליה, א ותלת קשרין ב לההיא משחתא, ככל קשרא וקשרא, חד ג עטרא, ובכל עטרא ועטרא, חד ג קפטורא. רמ) ואתמנא בעטורא דלעילא, ואתמנא ונחית לתתא, עד דאתקשרו ביה, ככביא ומזלי, ד כל חד וחד אתפרש ביה, חד * ככבא, וחד מזלא, וכל ככביא זמינין אינון, באינון דרגין דלעילא. ועל דא, כל דרגא ודרגא, אתעטר באתרין ידיען כדקא חזי.

דרך אמת

ג) מדרגות דבוקות יחד והוא מענין קיסוף וחיבוק. ב) שלטון אחד והוא מענין קפטירי דעלמא שפ"י שלטוני בולס. חלופי גרסאות: א מוסיף ותלת תלת. ב לההוא ג עטרה. ד וכל.

ואלה המלכים

הסולם

מאמר

ושלשה קשרים יש באותה הקומה. כי אמצעי כולל בתוכו כל שלשת הקוין. וכל קשר וקשר יש עטרה אחת, דהיינו ג"ר המלכות עטרה, בסו"ה בעטרה שעטרה לו אמו וגו'. ובכל עטרה ועטרה כח שליטה אחת. דהיינו כח המסך דמנועולא שה"ס המלכות דצמצום א"ל המשמש בג"ר דכל מדרגה. (כנ"ל בהקדמות הזהר דף מ"ד ד"ה ומעט עש"ה).

דמ) ואתמנא בעטורא דלעילא וכ"ו: ונתמנה כח השליטה היא, דהיינו המנועולא כנ"ל, בעיטור שלמעלה, דהיינו בג"ר המדרגה, ששם נקבע מקומו, כנ"ל בדבור הסמוך, וגם נתמנה לרדת למטה, לו"ק המדרגה, עד שנקשרו בו הכוכבים והמזלות. וכל אחד ואחד, דהיינו כל כח שליטה שיש בכל אחת מ"ג העטרות הנ"ל, יש בו ככב אחד ומזל אחד. וכל הככבים מתיחסים למדרגות שלמעלה, וכל המזלות למדרגות של מטה, ועל כן כל מדדגה ומדרגה מתעטרת במקומות ידועים כראוי לכל אחת. ביאור הדברים. מזל, פירוש, קיבוץ ככבים המפורשים זה בזה, ומהלך אחד משותף לכולם. ככבים, מורה, שאינם מקושרים זה בזה, וכל אחד פונה לדרכו. ונתבאר לעיל בסמוך, סוד הקשר של הספירות, שהוא מטעם, שאין החכמה מאירה בלי חסדים שבימין, ואין החכמה מקבלת החסדים שבימין, זולת על ידי הכרעת הקו האמצעי, ונמצאים שלשתם צדיכים זה לזה ומקושרים זה בזה. ולפי"ז כל סבת הקשר הוא, משום אור החכמה, שאינו יכול להאיר בלי חסדים, וע"כ נוהג זה רק בריק של כל מדדגה, ששם מאיר המפתחא, שה"ס עטרת יסוד, והי' יוצאת מאויר, ונתגלה שם אור החכמה, מה שאין כן בג"ר של כל מדרגה, ששם

ודע שקוטב כל המאמר הזה, הוא לבאר הטעם, למה מלכו מלכי אדום לפני מלך מלך לבני ישראל, וזה נודע, שהקטן נתתקן תחילה ואחר כך הגדול, ולפי"ז היה צריך שיעקב יתתקן תחילה ואחר כך עשו, ולא להיפך, כי הכתוב אומד ויקרא את עשו בנו הגדול, ויעקב הוא הקטן, וזהו שהזהר בא לבאר לפנינו, שמבחינת השורשים של יעקב ועשו, נבחן עשו לקטן ויעקב גדול ממנו, וע"כ מביא הכתוב הגה קטן נתתיך בגוים, וכמו שיתבאר עוד לפנינו.

רלח) ת"ח בדרגין תתאין וכ"ו: בוא וראה, במדרגות התחתונות דהיינו המדרגות שמוחה ולמטה דרוין ששם החסדים מתגלים בחכמה, יש מדרגות על מדרגות, וכולן משונות זו מזו, וכל המדרגות הן פרודות, וגם מקושרות אלו באלו, באופן שהמלכיות מכל המדרגות נפרדות זו מזו, וגם מלכות מתקשרת במלכות, ומפרש הטעם, משום שהסדר הוא, זה נכנס זה עולה, ונמצאים מאוחדים בקשר אחד. פירוש, שאור החסדים נכנס ע"י מסך דחידק שבקו אמצעי, ואז אור החכמה שבשמאל עולה ומאיר ממטה למעלה, וע"כ מאוחדים כל שלשת הקוין בקשר אחד של הקו האמצעי. (כמיש לעיל ב"א דף ט"ו ד"ה היא ע"ש). כי לולא אור החסדים שבקו ימין לא האירה החכמה שבשמאל, ולולא הקו האמצעי לא היו מתלבשים הימין והשמאל זב"ז, ונמצאים שלשתם מקושרים זב"ז, וענין הפרודות שבהם יתבאר לפנינו.

רלט) ההוא קשרא וכ"ו: הקשר ההוא דהיינו מסך דחידק יש לו קומה אחת, דהיינו קומת קו אמצעי, היוצאת על מסך דחידק, (סרי"ד דף קע"ז ע"א * דף קע"ז ע"ב)

רמא) וכד א מתפרשן דרגין, ב אשתכח א קטורא ג דפוסתקא, עד
 ד דאתקשרא בסטרא דאתחזי לון, ה וסטרי ו דדרגי מסאבי, דאינון בסטר
 שמאלא, כלהו מתפרשן, לכמה ארחין ושבילין, מסטרי גבורן סומקן. ובגיכ,
 תליין גבורן לתתא, לאלף אלפין, ז ורבו ח רבבן, ועל דא א הנה קטן נתתיך
 בגוים בזוי אתה מאד, כדקאמרן.

דרך אמת

א) הכו הגרעין של פרי העליון כי פוסתקא הוא
 פ"י של גרעינין שבפרי כענין שכתוב בגיטין בפ'
 מי שאחזו אי פוסתקא דנסודר ע"ש ורמז כאן

מסורת הזהר

א) לעיל דף ע"י ציון ג.

אל השתלשלות נטיעות האצילות כנודע.

חלופי גרסאות: א מתפרשין. ב שתכח; ג דפוסקא; ד דפוסקא (אה"ל). ז דאתקשרו. ה וסטרא;
 בסטרי (אה"ל). ו דרגי. ז ורבו. ח רבבן.

הסולם

ואלה המלכים

מאמר

ומבחינת מזל יש בו התכללות מחכמה. וכל
 ככביא זמינין אינון באינון דרגין דלעילא,
 מפרש, שהכוכבים מתיחסים לג"ר המדרגה,
 ומתוכו נשמע, שהמזלות מתיחסים לוי"ק של
 המדרגה, כמבואר לעיל. ועל דא כל דרגא
 ודרגא אתקטר באתרין ידיען כדקא חזי,
 וע"כ יש ב' מינים של ג"ר, א) מבחינת
 חסדים, המקובלים מג"ר המדרגה, שה"ס
 אוירא דכיא. ב) מבחינת חכמה, המקובלות
 מוי"ק של המדרגה. והרי יש ב' מיני עיטור,
 וכל מדרגה מתעטרת לפי בחינתה הראויה לה.
 רמא) וכד מתפרשן דרגין וכו'; וכשהמדרגות
 נפרדות, דהיינו בג"ר, נמצא בהן קשר
 המפסיק, דהיינו שליטת המנעולא, המפסקת
 הארת החכמה כנ"ל, עד שמתקשר במקום הראוי
 לו. דהיינו עד שהארתו יורדת לוי"ק. ובחינת
 מדרגות הטומאה, שהן בצד שמאל, כולן
 מתחלקות לכמה אורחות שהם בחינות חפתחא,
 ושבילים, שהם בחינות חנעולא, (כנ"ל ב"א
 דף רנ"א ד"ה נחית ע"ש) מבחינות הגבורות
 האדומות, הנמשכות חבינה שה"ס אדום.
 ומשום זה, נבחנות הגבורות שלמטה לאלף
 אלפים ורבוא רבבות. ועל כן הנה קטן נתתיך
 בגוים בזוי אתה מאד, כמו שאמרנו.

שולט כח המנעולא, שה"ס המלכות
 א' ואין הא' יוצאת מאויר שלהן
 בהקדמת הזהר דף מ"ד ד"ה וטעם
 והחסדים מכוסים ונעלמים מחכמה,
 כן אין שום סבה לקו האמצעי שיצטרך
 הספירות זו בזו. ולפיכך הן נבחנות
 ומטעם זה הספירות שבו"ק המדרגה,
 ומשורות זו בזו, מכוונות מזל, שהכוכבים
 שבו מלששים זה בזה, כנ"ל. והספירות שבג"ר
 מכוונות כוכבים דהיינו שנפרדות
 זו מזו כמו כוכבים נפרדים. וזו"ה ופניהם
 וכנפיהם פרודות מלמעלה, (יחזקאל א') כי
 מחוברות למטה בו"ק, ופרודות מלמעלה בג"ר
 כמו שנתבאר. ותבין שאין הפירוש, שאין
 תיקון קוין בג"ר, כי אין משהו בו"ק שלא
 יהיה מקובל מג"ר, אלא המדובר הוא בענין
 השליטה בלבד, כלומר שאין שום שליטה לכח
 הקישור אשר שם, ודומה כמו שאינו. וע"כ
 נקראות ככבים.

פירוש. אע"פ שהצד השמאלי נמשך ממקום
 ו"ק, ששם מקום שליטת המפתחא, מ"מ גם
 הארת המנעולא מתפשטת שמה, וע"כ צד
 הטומאה הנמשך מצד שמאל, כלול בהכרח גם
 משליטת המנעולא, ולפיכך מגיעה לו משם
 הקטנות, כנ"ל בסמוך, בביאור הכתוב הנה
 קטן נתתיך בגוים ע"ש.

ומ"ש, שכח השליטה של המנעולא, הוא
 בג"ר של המדרגה, היינו רק עיקר מציאותו,
 אבל הארתו מתפשטת ויורדת בו"ק של
 המדרגה. וזה אמרו, ואתמנא בעטורא
 דלעילא שכח השליטה של המנעולא נתמנה
 בג"ר המדרגה, והיינו עיקר מציאותו. ואתמנא
 ונחית לתתא, שמבחינת הארתו יורד ומאיר
 למטה בו"ק המדרגה. עד דאתקשרו ביה
 ככביא ומזלי, כי נכללו בו ג"ר המכוונות
 ככבים, ווי"ק המכוונות מזלות, כנ"ל, אלא
 מציאותו הוא בככבים והארתו במזלות. כל
 חד וחד אתפרש ביה חד ככבא וחד מזלא.
 כלומר שלא דוקא כח השליטה שבשמאל נוהג
 בו כוכב ומזל, אלא אפילו כח השליטה שבימין
 שכולו חסדים, מ"מ נוהג גם בו כוכב ומזל,
 שמבחינת כוכב אין בו התכללות חכמה,
 (דפו"י דף קע"ו ע"ב)

שהארתו

רמב) ת"ח, א) ואלה המלכים אשר * מלכו בארץ אדום, בארץ : בסטרא דדרגא דיליה, דאיהו דרגא דעשו, דכתיב עשו הוא אדום, וכלהו קאתו מסטרא דרוח מסאבא. לפני מלך מלך לבני ישראל, בגין דאינון דרגין דקיימין ב בי תרעי לתתא קדמאי, ובג"כ אמר יעקב, ב) יעבר נא אדני לפני עבדו, בגין ג דרגין דיליה, קדמאין אינון ד לאעלא, ובגין כך, לפני מלך מלך לבני ישראל, דעד כען לא מטא זמנא דמלכו ה שמיא לשלטאה, ו ולאתאחדא בבני ישראל, ובג"כ אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו.

רמג) וכד ז שלימו אלין דרגין בקדמיתא, לבתר ח אתער מלכו שמיא, לשלטאה על תתאי. וכד שרא, שרא בזעירא דכל שבטין, דאיהו בנימין, כד"א ג שם בנימין צעיר רודם וגו'. וביה שארי לאתערא מלכותא, לבתר אתא מלכותא באתריה ואתקיים בהדיה, דלא תעדי לעלמין.

רמד) רבי ט חייא פתח ו ואמר, ה) ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו. כה אמר ה' עושך ויוצרך י* מבטן יעזרך אל תירא עבדי יעקב וישורון בחרתי בו. תא חזי, כמה אבטח לון קב"ה לישראל בכמה יב אתר,

מסורת הזהר

א) לעיל דף ע' ציון ב'. ב) לעיל דף ל"ח ציון א'. ג) תהלים ס"ח. ד) ישעיה מ"ד.

חלופי גרסאות : א מלכו וגו'. ב ביה. ג דדרגין. ד לאעלאה. ה שמים. ו ולאתהרא. ז שלטו (אה"ל). ח יתער. ט אבא. י ל"ג ואמר. יא מבטן וגו'. יב מוסיף אתר בגין.

ואלה המלכים

הסולם

מאמר

המדרגות העומדות בבתי שער למטה, דהיינו המדרגות של עשו, הן קודמות להשתלט, ומשום זה אמר יעקב, יעבר נא אדני לפני עבדו, משום שמדרגותיו של עשו הן קודמות להכנס ולהשתלט, כי מתחלה מתקנות המדרגות הנמוכות ואח"כ המדרגות הגבוהות. ומשום זה, לפני מלך מלך לבני ישראל. כי עד עתה עוד לא הגיע הזמן של מלכות שמים לשלוט ולהתאחד בבני ישראל ומשום זה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו.

רמג) וכד שלימו אלין וכו': וכשיושלמו תחילה אלו המדרגות, תתעורר אחר כך מלכות שמים לשלוט על התחתונים, וכשהתחילה לשלוט, התחילה בקטן של כל השבטים, שהוא בנימין, דהיינו שאול המלך שבא מבנימין, זה שכתוב, שם בנימין צעיר רודם וגו'. ובו התחילה המלכות להתעורר. ואחר כך באה המלכות במקומה, לדוד המלך, ונתקיימה בו, שלא תסור ממנו לעולם.

מאמר יעקב ישראל וישורון

רמד) רבי חייא וכו': ר"ח פתח ואמר, ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו וגו' וישורון בחרתי בו. בוא וראה, כמה הבטיח הקב"ה לישראל בכמה מקומות שינחיל

שהארתו מתפשטת גם לו"ק, אע"פ ששם מקום שליטת המפתחא, ולפיכך, ופטרי דדרגי מפאכי שהם נמשכים מצד שמאל, שבי השליטות מנעולא ומפתחא מראים שם כחם כנ"ל. מתפרשן לכמה ארחין ושבילין, כי מפתחא מתפשטים אורחין, וממנעולא מתפשטים שבילין, כנ"ל. ובג"כ תליין גבורין לתתא הנמשכים מצד שמאל, לאלף אלפין ורכו רבבין. שהארת המפתחא, שיש בה הארת חכמה, תלויים בה אלף אלפין, כי אלפים הם בחכמה, והארת המנעולא המשמשת בג"ר, ובחסדים מכוסים תלויים בה רבבות, כי רבבות נמשכות מג"ר ומבחינת החסדים. ועל דא חנה קפון נתתיך בגוים, שמכח הארת המנעולא נמשכת הקטנות לעשו, כנ"ל, בזוי אתח מאד, שמכח הארת המפתחא הוא מקבל הארת השמאל ממעלה למטה, שמזה מגיע לו הריקנות ונעשה בזוי מאד (כנ"ל דף ע"א ד"ה וז"ש ע"ש).

רמב) ת"ח ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום : בארץ, היינו בצד המדרגה שהיא מדרגת עשו, שכתוב עשו הוא אדום. וכל אלו המלכים באים מצד רוח הטומאה. לפני מלך מלך לבני ישראל, משום שאלו (דפו"י דף קע"ו ע"ב)

א למזכי להו לעלמא דאתי, דהא לא אתרעי לחולקיה לכל עם ולישו, בר לישראל ב בלחודוי. ובג"כ. יהב לון אורייתא דקשוט. למזכי בה, ולמנדע ארחוי דקב"ה, בגין דירתון ארעא קדישא. דכל מאן דזכי בהאי ארעא קדישא, אית ליה חולקא לעלמא דאתי, כד"א א ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ג ארץ. והא אתמר.

רמה) תלת דרגין הכא, בקדמיתא יעקב, ולבתר ישראל, ולבתר ישורון. ת"ח, יעקב הא אוקמוה. ישראל, אוף הכי נמי. ואע"ג דדרגין אינון ד חד. רמו) ישורון, אמאי אקרון ישראל בשמא דא. אלא, ישראל וישורון כלא חד, ישורון: כד"א ב ישור על אנשים, בגין דנטיל שורה, להאי סטרא, ולהאי סטרא, ובגין אינון תרין שורין, אקרי ישורון, ודא הוא ישראל. רמו) ה ישראל, על דנטיל רבו ותוקפא מכלא. ו ישורון, על אינון חולקי תרין סטרין, תרין שורין, ז כדקא אמרן, וכלא חד.

מסורת הזהר

(א ב"ב דף ש"א ציון א. ב) איוב ל"ג.

חלוסי גרסאות: א למית. ב בלחודייהו. ג מוסיף ארץ וגו'. ד כחד (אה"ל). ה ל"ג ישראל. ו ישראל. ז כדקאמרן.

מאמר

הסולם

יעקב ישראל וישורון

רמו) ישראל, על דנטיל וכו': ישראל נקרא עם שין שמאלית. שהיא שררה על שלוקח גדלות ועז מכל. ישורון, נקרא, על שם אלו החלקים, שהם שני צדדים צד ימין וצד שמאל, שהם ב' שורות כמו שאמרנו, והכל אחד.

ביאור הדברים. שורות פירושו, קוין. והשם ישורון, שהוא לשון רבים, מורה על ב' שורות, וע"כ כולל בהכרח ב' הקוין העליונים, שהם חכמה ובינה. והשם ישראל, שהוא נוטריקון ישר אל, הוא ג"כ לשון שורה, כמו ישור על אנשים, והוא לשון יחיד, וע"כ מורה על קו אמצעי שהוא דעת, הכולל ב' הקוין העליונים, שהם חו"ב.

ו"זש (באות רמ"ז), ישראל וישורון אינון חד, ששניהם בחינת ג"ר דו"א, דהיינו בחינת מחזה ולמעלה דו"א. ישורון, בגין דנטיל שורה להאי פטרא ולהאי סטרא, דהיינו ב' הקוין העליונים ימין ושמאל וכנ"ל. וע"כ נקרא ישורון. והוא חכמה ובינה דו"א כנ"ל. ודא הוא ישראל וכן הוא השם ישראל מלשון שורה, שהוא נוטריקון ישר אל, והוא קו אמצעי, דעת, שהוא י"ק דראש ז"א, ישראל, נקרא עם שין שמאלית שפירושו, לשון שררה, על דנטיל רבו ותוקפא מכלא להיותו כולל שניהם ע"כ נוטל רבו מקו ימין, ותוקפא מקו שמאל. ישורון נקרא על אינון חולקי תרין סטרין

שינחיל להם העולם הבא. כי לא רצה לקבל לחלקו שום עם ולשון רק את ישראל לברם. ומשום זה נתנה להם תורת אמת, לזכות על ידה ולדעת דרכיו של הקב"ה, כדי שינחלו את ארץ הקודש. כי כל מי שזכה בארץ הקודש הזאת, יש לו חלק לעולם הבא. כמש"א, ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. וכבר בארוהו.

רמה) תלת דרגין הכא וכו': שלש מדרגות כאן, בכתוב הזה שלפנינו, מתחלה יעקב, ואחר כך ישראל, ואח"כ ישורון, שצריכים לדעת מהו ההפרש ביניהן. בוא וראה, יעקב כבד בארנו. ישראל גם כן, (דהיינו לעיל דף נ"א ד"ה לעיל) אשר יעקב הוא מדרגת ו"ק בלי ראש, וישראל הוא מדרגת ג"ר (ע"ש) ואף על פי שהמדרגות הן אחת, כלומר, אע"פ ששניהם הם מדרגת ז"א כמ"ש שם.

רמו) ישורון, אמאי וכו': ושואל, ישורון, למה נקראים ישראל בשם הזה. ומשיב, אלא ישראל וישורון, הכל אחד, ישורון פירושו, כמו שאתה אומר, ישור על אנשים, משום שלוקח שורה מצד זה ושורה מצד זה, ומשום אלו שתי השורות, נקרא ישורון בגשון רבים. וזה הוא ישראל, שהוא ג"כ לשון שורה, שהוא נוטריקון ישר אל. והוא לשון יחיד (הביאור הוא להלן בסמוך).

(דפו"י דף קע"ו ע"ב)

רמח) ואיננו שמהן כלהו, סלקי לחד. יעקב עבדי, א זמנין דאיהו עבד, כעבדא דאית ליה פקודא דמאריה, ולמעבד רעותיה. וכן ישראל בחרתי בו, לאשראה עליה, וכלא ברזא עלאה איהו. כתיב א) בוראך יעקב ויוצרך ישראל, וכתיב ב) כה אמר ה' עושך, כל ב) אלין דרגין סלקין לחד, והא אתמר, בורא, יוצר. עושה. וכלהו דרגין, אלין על אלין וכלהו חד. רמט) זכאה חולקהון דישראל, דקב"ה אתרעי בהו, מכל עמין ג) עעכו"ם, בגין ד) דבכלהו כתיב, ג) הבל המה מעשה תעתועים בעת פקודתם יאבדו, בשעתא דקב"ה זמין, לבערא לון ה) מן עלמא, וישתאר הוא בלחודוי, כד"א ד) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

רנ) רבי יהודה פתח ואמר, ה) אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתך נאם ו ה' וגואלך קדוש ישראל. ת"ח, כל עמין ז) עעכו"ם דעלמא, קב"ה ח) יהב לון ט) לממנן. שלטנין יא) ידיעין, כמה דאתמר. וכלהו אזלי בתר

מסורת הזהר

א) (ישעיה מ"ג) ח"א קנד: ח"ג קסח: ב) ישעיה מ"ד. ג) (ירמיה י"א) ח"א קיח: ח"ג רד: ד) (ישעיה ב') ח"א קסד. ח"ב יט: סו: קעו: קעט. רלב: ה) שפ מ"א. חלופי גרסאות: א ל"ג זמנין. ב איננו (אה"ל). ג עע"ז. ד מוסיף דבכלהו עמין (אה"ל). ה ל"ג מן. ו ה' וגו'. ז עע"ז. ח יהיב לון קב"ה. ט ממנן. י שולטנין (אה"ל). יא ידיעין.

הסולם

יעקב ישראל וישורון

מאמר

(כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"ה ע"ש) וכשאינן בפרצוף אלא בחינת כלים דבריאה אין שם אלא בחינת יעקב. וכשנתוספה בחינת כלים דיצירה בפרצוף יש ג"כ בחינת ישראל. וכשנתוספו כלים דעשיה בפרצוף יש ג"כ בחינת ישורון. עשיה. וע"כ נאמר בוראך יעקב ויוצרך ישראל. ומה שנאמר שישראל הוא יצירה וחג"ת, אין הכונה שהוא בחינת ו"ק בלי ראש, כי כל המדובר כאן הוא רק בבחינת מוחין וראש דהיינו בג' פרצופין חב"ד חג"ת נה"י שבראש ז"א. כמו שאומר לעיל, וכלא ברזא עלאה איהו.

רמט) זכאה חולקהון וכו': אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם מכל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, כי בכלם כתוב, הבל המה מעשה תעתועים בעת פקודתם יאבדו. היינו בשעה שעתיד הקב"ה לבער אותם מן העולם, וישאר הוא בלבדו. כמו שאתה אומר, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

פטרין, תרין שורין כדקא אמרן, שהם ב' הקוין, חכמה ובינה, דראש ז"א כנ"ל. וכלא חד, וכל אלו ג' השמות הם אחד. שכולם הם בז"א.

רמח) ואיננו שמהן כלהו וכו': ומפרש. ואלו השמות כולם עולים לאחד, שהם ג' פרצופין: חב"ד, חג"ת, נה"י, דז"א, המכונים: בריאה, יצירה, עשיה, דז"א. שישורון הוא חב"ד וישראל חג"ת, ויעקב תנה"י. וע"כ אוה"כ, יעקב עבדי, כי פעמים הוא עבד, כמו עבד שיש לו מצוות רבונא, ועושה רצונו. שזה מורה שאין לו מוחין, והוא משום שהוא פרצוף תנה"י ובחינת עשיה דז"א. וכן ישראל בחרתי בו פירושו לשרות בו. דהיינו במחין דג"ר כנ"ל. והכל הוא בסוד העליון. שכל ג' המדרגות הן כולן בסוד הראש. כתוב, בוראך יעקב ויוצרך ישראל. וכתיב, כה אמר ה' עושך. כל אלו המדרגות עולות לאחד שהם ג' פרצופי ז"א ישורון ישראל ויעקב, שהם חב"ד חג"ת נה"י כנ"ל, והם בריאה יצירה עשיה כנ"ל. ולכן נאמר עליהם בורא יוצר עושה וכולם הם מדרגות אלו על אלו וכולם אחד.

מאמר אל תיראי תולעת יעקב

רנ) רבי יהודה וכו': ר"י פתח ואמר, אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל וגו'. בוא וראה, כל עמי העולם עובדי עכו"ם, נתן אותם הקב"ה תחת שרים ממונים ידועים, כמו שלמדנו, וכולם הולכים אחר אלהיהם,

ואין להקשות לפי המתבאר, היה צריך לומר עושך יעקב, ולא בוראך יעקב. והענין הוא שיש ערך הפוך בין המאורות לכלים. (דפו"י דף קע"ז ע"ב)

א אלהיו, כמה דכתיב א) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו. ב וכלהו
 ג אושדין דמין, ומגיחין ד קרבא ה גולין, ו קפחין ז ומנאפין ח ואתערבי * בכמה
 עובדין לביש, ואתתקפו ט בחילהון. לאבאשא.
 רנא) וישראל, לית לון תוקפא וחילא יא לנצחאה לון בר בפומהון,
 יב כתולעתא דא, דלית יג לה יד תוקפא וחילא אלא טו בפומא, טז ובפומא מתבר
 כלא, ועל דא אקרון ישראל תולעת.
 רנב) תו אל תיראי תולעת יעקב, מה תולעת, לית לבריה יז דעלמא
 א) כהאי תולעת דמשי ב) דסיסטרא, יח דמנה נפקי כל לבושי יקר, יט טיסטרי
 דמלכין, לבתר זרע זרעין ומית, ולבתר מההוא זרעא דאשתאר מניה אתקיים
 כמלקדמין, והא איהו כ בקיומא. כך ישראל אינון כא כהאי תולעת, דאע"ג
 כב דמתין, יתהדרון ויתקיימון בעלמא כמלקדמין.
 רנג) והא כג אתמר ב) כי כחמר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל.
 מאי כחמר. כד אלא דא כה הוא חמר דההוא זוכית, דאף על גב דאתבר, אתתקן,
 ואית ליה תקנה כמלקדמין.
 רנד) מתי ישראל, דא אילנא דחיי, דבגין דישראל כו אינון כז אתדבקו
 באילנא דחיי, בגין כך יהא כח חיינ להון, ויקומו מעפרא, ויתקיימון בעלמא,
 ויהון לעם חד, למפלח כט ליה לקב"ה, כד"א ג) לקרא כלם בשם י"י לעבדו
 שכם ל אחד.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) כתולעת הזה שעושה משי. ב) שעושו ממונו א) (מיכה ד) ח"ב יז. ח"ג ת. ב) (ירמיה י"ח)
 ח"א קעה. ג) (צפניה ג) ח"א עז: קעה. ח"ב
 לב. ת"ז תכ"א סב. תל"ח עט. תס"ט קיט.
 חלופי גרסאות: א) טעותהון. ב) ומנייהו; דכלהו. ג) אושדי. ד קרבין; מוסיף קרבא אליון באליון (אה"ל).
 ה גולי. ו וקפחו; ו קפחין. ז ומנאפי. ח ואתערבין (אה"ל). ט בחילהון. י מוסיף
 לאבאשא לישראל. יא לנצחא. יב כדא תולעתא. יג ליה. יד חילא ותוקפא. טו בפומיה. טז ובפומיה. יז בעלמא.
 יח דמניה. יט טיסטרי; שיסטרי. כ בקיומיה. כא כאינון תועלתי. כב דמיייתין. כג מוסיף אתמר דכתיב.
 כד ל"ג אלא. כה ל"ג הוא. כו דאינון. כז מתדבקי. כח לון חיינ. כט ל"ג ליה. ל מוסיף אחד וגר.

הסולם

מאמר

טויתה זורעת זרע ומתה, ואחר כך, מאותו
 זרע שנשאר ממנה, קמה לתחיה כמקודם לכן,
 ושוב היא חיה, כך הם ישראל, כאותה
 התולעת שאע"פ שמתים יחזרו ויחיו בעולם,
 כמקודם לכן. פיפטרוא פירושו טויה, טיסטרי,
 פירושו לפי הענין, תלבושת.
 רנג) והא אתמר וכו': וכן נאמר, כי כחמר
 ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל.
 ושואל, מהו כחמר. ומשיב, אלא זהו חומר
 של אותה זוכית, אשר אע"פ שנשברת חזרת
 ומתתקנת ויש לה תקנה כמקודם לכן. כך
 ישראל, אע"פ שמתים חוזרים לתחיה.
 רנד) מתי ישראל: זה הוא עץ החיים.
 דהיינו ז"א הנקרא ישראל, ומשום שבני
 ישראל נתדבקו בעץ החיים, משום זה יהיו
 להם
 כמו שכתוב, כי כל העמים ילכו איש בשם
 אלהיו. וכולם שופכי דמים ועושי מלחמה,
 גוזלים ומכים ומנאפים, ומתערבים בכל
 העושים מעשים להרע, ומתגברים תמיד בכחם
 להרע.
 רנא) וישראל לית לון וכו': וישראל אין
 להם גבורה וזכא לנצח אותם רק בפיהם.
 דהיינו בתפלה. כמו תולעת זה שאין לה גבורה
 וזכא, אלא בפה. ובפה היא שוברת הכל. ועל
 כן נקראים ישראל תולעת.
 רנב) תו, אל תיראי תולעת וגו': עוד
 בביאור הכתוב אל תיראי תולעת יעקב,
 מה תולעת, אין לשום בריה בעולם, כמו
 לתולעת הזו של טוית המשי, שממנה יוצאים
 כל לבושי כבוד, תלבושת המלכים, ולאחר
 (דפו"י דף קע"ז ע"ב * דף קע"ח ע"א)

רנה) רבי אלעזר, ורבי יצחק, הוו אזלי בארחא, ומטא זמנא דק"ש, א וקם ר' אלעזר וקרא ק"ש, וצלי ב צלותיה. ג לבתר, אמר ליה רבי יצחק, והא תנינן, דעד לא יפוק בר נש לארחא, ד אבעי ליה לנטלא רשו ה ממאריה, ולצלי צלותיה. רנו) אמר ליה, בגין דכד נפיקנא, לא הוה ו זמן צלותא, ולא מטא ז זמנא דק"ש, השתא דשמשא נהיר, ח צלינא, אבל א) עד לא נפקנא לארחא, בעינא בעותא מניה, ואמלכנא ביה, אבל צלותא דא, לא צלינא.

רנו) דהא אנא ט אשתדלנא באורייתא מפלגות ליליא, וכד אתא צפרא, עד כען, לא הוה עדנא לצלי צלותא, ב בגין יא דההיא שעתא דקדרותא דצפרא אשתכח, אתתא משתעיא בבעלה, ואינון ברזא כחדא, דבעיא איהי למיהך למשכנא יב בעולמתהא דיתבי בהדה, ובגין כך לא בעי ליה לבר נש, למפסק מלייהו דמתחברן כחדא, ולאעלא מלה אחרא בינייהו.

רנח) והשתא יג דנהיר שמשא, הוא עדן צלותא לצלאה, כמה דאוקמוה, דכתיב א יראוך עם שמש. מהו עם שמש. לנטרא נהורא דשמשא בהדן, לאנהרא יד לה, דהא טו יראה טו בהדי שמשא אצטריך, ולא לאפרשא לון. וכד לא נהיר יז יממא, לאו הוא יראה בהדי שמשא, יח וצריכא לחברא לון כחדא. ודא הוא עם שמש.

דרך אמת

א קודם שיצאתי לדרך.

מסורת הוהר

א) (תהלים ע"ב) ח"ב קצו.

חלופי גרסאות: א קם. ב צליתיה. ג ל"ג לבתר. ד צריך ול"ג ליה. ה ממריה. ו זמנא לצלותא. ז זמן ק"ש. ח מוסיף צלינא כד"א יראוך עם שמש (רמ"ק ווא"ל). ט אסתכלנא (אה"ל). י מוסיף בגין דהא. יא בההוא. יב בעולמתהא. יג דנהיר. יד לן (אה"ל). טו סיהרא. טז בהדיה. יז מוסיף יממא לאנהרא וצריכנא (אה"ל).

מאמר

הסולם

חצות לילה ותפלת השחר

משום שבשעה ההיא שקדרות הבוקר נמצאת, האשה מספרת עם בעלה, והם בסוד היחוד כאחד, והיא צריכה ללכת למשכן בין נערותיה היושבות עמה שם. ולפיכך אין אדם צריך להפסיק הדברים, שמתחברים על ידיהם כאחד, ולהכניס דבר אחר ביניהם. (ביאור הדברים הוא להלן בסמוך).

רנח) והשתא דנהיר שמשא וכו': ועתה שהאיר השמש הגיע זמן תפלה להתפלל, כמו שבארוה, שכתוב, יראוך עם שמש, מהו עם שמש, היינו, לשמור עמנו אור השמש כדי להאיר אליה לנוקבא, הנקראת יראה. כי היראה שהיא הנוקבא, צריכה להיות בחיבור עם השמש, שהוא ז"א, ולא להפריד אותם. וכל עוד שלא האיר היום אין היראה עם השמש, וע"כ כשנאיר השמש, צריכים לחבר אותם יחד, וזהו עם שמש.

ביאור הדברים, כי יש ב' זווגים, א) להשלמת הכלים

להם חיים ויקומו מעפר ויתקיימו בעולם ויהיו לעם אחד לעבוד את הקב"ה, כמ"ש א לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד.

מאמר חצות לילה ותפלת השחר

רנה) רבי אלעזר ור' יצחק וכו': ר"א ור"י היו הולכים בדרך והגיע זמן קריאת שמע, וקם ר"א וקרא ק"ש והתפלל תפלתו. אח"כ אמר לו ר"י, והרי למדנו שמטרים שהאדם יוצא לדרך, צריך לקבל רשות מרבנו ולהתפלל תפלתו.

רנו) אמר ליה בגין וכו': א"ל משום, כשיצאתי, לא הגיע עדיין זמן התפלה, ולא הגיע זמן קריאת שמע. עתה שהאיר השמש התפללתי, אבל עוד מטרים שיצאתי לדרך בקשתי תחינה ממנו, ונועצתי בו, אלא תפלה זו של שחרית לא התפללתי.

רנז) דהא אנא אשתדלנא וכו': כי עוסק אני בתורה מחצות לילה, וכשהגיע הבוקר, עד עתה עוד לא היה זמן תפלה,

(דפו"י דף קע"ח ע"א)

רנט) אזלי, כד מטו חד בי חקל, יתבו. זקפו עינייהו, וחמא ליה לטורא, דהוּו א סלקו ברומיה, בריין משניין, דחיל רבי יצחק, אמר ליה רבי אלעזר, אמאי דחילת. אמר ליה, חמינא דהאי טורא איהו תקיף, וחמינא אלין בריין, דאינון משניין. ודחילנא דלא יקטרגו לן, א"ל, מאן דדחיל, מחטאוי דבידיה

חלופי גרסאות: א סלקי.

חצות לילה ותפלת השחר

הסולם

מאמר

הכלים של הנוקבא, והוא זווג של לילה. (ב) להשלמת המוחין שלה, והוא זווג של יום. וענינם רחוק זה מזה עד לקצה, עד כי מעשה היחוד בזווג של הלילה, גורם פירוד אם ממשיכו בזווג של יום, וכן להיפך, שמעשה היחוד בזווג של יום, גורם פירוד אם ממשיכו בזווג של לילה.

והענין הוא, כי יש ב' מצבים בנוקבא. (א) מבחינת היותה בשלמות מטרם מיעוט הירת, שאז היתה קומתה שוה עם ז"א בסוד ב' המאורות הגדולים. (ב) מבחינת מציאותה עתה אחר מיעוטה, שנתמעטה עד לנקודה, ואין בה אלא מה שנותן לה ז"א, ויש מעלה במצב הא', להיותה נשלמת בחכמה, וקומתה שוה עם ז"א, אבל כנגד זה יש בה גרעון שמפאת חסרון אור החסדים גם החכמה שבה אינה מאירה והיא חשך. ואת המצב הזה ממשיכים לה ע"י תפלת ערבית ועסק התורה בחצות לילה ואילך, והוא סוד זווג הלילה, בסו"ה ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ויש מעלה במצב הב', שאז מקבלת חסדים מו"א, והחכמה שבה מתלבשת בחסדים והמוחין מאירים בה בכל השלמות. אבל כנגד זה יש בה גרעון אז, כי נתמעטה קומתה ונעשתה טפלה לו"א, ואין לה משהו מעצמה אלא מה שנותן לה ז"א. (ועיין בענין זה לעיל בראשית א' דף ק"ח ד"ה וכבר) ואת המצב הזה ממשיכים לה ע"י קריאת שמע ותפלה של שחרית, בזווג היום.

וזה אמרו, (באות רנ"ז) אשתדלנא באורייתא מפלגות ליליא וכו' דההיא שעתיא דקדרותא וכו' אתתא משתעיא בבעלה, שז"ס זווג של לילה להשלמת הכלים, שאז ממשיכים לה המצב הא', וז"ש, ואינון בריזא כחדא, דהיינו ששניהם הם בקומה שוה, דבעיא איהי למהך למשכנא, שצריכה ללכת להשתלם בהארט הכלים, שה"ס המשכן וכליו, בעולמתהא דיתבי בהדה, ולהשפיע מאור זה אל העלמות היושבות עמה, בסו"ה ותקם בעוד לילה וגו' וחק לנערותיה. ובגין כך, לא בעי ליח לבר נש למפסק מלייתו

(דפו"י דף קע"ח ע"א)

רנט) אזלי, כד מטו וכו': הלכור"א ור"י. כשהגיעו לשדה אחד, ישבו. נשאו עיניהם וראו הר, שבריות משונות היו עולות בראשו. פחד רבי יצחק. אמר ליה ר' אלעזר, למה אתה מפחד. אמר ליה רואה אני את ההר הזה שהוא עצום, ואני רואה את אלו הבריות

אית ליה למדחל, תא חזי, לאו אלין, מאינן בריין תקיפין, דהוו « משתכחין
בטוריא.

רס) פתח ואמר, « ואלה בני צבעון ואיה וענה ג וגו', ד הוא ענה אשר
מצא את הימים ה וגו', האי קרא אוקמוה, אבל תא חזי, לאו אלין אינן, דכתיב
בהו, ב) האימים לפנים ישבו בה ו וגו', ובני עשו יירשום ז וגו'.

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ו. (ב) וברים ב.

חלופי גרסאות: א משתכחי. ב בטוריא. ג ל"ג וגו'. ד ל"ג מן הוא עד האי. ה מוסיף במדבר וגו'. ו עם
גדול ורם כענקים ול"ג וגו'. ז מוסיף וישמירום וגו'.

הסולם

מאמר

חצות לילה ותפלת השחר

ו"ש, זקפו עינייהו, נשאו עיניהם. דהיינו
שהתחילו להמשיך המוחין המכוונים עינים
וראיה, וחמא ליה לטורא, וראה בהר, דהיינו
שהמשיך הארת השמאל המכונה הר, דהוו
פלקו ברומיה בריין משניין, שבריות משונות
היו עולות בראשו, דהיינו גילוי הדינים הבאים
עם המשכת הארת השמאל, מגילוי ג"ר דקו
שמאל, שה"ס ראש ההר, ואע"פ שהוא לא
המשיך אלא ו"ק שהם אור הנקבה, אמנם אי
אפשר להמשיך ו"ק זולת אם ממשך מתחילה
קומה שלמה, ואחד כך מניח את הג"ר ונוטל
רק ו"ק, (כנ"ל וירא דף ז' ד"ה והוא ע"ש)
ולפיכך ראה את הדינים המתגלים מג"ר,
דשמאל בעת המשכתו את ו"ק דשמאל, וז"ש,
דהוו פלקו ברומיה וכו'. וז"ש חמינא דהאי
טורא איהו תקיף, ראה שההר הזה, דהיינו
הארת השמאל, הוא קשה וחמינא אלין בריין
דאינן משניין, וראה אלו הבריות אשר שם,
דהיינו פועלי הדין, שהן משונות, כלומר
שמטילות אימה ופחד.

הבריות שעליו, שהן משונות, ואני מפחד שלא
יצירו לנו. אמר לו, כל מי שמתירא, יש לו
להתיירא מהחטאים שבידו. בוא וראה, אין אלו
מאותן הבריות החזקות שהיו נמצאות בהרים.
רס) פתח ואמר ואלה בני צבעון וגו':
מקדא זה בארוהו. אבל בוא וראה, אין
אלו אותם שכתוב בהם, האימים לפנים ישבו
בה וגו', ובני עשו יירשום וגו'.

ביאור הדברים, כי נודע, שבהמשכת קו
שמאל מתגלים דינים. ויש כאן הפרש בין אור
הזכר אל אור הנקבה, כי בהמשכת קו שמאל
בבחינת אור הזכר, שהוא ממעלה למטה
מתגלים דינים קשים מאד. אבל אם ממשיך
הארת השמאל בבחינת אור נקבה, שהיא ממטה
למעלה, מתגלים רק דינים רפויים שאינם
קשים. כמ"ש בזהר אמור דף ק' ע"א, וז"ל,
אלא דההוא קלא לאו איהו לגבי יצחק
כבקרמיתא, דהיינו הארת קו שמאל שה"ס
יצחק, דתמן תוקפא תקיפא שרייא, ששם
שודים דינים קשים, אלא לגבי אינן בי
דינא דלתתא, דהיינו הארת קו שמאל,
בבחינת אור הנקבה, הנקראת בית דין שלמטה,
דאינן רפויין יתיר, שהם דינים רפויים
ואינם קשים ע"ש.

ו"ש, אמר ליה, מאן דדחיל מחטאוי
דבידיה אית ליה למדחל, כלומר, שאין
לפחד אלא אם ממשיך אור זכר, שהוא ממעלה
למטה, שהוא חטא עצה"ד, (כנ"ל ב"ב דף קפ"ט
ד"ה וע"ד) אבל אם ממשיך אור הנקבה, שאין
בזה חטא, אין כאן שום פחד. תא חזי, לאו
אלין מאינן בריין תקיפין דהוו משתכחין
בטוריא, אלו הבריות שאתה רואה, אינן
אותן הבריות החזקות הנמצאות בהרים, כלומר,
אין אלו אותם הדינים הקשים, שדרכם
להתגלות עם המשכת אור הזכר שבשמאל,
כי אלו המתגלים עם אור הנקבה, שאתה
רואה, אינם קשים, אלא דינים רפויים, כמבואר
לעיל, וז"ש פתח ואמר ואלה בני צבעון

וזה אמרו כאן, אזלי, שהלכו לתקן את
הנוקבא, כד מטי חד בי חקל יתבו, כשהגיעו
אל הנוקבא, הנקראת חקל תפוחין, ישבו, כי
המוחין של הנוקבא נמשכים בישיבה, ולא
בעמידה. פירוש, כי פעולת המשכת מוחין
דג"ר נרמזת בעמידה, כמו העומד הזוקף כל
קומתו, ופעולת המשכת מוחין דו"ק, נרמזת
בישיבה, כמו היושב שקומתו מושפלת. וכיון
שבאו להמשיך מוחין אל הנוקבא, שהארתה
ממטה למעלה, שהיא בחינת מוחין דו"ק, ע"כ
אומר, יתבו, שהיא פעולה בישיבה.

(דפויו דף קע"ח ע"א)

בפולחנא דקב"ה, והוה קם בפלגות ליליא, ומשבח ומודה בשירין ותושבחן, בגין א לאתקנא דוכתיה במלכו דלעילא.
 (רסח) דכד אתער רוח צפון, בפלגות ליליא, הוה ידע, דקב"ה ב בההיא שעתא, יתער ג בגנתא דעדן, ד לאשתעשע עם צדיקיא, ואיהו הוה קם ה בההיא שעתא, ואתגבר בשירין ותושבחן, עד דסליק צפרא.
 (רסט) בגין, דכד קב"ה ו אשתכח בגנתא דעדן, הא אוקימנא, דאיהו, וכל צדיקיא דבגנתא, כלהו צייתין לקליה, כדכתיב א חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא דחוטא דחסד, משיך עליה ביממא, כמה דאתמר, דכתיב ב יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא דאינון מלין דאורייתא, דאיהו אמר, כלהו סלקין, ז ומתעטרין קמי קב"ה, ובג"כ, דוד מלכא, הוה משתדל בליליא בפולחנא ח דמאריה.
 (רע) ת"ח, הללויה, ט בכל אינון שירין ותושבחן, דקאמר דוד, הא . תנינן, דלעילא יא מכלהון, הוא הללויה, ואוקמוה, מאי טעמא. בגין דכליל שמא ישבחה כחדא. מאי שמא ושבחה. שמא : דא יב י"ה. שבחה מאן איהו. אלא דא כ"י, יג דאיהו מתקנא יד שבחה תדיר לקב"ה, ולא אשתככת, כד"א א אלהים אל דמי טו לך אל תחרש ואל תשקוט אל. בגין, דסדורא דשבחה, איהי מסדרת, ומשבחת תדיר לגביה, ובג"כ שמא ושבחה כחדא.
 (רעא) אודה יי בכל לבב, כמה דאוקמוה, ביצר הטוב וביצר הרע, בגין דאינון טו משתכחי תדיר י. לגביה יח דב"ג, כד"א יז בכל לבבך, ואוקמוה.

מסורת הוהר

(א) לך זי ציון א. (ב) לך ניד ציון א. (ג) לך י"ב ציון ב. (ד) תולדות כ"ז ציון ב.
 חלופי גרסאות : א לאתקנא. ב בההוא. ג בג"ע. ד לאשתעשעא. ה בההוא. ו אתער (אה"ל). ז ומתעטרי. ח דמריה. ט כל י תנינא. יא מכלהו. יב יו"ה (אה"ל). יג דאיהו ; מוסיף דאיהו הלל בגימטריא ה"ס שהוא אדני. יד תדיר שבחה. טו לך וגרי. טז דמשתכחי. יז לגבי. יח ב"ג.

הסולם

מאמר

בעבודת הקב"ה, והיה קם בחצות לילה, ומשבח ומודה בשירות ותשבחות. כדי לתקן מקומו במלכות שלמעלה.
 (רסח) דכד אתער וכו' : וכאשר נתעורר רוח צפוני בחצות לילה, היה יודע, שהקב"ה מתעורר באותה שעה בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, וע"כ היה קם בשעה ההיא, והתגבר בשירות ותשבחות עד עלות הבוקר.
 (רסט) בגין דכד קב"ה וכו' : משום, כי כשהקב"ה נמצא בגן עדן, הנה בארנו, שהוא וכל הצדיקים שבגן, כולם מקשיבים לקולו, ככתוב, חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא חוט של חסד נמשך עליו ביום, כמו שלמדנו, שכתוב, יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא, אלו דברי תורה שאמר בלילה, כולם עולים (דפו"י דף קע"ח ע"ב)

אידה ה' בכל לבב ומתעטרים לפני הקב"ה. ומשום זה, דוד המלך, היה עוסק בלילה בעבודת רבונו.
 (רע) ת"ח הללויה וכו' : בוא וראה, הללויה, הנה בכל השירות והתשבחות שאמר דוד, למדנו, שהעליון מכולם הוא הללויה, ובארוהו, מהו הטעם, משום שכולל שם ושבח ביחד, ושואל, מהו שם ושבח, הנה השם הוא י"ה אבל השבח מה הוא. ומשיב, אלא שבח הוא כנסת ישראל, שהיא הנוקבא שנקראת הלל משום שהיא מסדרת תמיד שבח לקב"ה ואינה שוככת, כמש"א, אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל, כי סדרי שבח היא מסדרת, ומשבחת לו תמיד. ומשום זה מרומן במלה הללויה, שם ושבח ביחד. פי' שהשם הוא י"ה ושבח הוא הללו, דהיינו השכינה, שמשבחת תמיד אליו.
 (רעא) אודה ה' בכל לבב : כמו שבארוהו, שבכל

רעב) בסוד א ישרים, אלין אינון ישראל, דכל דרגין בהו מתעטרן, כהני, וליואי, צדיקי וחסידים, ישרים. ועדה: כד"א ג א) נצב בעדת אל. ואינון רזא, דקב"ה אתעטר בהו.

רעג) ובג"כ, בעי ב"ג, לשבחא ליה לקב"ה תדיר, בגין דאיהו אתרעי

מסורת הוהר

א) (תהלים פ"ב) ח"ב קכג:

חלופי גרסאות: א מוסיף ישרים ועדה. ב ל"ג וחסידים; חסידים (אה"ל). ג מוסיף אלקים נצב.

מאמר

הסולם

אודה ה' בכל לבב

הארט השמאל. בגין לאתקנא דוכתיה במלכו דלעילא, (כמ"ש לעיל בפ' לך אות שע"ה) דמלכותיה דיליה בהאי תלויא ע"ש. דכד אתער רוח צפון בפלגות ליליא, וכו' כבר נתבאר ענין זה היטב לעיל (בפרשת לך דף ג' ד"ה ת"ח, ובדף קכ"ג אות שס"ג עש"ה) ואין צורך להכפיל הדברים.

וז"ש ת"ח הללויה, וכו' דכליל שמא ושבחא כחרא. דהיינו י"ה שהם מוחין דז"א שה"ס אור החסדים. והלל, שה"ס הנוקבא, במוחין דהארט חכמה שנקראת או הלל בגין דסדורא דשבחא איהי מפרדת ומשכחת תדיר לגביה, דהיינו בין ב"ד עתים לטובה ובין ב"ד עתים לרעה, אמנם במוחין דאוד החסדים אי אפשר לשבח תדיר לגביה, כי ב"ד עתים לרעה, אין שבח זולת ע"י הארת חכמה כנ"ל. ולפיכך אודה ה' בכל לבב כמה דאוקמוה ביצר הטוב וביצר הרע, דהיינו בקו ימין שה"ס יצה"ט, שממנו י"ד עתים לטובה ובקו שמאל שה"ס יצר הרע, שממנו י"ד עתים לרעה. בסוד ישרים, אלין אינון ישראל, שה"ס הקו האמצעי דכל דרגין בהו מתעטרן, כי הקו האמצעי כולל בתוכו ב' הקוין, וע"כ כולל כל המדרגות, שהם כהני וליואי צדיקי, ישרים ועדה, פירושו כד"א נצב בעדת אל, שעדת ה"ס הנוקבא, ונמצא ישרים ועדה שהם זו"ן, כי ישרים ה"ס ישראל שהוא ז"א, ועדה היא הנוקבא, ומשמיעני הכתוב, ואינון רזא דקב"ה אתעטר בהו, שהקב"ה, שהוא ז"א, מתעטר בהארט החכמה מן הנוקבא שנקראת עדה. כי אינו מקבל חכמה אלא בעת הזווג עם הנוקבא כנודע. וע"כ אודה"כ ישרים ועדה.

שכל לבב פירושו, ביצר טוב וביצר הרע. שהם נמצאים תמיד אצל האדם, כמו שאתה אומר בכל לבבך, ובארוהו שפירושו ביצ"ט וביצה"ה, כי יצה"ט שורה בחלל הימני של הגב ויצה"ה בחלל השמאלי שבו. אף כאן פירושו כן.

רעב) בסוד ישרים: אלו הם ישראל, שנקראים ישרים, משום שכל המדרגות מתעטרות בהם, כהנים לויים צדיקים וחסידים. שהם ישרים. ועדה, פירושו כמו שאתה אומר, נצב בעדת אל, והם סוד שהקב"ה מתעטר בהם. ביאור המאמר. ר' אלעזר ממשיך לבאר את טיב הזווג שבחצות לילה שהוא להמשכת החכמה בעיקר, וטיב הזווג של היום שהוא בעיקר להמשכת החסדים, שבלעדם אין החכמה שבנוקבא מאירה, והיא חשך ולא אור. וכן ז"א אינו מתעטר בהארט החכמה זולת על ידי הנוקבא בסוד הזווג שבליילה, ומביא הכתוב אודה ה' בכל לבב וגו' שבו מבוארים ב' מיני ההארות הללו, והשלמתם של זו"ן זה מזה.

ותחילה מבאר היטב ענין חצות לילה, ואומר (באות רס"ז) דוד מלכא, כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקב"ה, פירושו, כי יש י"ד עתים לטובה ויש י"ד עתים לרעה, כמו שכתוב (בקהלת ג') וכרגיל, אי אפשר לעבוד את הקב"ה, כי אם באותם הימים שי"ד עתים לטובה שולטים בהם, ולא בימים שי"ד עתים לרעה שולטים בהם, אבל הזוכה בהארט החכמה הוא מתקן עמהם גם את י"ד העתים לרעה, שנעשות לו טובות גדולות, ואז יכול לעבוד ה' בכל ימיו, אף אחד מהם לא יחסר. וז"ש, דוד מלכא, כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקב"ה, ואפילו בימים שי"ד העתים לרעה היו שולטים. וז"ש והוה קם בפלגות ליליא, שאז הזמן לקבל המוחין הללו דהארט החכמה ומשבח ומודה וכו', כי הארת המוחין הללו נמשכים בשירות ותשבחות, שהם בסוד (דפו"י דף קע"ח ע"ב)

רעג) ובג"כ בעי ב"ג וכו': ומשום זה צריך האדם לשבח תמיד את הקב"ה, משום שהוא רוצה שירות ותשבחות, דהיינו שרוצה להתעטר

בשירין ותושבחו, ומאן דידע לשבחה א ליה ב לקב"ה כדקא יאות, קב"ה קביל
 צלותיה, ושויב ליה, הה"ד א) אשגבהו כי ידע שמי וגו', ארך ימים וגו'.
 רעד) פתח ר' יוסי ואמר, ב) אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני
 סלה, אתה סתר ג לי, דא קב"ה, דאיהו סתרא ומגן לכ"נ, דאזיל בארחי
 דאורייתא, ואיהו אסתתר בצלא דגדפווי, דלא יכלין לאבאשא ליה. מצר תצרני,
 מעילא ומתתא, לעילא אית ליה לבר נש, ד מארי דבבו, לתתא אוף הכי נמי,
 ימאן איהו דא יצר הרע, * דאיהו צר לעילא, וצר לתתא, ואלמלא יצר הרע,
 לא אשתכח ה מארי דבבו לכ"נ בעלמא, בג"כ, מצר תצרני.
 רעה) רני פלט תסובבני סלה, ו יסובבני סלה, מבעי ליה, מאי תסובבני.
 אלין אינון שירין, דאית בהו דרגין להצלה, ז תסובבני בהו, לשזבא לי בארתא.
 והאי קרא איהו כסדרא, ואיהו למפרע, מהאי גיסא, ומהאי גיסא.

מסורת הוהר

א) (שם צ"א) ח"ג עז. צח: קפד. רסב. ת"ז בהקדמה ט. תס"ט קטו. ת"ע קכו: ב) (שם ל"ב) ח"א קעט.
 ח"ג רעו. ת"ז תכ"א.

חלופי גרסאות: א ליג ליה. ב למריה. ג ליג לי. ד מריה. ה מריה. ו סובבני (אה"ל). ז סובבני.

אתה סתר לי

הסולם

מאמר

מדרגות להצלה תסובבני בהם להצילני בדרך.
 ולהקב"ה אמר תסובבני. ומקרא זה אפשר
 לקראו כסדרו, ואפשר לקראו למפרע, דהיינו,
 סלה תסובבני פלט רני תצרני מצר לי
 סתר אתה מצר זה ומצר זה, והבנתו אינה
 משתנה.

פירושו. בצת שהקו השמאל האיר ממעלה
 למטה דהיינו מטרם שנכלל בימין, היה היצה"ר
 נאזו באדם מלמעלה ומלמטה, כי מלמעלה
 קטרג עליו, והביא עליו שגאה. ומלמטה הסיתו
 לחטוא. ולהמשיך השמאל ממעלה למטה, שזה
 היה חטא עצד"ר (כנ"ל בהקס"ז דף קס"ב
 ד"ה ידא חובה ע"ש). וכשבא קו אמצעי. נכללו
 השמאל והימין זה בזה, והאירו כיחד. באופן
 שאור הימין האיר ממעלה למטה, והשמאל
 ממטה למעלה (כנ"ל ב"א דף ג"ח עמודא
 ע"ש) ואז נתבטלה השגאה שמלמעלה על האדם
 ונפרד ממנו היצה"ר מלמטה.

וז"ש אתה סתר לי, דא קב"ה, דהיינו
 סוד הקו האמצעי דאיהו סתרא ומגן זכו.
 שיש בו ב' דברים א) שהוא סתרא, כי בגללו
 נתמעטו ג"ר של הקו השמאל ואינו יכול
 להאיר רק ממטה למעלה שהיא בחינת רק
 דחכמה. ב) שהוא מגן, כי על ידיו נכללו
 השמאל והימין זה בזה, והעביר הקטרוג
 והשגאה מן האדם. וז"ש ואיהו אסתתר בצלא
 דגדפווי, דלא יכלין לאבאשא ליה. כי
 ההתמעטות שהביא לקו השמאלי בכח המסך
 דחירק, כמ"ש שם, נבחנת ההתמעטות הזו לצל.
 והמסך

להתעטר בחכמה כנ"ל בדיבור הסמוך, ומי
 שידע לשבח את הקב"ה כראוי, דהיינו תמיד
 כנ"ל, שהוא ע"י המוחין דהארת חכמה, הקב"ה
 מקבל תפלתו ומציל אותו. דהיינו כמו שאומר
 לעיל, (באות רנ"ז) שמתחילה צריכים לזווג
 של לילה ואח"כ לזווג של יום להמשכת חסדים
 בתפלת שחרית, וז"ש אשגבהו כי ידע שמי
 וגו' אורך ימים וגו'.

מאמר אתה סתר לי

רעד) פתח ר' יוסי ואמר: אתה סתר לי
 מצר וגו' אתה סתר לי, זה הקב"ה.
 שהוא סתר ומגן לאדם ההולך בדרך התורה.
 שה"ס קו אמצעי, והוא מסתתר בצל כנפיו.
 שלא יוכלו להרע לו, שואל א"כ מצר תצרני,
 למה לי, כי הוא אותו הדבר כמו אתה סתר
 לי ומשיב, מלמעלה ומלמטה. מלמעלה יש לו
 לאדם שונאים, וע"ז נאמר אתה סתר לי,
 ומלמטה גם כן, ומי הוא, זהו היצר הרע.
 וע"ז נאמר מצר תצרני, והוא צר למעלה וצר
 למטה, כמ"ש (מסכת ב"ב ט"ו) יורד ומסית
 עולה ומסית, ואלמלא היצר הרע, לא היה
 נמצא לאדם שונא בעולם. משום זה אוה"כ,
 מצר תצרני, על היצר הרע.

רעה) רני פלט תסובבני סלה: שואל,
 יסובבני סלה היה צריך לימר. דהיינו
 לשון נסתר, שהרי תסובבני, טובב על רני
 פלט. ולמה אומר תסובבני שהוא לשון נוכח
 ומשיב, שפירושו הוא, אלו השירים שיש בהם
 (דפרי דף קע"ח ע"ב *) דף קע"ט ע"א)

רעו) ת"ח, באלין שירין ותושבחן דקאמר דוד, « אית בהון רזין, ומלין עלאין, ב ברזי דחכמתא, בגין דכלהו ברוח ג קודשא ד אתאמרו, דהוה שרא רוח ה קודשא עליה דדוד, והוה אמר שירתא, ובג"כ, כלהו ברזי דחכמתא ו אתאמרו.

רעו) פתח ר' אלעזר ואמר, א) דחה דחיתני לנפול וה' עזרני, דחה דחיתני, דחה דחוני מבעי ליה, מאי דחה דחיתני. אלא, דא סטרא אחרא, דדחייא ליה לב"ג תדיר, ובעי לדחייא ליה, ולאסטאה ליה, מעם קב"ה, ודא הוא יצה"ר, דאשתכח ד לגביה ב"ג תדיר, ה ולקבליה אהדר דוד ואמר, דחה דחיתני לנפול, בגין דאיהו הוה ו אשתדל לגביה, בכל אינון . עקתי, לאסטאה ליה מעם קב"ה, ועליה אמר דוד, דחה דחיתני לנפול, בגיהנם. וה' עזרני, דלא אתמסרנא בידך.

מסורת הוהר

א) תהלים קי"ח.

חלופי גרסאות: א אחייהבו. ב ברוא. ג קודשא. ד אתמרו. ה קודשא. ו אתמרו. ז תדיר גבי בני נשא. ח ולקבליה ט משתדל. י עאקין.

הסולם

מאמר

אתה סתר לי

בהו לשזבא לי בארחא, כי פעולה זו היא ע"י קו אמצעי, שה"ס הקב"ה, וע"כ אמר לו תפובכני, לשון נוכח, ולא יסובבני. וז"ש והאי קרא איהו כסדרא, ואיהו למפרע, כי הקריאה כסדרו, תורה על קו ימין שה"ס הארת החסדים המאירה ממעלה למטה. והקריאה למפרע, תורה על קו שמאל, שה"ס הארת החכמה המאירה ממטה למעלה וכיון שמקרא זה מדבר על ב' מיני הארות הללו, ע"כ אפשר לקראו כסדרו ואפשר לקראו למפרע. מהאי גיסא ומהאי גיסא, כי יש בו מצד ימין ומצד שמאל.

והמסך לכנפים. וז"ש לעילא אית ליה לבר נש מארי רבבו, שה"ס הקטרוג והשנאה הנמשכים לאדם מלמעלה בעת הארת השמאל ממעלה למטה. לתתא אוןף הכי נמי ומואן איהו דא יצה"ר, היינו היצה"ר המסיתו לחטוא ולהמשיך הארת השמאל ממעלה למטה כנ"ל. דאיהו צר לעילא וצר לתתא, דהיינו כמ"ש יורד ומסית ועולה ומסית. ואלמלא יצה"ר לא אשתכח מארי רבבו לב"ג בעלמא, כלומר אם לא היה היצה"ר עלול להסיתו לחטוא למטה, בעת הארת השמאל ממעלה למטה, אז לא היתה נמשכת שנאה על האדם מלמעלה.

רעו) תא חזי באלין וכו': בוא ור'ה, באלו שירות ותשבחות שאמר דוד, יש בהם סודות, ודברים עליונים בסודות החכמה. משום שכולם נאמרו ברוח הקודש, שרוח הקודש היה שורה על דוד ואמר שירה. ועל כן כולם ברוח הקודש נאמרו.

רעו) פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר, דחה דחיתני לנפול וה' עזרני, ושואל, כתוב, דחה דחיתני, דחה דחוני היה צריך לכתוב, מהי דחה דחיתני. שהרי הקב"ה לא דחה אותו, אלא השונאים. ומשיב, אלא זה הסטרא אחרא. הדוחה האדם תמיד, ורוצה לדחותו ולהשטותו מעם הקב"ה, וזה הוא היצה"ר הנמצא עם האדם תמיד, ואילו חזר דוד ואמר דחה דחיתני לנפול, משום שהוא היה מסיתו בכל אלו הצרות שבאו עליו, להשטות

וז"ש, מאי תפובכני אלין אינון שירין דאית בהו דרגין להצלח שירים, ה"ס החכמה המלובשת בחסדים, אחר שנתמעטה ל"ק דג"ר ע"י קו אמצעי, שהיא נמשכת ומתגלית על ידי שירים, ע"כ מכונה שירים. וכיון שמקודם שנתמעטה החכמה ע"י הקו האמצעי היה להיפך שהביאה עליו דינים, ע"כ אמר להקב"ה, שה"ס קו אמצעי, רני פלט, שפירושו, שירים שנפלטו ונשארו אחר התמעטותם על ידי הקו האמצעי, תפובכני סלה להצילני בהם מכל המזיקים שהם בדרך. וז"ש מאי תפובכני, למה אמר להקב"ה תפובכני אלין אינון שירין דאית בהו דרגין להצלח, אלו הם השירים, שיש בהם מדרגות, המספיקות להצלח, דהיינו אחר שנתמעטו ע"י קו אמצעי, ל"ק דג"ר, נעשו מוכשרים להצלח כנ"ל. תפובכני (דפו"י דף קע"ט ע"א)

רעזח) ועיד אית ליה לבינ א לאזדהרא מניה, בגין דלא ישלוט עליה, וקביה כדין נטיר ליה בכל ארחוי. דכתיב א) אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף ב) בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. וכתיב ג) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום, אמר ר' יהודה, זכאין אינון ישראל, דקביה נטיר לון, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דכתיב ד) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ג ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מסורת הזהר

א) משלי ג. ב) (שם ד') ח"ב קיד. ח"ג רסב. ג) ב"א רנ"ב ציון א'. ד) ב"א ר"ח ציון ד' ודף ש"א ציון א'. חלופי גרסאות: א) מוסיף לאזדהרא ולאסטמרא. ב) מוסיף ארץ וגו'.

אתה סתר לי

הסולם

מאמר

להשטות אותו מעם הקביה, ועליו אמר דוד דחת דחיתני לנפול, בגיהנם וח' עזרני, שלא נמסרתי בידך. רעזח) ועל דא אית ליה וכו': ועל כן יש לו לאדם להזהר ממנו, כדי שלא ישלוט לעולם ירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (דפריי דף קע"ט ע"א)

בו, ואז הקביה שומר אותו בכל דרכיו. שכתוב אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף. בלכתך לא יצר צעדך וגו'. וכתיב וארח צדיקים כאור נגה וגו'. אמר רבי יהודה אשרי הם ישראל, שהקביה שומר אותם בעולם הזה ובעולם הבא. שכתוב ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

סליק פרשת וישלח